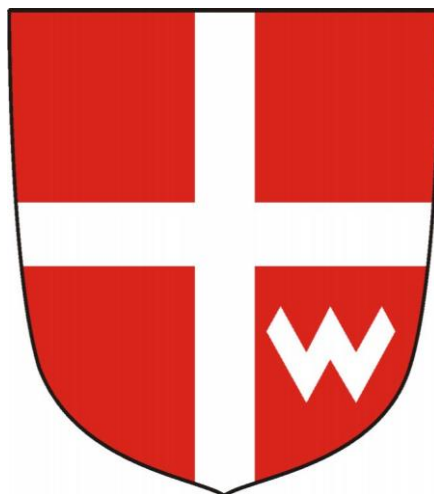

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SIENNO

¹Załącznik nr 1 do uchwały XVI/89/2016

Rady Gminy Siemno
z dnia 07 marca 2016 r.

- ujednolicona forma załącznika
nr 1 do uchwały Nr XXXVII/173/2014

Rady Gminy Siemno
z dnia 14 stycznia 2014 r.
z wyróżnieniem zmian

Siemno 2016 r.

TREŚĆ ZMIAN WPROWADZONYCH UCHWAŁĄ NR XVI/89/2016 RADY GMINY SIENNO Z DNIA 07 MARCA 2016 R. UWIDOCZNIONO W TEKŚCIE GRANATOWĄ CZCIONKĄ. WSZELKIE ZMIANY TEKSTU ZAOPATRZONO PRZYPISAMI, W KTÓRYCH PRZYTOCZONO PIERWOTNE BRZMIENIE TEKSTU LUB USUNIĘTE FRAGMENTY.

Sienna 2014 r.

Opracowanie wykonane na zlecenie

Gminy Sienna

przez

SoftGIS s.c.

51-616 Wrocław, ul. Parkowa 25

tel. (071) 345-92-51;

NIP 898-20-01-760, REGON 932815350

Zespół autorski:

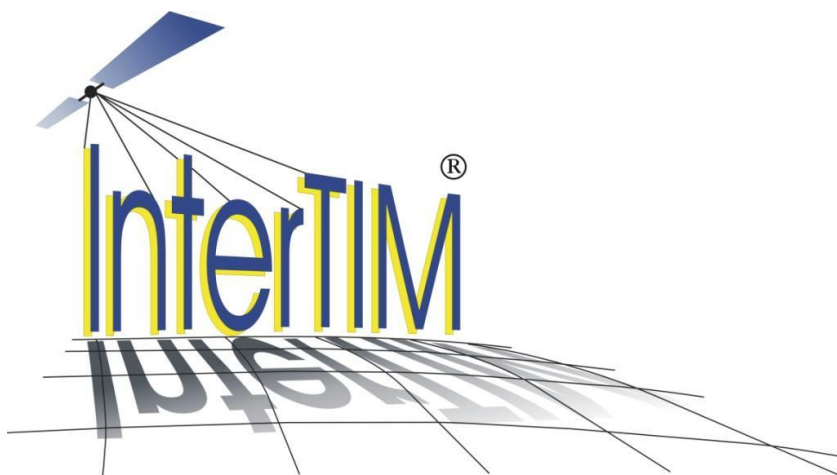
mgr inż. Radosław Jończak – główny projektant (członek ZOIU - Z- 417)

mgr inż. Józefina Sobiegraj

mgr inż. Joanna Szula

Zmiana opracowania wykonana na zlecenie
Gminy Sienno

przez

*ul. Noniewicza 85B/IV, 16-400 Suwałki, tel. (+48) 875674313, fax. (+48) 875657675
Al. Stanów Zjednoczonych 72/180, 04-036 Warszawa, tel. (+48) 22-122-88-08*

Opracowanie wykonane przez zespół w składzie:

Główny Projektant: dr inż. Ludmiła Pietrzak

mgr Anna Bułtralik

mgr inż. arch. Paweł Fiann

mgr inż. Tadeusz Kościuk

mgr inż. Renata Kwos

mgr Karol Mączkowski

mgr inż. Joanna Pietrzak

mgr inż. Joanna Prokopiak

mgr inż. Anna Serguć – Przyborowska

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
PODSTAWA SPORZĄDZENIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SIENNO	9
CEL I ZADANIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	12
I. UWARUNKOWANIA ROZWOJU	13
1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GMINY.....	13
2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z OBOWIĄZUJĄCYCH AKTÓW PRAWNYCH.....	17
2.1. Wnioski wynikające z polityki przestrzennej województwa mazowieckiego	17
2.2. Wnioski wynikające z polityki przestrzennej gminy	18
2.3. Wnioski złożone do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sienno	20
3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA	31
3.1. Dotychczasowe przeznaczenie terenu	32
3.2. Dotychczasowe zagospodarowanie terenu.....	32
3.2.1. Tereny mieszkaniowe	32
3.2.2. Tereny usługowe	33
3.2.3. Tereny zabudowy produkcyjnej	34
3.2.4. Tereny zieleni urządzonej i cmentarzy	34
4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO .	36
4.1. Stan środowiska	37
4.1.1. Rzeźba terenu	37
4.1.2. Budowa geologiczna	37
4.1.3. Gleby	38
4.1.4. Wody	39
4.1.5. Warunki klimatyczne	41
4.1.6. Lasy	42
4.1.7. Flora	43
4.1.8. Fauna	44
4.1.9. Stan powietrza atmosferycznego.....	44
4.1.10. Surowce naturalne	45
4.2. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	46
4.2.1. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej	46
4.2.2. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej	46
4.3. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.....	48
4.3.1. Ochrona środowiska	48
4.3.2. Ochrona przyrody	48
4.3.3. Elementy krajobrazu kulturowego	49

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ .	50
5.1. Rys Historyczny	51
5.2. Struktura osadnicza	52
5.4. Obiekty będące w gminnej ewidencji zabytków	55
5.5. Stanowiska archeologiczne.....	57
6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA.....	59
6.1. Demografia	60
6.2. Struktura gospodarcza, bezrobocie.....	64
6.3. Jakość życia mieszkańców i ochrona ich zdrowia.....	67
6.4. Oświata	69
6.5. Kultura.....	72
6.6. Sport i rekreacja	74
7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I.....	75
8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.....	79
8.1. Potrzeby rozwoju.....	80
8.2. Możliwości	80
9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW .	82
10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH ..	88
10.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. O ochronie przyrody.....	89
10.2. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1994r. Prawo górnicze i geologiczne	89
10.3. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995r. O ochronie gruntów rolnych i leśnych.....	89
10.4. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991r. O lasach.....	90
10.5. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003r. O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ..	90
10.6. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne	90
11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	92
12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH.....	94
13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH.....	96
14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ	

UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI	98
14.1 Stan systemu komunikacyjnego	99
14.1.1. Komunikacja drogowa	99
14.1.2. Komunikacja kolejowa	100
14.1.3. Komunikacja lotnicza	101
14.2. Stan infrastruktury technicznej	102
14.2.1. Gospodarka wodno-ściekowej	102
14.2.2. Zaopatrzenie w energię elektryczną	106
14.2.3. Zaopatrzenie w gaz	106
14.2.4. Zaopatrzenie w energię ciepłą	106
14.2.5. Telekomunikacja	107
14.2.6. Gospodarka odpadami	107
15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	109
15.1. Infrastruktura komunikacyjna	110
15.2. Infrastruktura techniczna	110
16. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ	111
II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	113
1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY SIENNO ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	114
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	131
3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	148
4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	156
5. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI	162
6. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	167
7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM ORAZ LOKALNYM	171
8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH ISTNIEJE OBOWIĄZEK SPORZĄDZENIA PLANÓW MIEJSCOWYCH	173
9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	175
10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	177
11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI ORAZ NA OSUWANIE SIĘ MAS ZIEMNYCH	179
12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALNY FILAR OCHRONNY	181
13. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI I REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI W TYM OBSZARY ZDEGRADOWANE	183

14. TERENY ZAMKNIĘTE	185
III. SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM	186

SPIS TABEL

Tab.1. Sołectwa gminy Sienno- stan na dzień 08.11.2011 r.	15
Tab.2. Użytkowanie terenu w gminie Sienno	32
Tab.3. Charakterystyka GZWP na terenie gminy Sienno	40
Tab.4. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń,	45
Tab.5. Lasy w poszczególnych sołectwach.....	47
Tab.6. Pomniki przyrody na terenie gminy Sienno.....	48
Tab.7. Zbytki wpisane do rejestru.....	54
Tab.8. Zbytki wpisane do ewidencji	55
Tab.9. Stanowiska archeologiczne	57
Tab.10. Placówki oświatowe w Gminie Sienno.....	70
Tab.11. Parafie rzymskokatolickie w Siennie.....	73
Tab.12. Grunty stanowiące własność gminy Sienno	83
Tab.13. Złoża w gminie Sienno	89
Tab.14. Ujęcia wody w gminie Sienno	91
Tab.15. Ujęcia wody w gminie Sienno	102
Tab.16. Zmiany użytkowania terenu	120
Tab.17. Charakterystyka GZWP na terenie gminy Sienno.	150
Tab.18. Ujęcia wody w gminie Sienno	150
Tab.19. Zasobność i stan zagospodarowania złóż.....	154
Tab.20. Zbytki wpisane do rejestru.....	157
Tab.21. Zbytki wpisane do ewidencji.....	158
Tab.22. Stanowiska archeologiczne	159

SPIS RYCIN

Ryc.1. Położenie administracyjne gminy Sienno	14
Ryc.2. Położenie fizycznogeograficzne gminy Sienno.....	16
Ryc.3 i 4. Gleby w gminie Sienno.....	39
Ryc.5. Cieki powierzchniowe i działy wodne na terenie gminy Sienno	41
Ryc.6. Lasy w powierzchni ogólnej	43
Ryc.7. Powierzchnie prawnie chronione w powierzchniach ogólnych	49
Ryc.8. Kartogram gęstości zaludnienia w gminie Sienno	52
Ryc.9. Struktura płci i wieku	61
Ryc.10. Liczba Kobiet na 100 mężczyzn	61
Ryc.11. Ludność w wieku produkcyjnym	62
Ryc.12. Przyrost naturalny	62
Ryc.13. Urodzenia i zgony.....	63
Ryc.15. Wykształcenie	63
Ryc.16. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON.....	64
Ryc.17. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców	64
Ryc.18. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON według sekcji PKD.....	65

Ryc.19. Bezrobocie	66
Ryc.20. Struktura zatrudnionych	66
Ryc.21. Warunki mieszkaniowe	67
Ryc.22. Warunki mieszkaniowe	67
Ryc.23. Warunki mieszkaniowe	68
Ryc.24. Warunki mieszkaniowe	68
Ryc.25. Opieka zdrowotna	69
Ryc.26. Szkoły podstawowe	71
Ryc.27. Gimnazja	72
Ryc.28. Biblioteki	73
Ryc.29. Wypadki i kolizje drogowe	76
Ryc.30. Własność gruntów	83
Ryc.32. Układ komunikacyjny	101
Ryc.32. Sieć wodociągowa	103
Ryc.33. Zużycie wody	104
Ryc.34. Kanalizacja	105
Ryc.35. Odpady komunalne.....	108
Ryc.36. Zmiany w przeznaczeniu terenów względem MPZP.....	118
Ryc.37. Zmiany w przeznaczeniu względem MPZP.....	119

WSTĘP

PODSTAWA SPORZĄDZENIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SIENNO

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwane dalej „studium” to dokument planistyczny, który określa politykę przestrzenną gminy, w tym zasady zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz. U. z 2015 r. poz. 199 ze zm.).

Niniejszy dokument stanowi zmianę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno przyjętego Uchwałą Rady Gminy Sienno nr VIII/36/99 z dnia 24 września 1999r. Podstawą do sporządzenia niniejszej zmiany była uchwała nr X/45/2011 Rady Gminy Sienno z dnia 28 czerwca 2011r. w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno. Zmiana dokumentu z 1999 r. jest podyktowana przede wszystkim jego dezaktualizacją oraz koniecznością dostosowania dokumentów planistycznych do obowiązujących przepisów prawa.

Zawartość niniejszego dokumentu jest zgodna z art. 10 wspomnianej ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz. U. z 2015 r. poz. 199 ze zm.) oraz z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. 2004 nr 118 poz. 1233).

²Podstawą formalną opracowania zmiany studium jest Uchwała Nr VII/25/2015 Rady Gminy Sienno z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno. W wyniku realizacji tej uchwały zmianie ulegnie przeznaczenie terenu w dziewięciu obszarach gminy Sienno.

- Obszar 1 - położony jest w środkowej części gminy Sienno, w południowo zachodniej części obrębu Sienno, przy ulicy Cmentarnej (droga powiatowa nr 1919 W). Górną granicę działki wyznacza rów. Obszar graniczy z terenami o funkcji rolniczej oraz terenami cmentarza. W wyniku zmiany studium nastąpi zmiana terenów rolnych na teren parkingu przycmentarnego.
- Obszar 2 - znajduje się w środkowej części gminy Sienno, w południowo zachodniej części obrębu Sienno. Północną granicę wyznacza rzeka Wolanka, wschodnią natomiast ulica Ostrowiecka (droga powiatowa nr 3536 W). Sąsiadującym terenem jest zabudowa

mieszkaniowa jednorodzinna i zieleń parkowa. Nastąpi zmiana przeznaczenia z funkcji zieleni urządzonej na funkcje mieszkalno-usługowe.

- Obszar 3 - również położony jest w środkowej części gminy Sienno, w południowo zachodniej części obrębu Sienno. Północną granicę wyznacza ulica Bałtowska (droga powiatowa nr 1926 W), zachodnią ulicą Ostrowiecka (droga powiatowa nr 3536 W). Sąsiaduje z obszarami o przeznaczeniu mieszkaniowym jednorodzinnym oraz z terenami obiektów produkcyjnych, składów i magazynów i zielenią parkową. Zmianie ulegnie przeznaczenie działek o funkcji zabudowy zagrodowej na tereny usług oraz obiektów produkcyjnych.
- Obszar 4 - zlokalizowany jest w zachodniej części gminy Sienno, w północnej części obrębu Stara Wieś, stanowiąc jednocześnie jego granicę. Jest to teren podmokły o charakterze rolnym, graniczący z kompleksami leśnymi gminy Rzecznów. Przez obszar przepływa struga Trzemcha. Działki zostaną przeznaczone pod zalesienie.
- Obszar 5 - znajduje się w środkowej części gminy Sienno, przy wschodniej granicy obrębu Stara Wieś. Tereny sąsiadujące to mieszkalnictwo jednorodzinne i usługi połączone z obiektami produkcyjnymi, składami i magazynami. Obszar od wschodu graniczy z ulicą Ostrowiecką (droga powiatowa nr 3536 W). Zmianie ulegnie przeznaczenie działek z funkcji mieszkalnictwa rolniczego i zabudowy zagrodowej pod tereny usług oraz obiektów produkcyjnych.
- Obszar 6 - położony jest w środkowej części gminy Sienno, północnej części obrębu Trzemcha Górna. Pełni funkcję mieszkalnictwa rolniczego i zabudowy zagrodowej. Położony przy drodze powiatowej nr 1926 W. Nastąpi zmiana przeznaczenia działek o funkcji mieszkalnictwa rolniczego i zabudowy zagrodowej pod tereny usług oraz obiektów produkcyjnych.
- Obszar 7 - leży w północno – wschodniej części gminy Sienno, w północnej części obrębu Ludwików. Teren obecnie pełni funkcję mieszkalnictwa rolniczego i zabudowy zagrodowej oraz rolnej. Obszar graniczy z drogą powiatową nr 1920 W i 3549 W. Zmianie ulegnie przeznaczenie działek z funkcji mieszkalnictwa rolniczego i zabudowy zagrodowej pod tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów.
- Obszar 8 - zlokalizowany jest w północnej części gminy Sienno, w północno- zachodniej części obrębu Wierzchowiska I (miejscowość Wierzchowiska Pierwsze). Obszar graniczy z terenami rolnymi i od południa z drogą gminną. Obszar położony przy drodze wojewódzkiej nr 747. Działka rolna zostanie przeznaczona pod tereny usług oraz obiektów produkcyjnych.

- Obszar 9 - znajduje się w północnej części gminy Sienno, w północno-zachodniej części obrębu Wierzchowiska I (miejscowość Wierzchowiska Pierwsze). Jest to teren rolny. Obszar od północy graniczy z drogą wojewódzką nr 747. W wyniku zmiany studium nastąpi przeznaczenie działki rolnej pod tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów.

CEL I ZADANIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz. U. z 2015 r. poz. 199 ze zm.) studium nie stanowi aktu prawa miejscowego, jest jednak podstawowym dokumentem planistycznym kształtującym politykę przestrzenną oraz wyznaczającym kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy. Studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy, a jego ustalenia są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

W myśl w/w ustawy przy sporządzaniu studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z dokumentów planistycznych opracowanych na szczeblu krajowym (koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju), wojewódzkim (strategii rozwoju i planie zagospodarowania województwa) oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.

Studium określa kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania przestrzennego oraz lokalne zasady użytkowania terenu. Pozwala na prowadzenie gospodarki przestrzennej w sposób przemyślany, świadomy i przede wszystkim jednolity oraz rozważne planowanie inwestycji o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

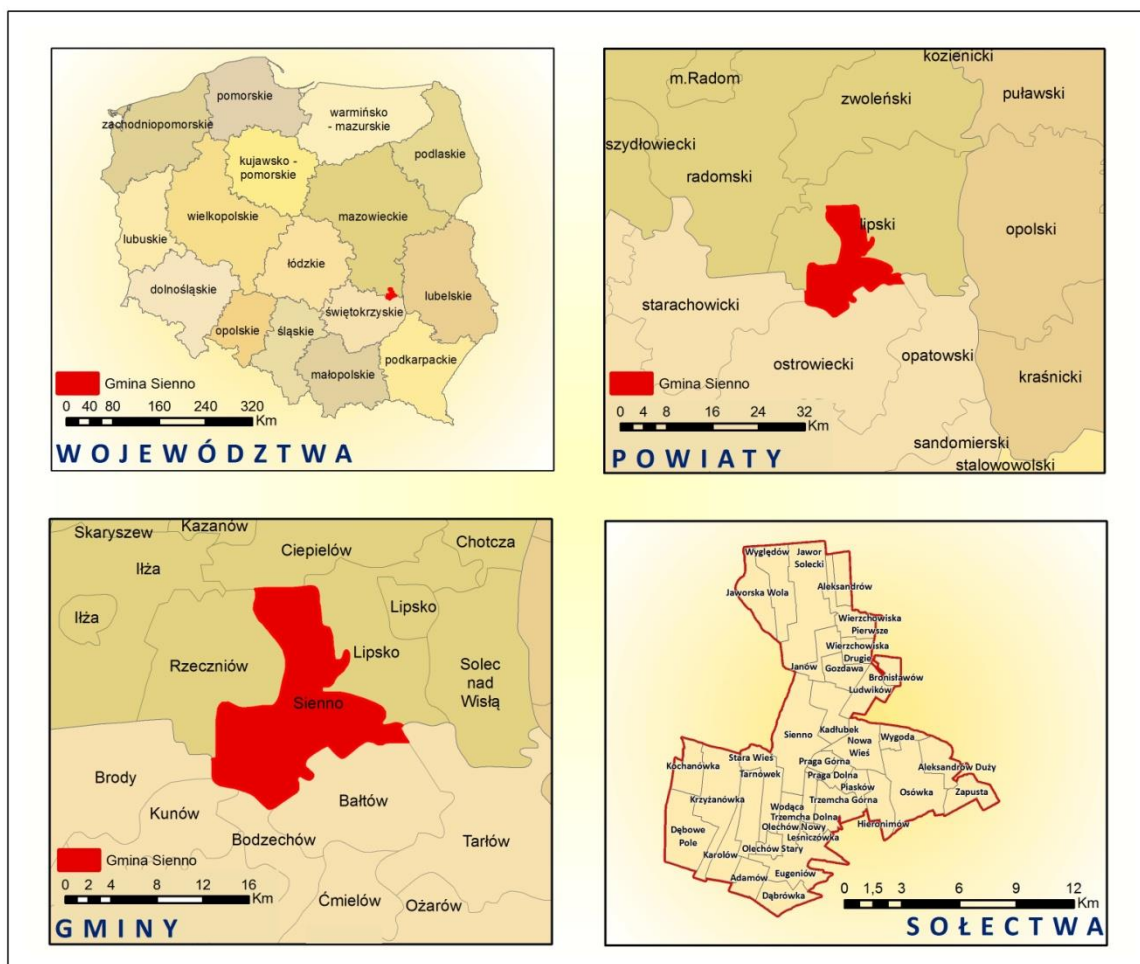
Zasadniczym celem studium jest umożliwienie prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Niniejszy dokument wskazuje potencjał rozwoju przestrzennego, możliwości zagospodarowania nowych terenów oraz stopień przekształceń istniejącego zagospodarowania, a także konieczność ochrony obszarów i obiektów wartościowych. W związku z powyższym studium może stanowić swoistą ofertę promocyjną dla potencjalnych inwestorów.

Głównym celem, dla którego sporządzono zmianę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sienno jest potrzeba zawarcia w studium zapisów umożliwiających przebudowę drogi wojewódzkiej nr 747.

I. UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GMINY

Gmina Sienno położona jest w południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego na pograniczu z województwem świętokrzyskim i niemal w bezpośrednim sąsiedztwie województwa lubelskiego (Ryc.1.). Gmina znajduje się w powiecie lipskim i sąsiaduje z gminą miejsko-wiejską Lipsko oraz z gminami wiejskimi Ciepeliów i Rzecznów. Od południa gmina sąsiaduje z pięcioma gminami województwa świętokrzyskiego: Brody, Kunów, Bodzechów, Bałtów i Tarłów. Sienno posiada dobre połączenie drogowe ze stolicą drogą wojewódzką nr 747, która łączy się z drogą krajową nr 9 (Radom-Rzeszów), a na następnie z drogą krajową nr 7 prowadzącą z Gdańska przez Warszawę do przejścia granicznego ze Słowacją w Chyżnem. Jest ona częścią europejskiej trasy E77 prowadzącą dalej przez Słowację do Budapesztu. Do Warszawy jest ok.160 km, do Lublina niewiele ponad 100 km, do Kielc niespełna 90 km, do Radomia ok.50 km a do Lipska 18 km.

Ryc.1. Położenie administracyjne gminy Sienno

Źródło: Opracowanie własne

Gmina Sienno zajmuje powierzchnię **147,12 km²** i jest największą pod względem powierzchni gminą powiatu lipskiego. W 2011 roku gminę zamieszkiwało 6286 osób. Siedzibą władz gminy jest miejscowość Sienno, gmina podzielona jest na 36 sołectw, które prezentuje Tab.1.

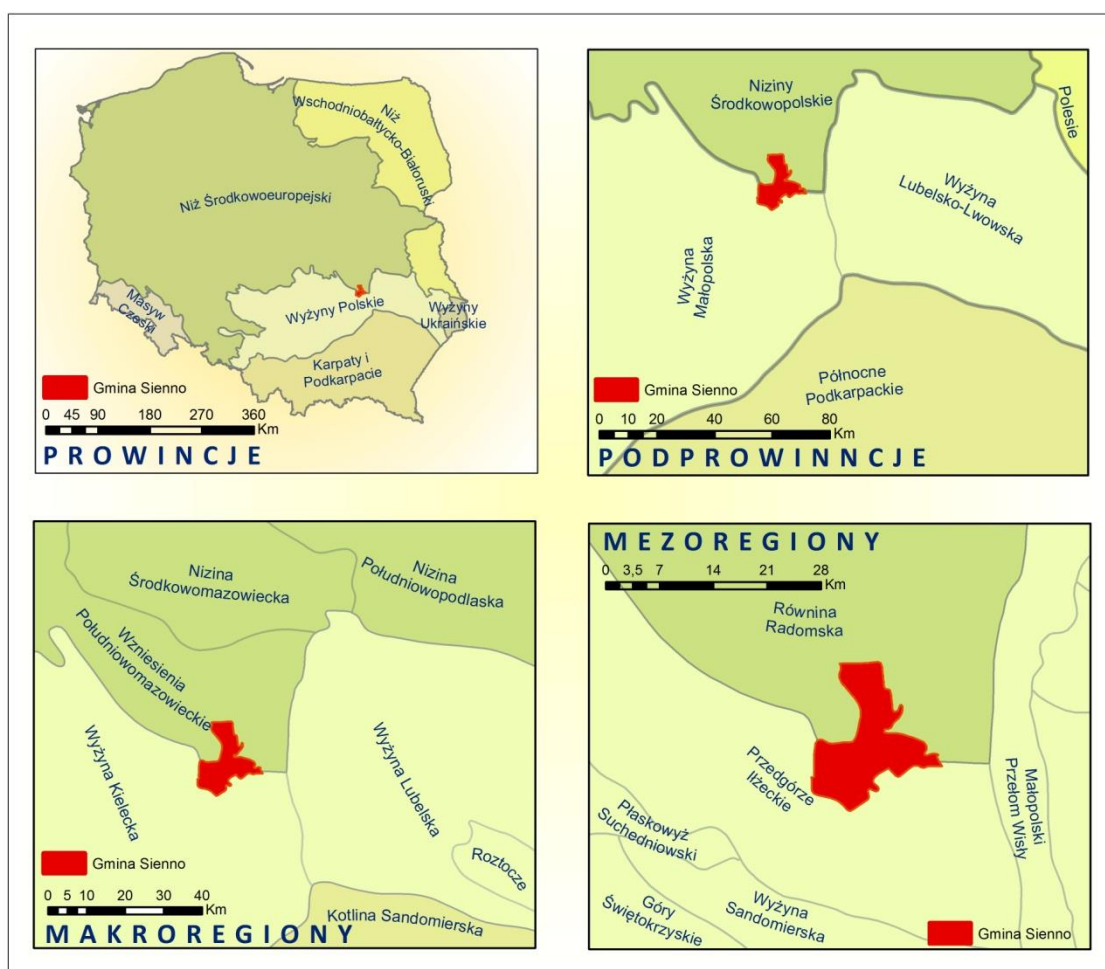
Tab. 1 Sołectwa gminy Sienno- stan na dzień 08.11.2011 r.

Źródło: UG Sienno

Lp.	Nazwa sołectwa	Liczba ludności
1.	Adamów	48
2.	Aleksandrów	112
3.	Aleksandrów Duży	178
4.	Bronisławów	46
5.	Dąbrówka	204
6.	Dębowe Pole	119
7.	Eugeniów	297
8.	Gozdawa	103
9.	Hieronimów	58
10.	Janów	137
11.	Jawor Solecki	362
12.	Jaworska Wola	162
13.	Kadłubek	141
14.	Karolów	62
15.	Kochanówka	179
16.	Krzyżanówka	302
17.	Leśniczówka	19
18.	Ludwików	142
19.	Nowa Wieś	211
20.	Olechów Nowy	141
21.	Olechów Stary	114
22.	Osówka	310
23.	Piasków	46
24.	Praga Dolna	63
25.	Praga Górna	66
26.	Stara Wieś	389
27.	Sienno	936
28.	Tarnówek	228
29.	Trzemcha Dolna	100
30.	Trzemcha Górna	173
31.	Wierzchowiska Drugie	118
32.	Wierzchowiska Pierwsze	263
33.	Wodąca	109
34.	Wyględów	172
35.	Wygoda	91
36.	Zapusta	85

Największym sołectwem pod względem liczby ludności jest oczywiście siedziba administracji gminnej, czyli Sienno, w którym mieszka niemal 1000 mieszkańców. Pozostałe większe sołectwa to: Stara Wieś, Jawor Solecki, Eugeniów, Krzyżanówka i Osówka. Najmniejszym sołectwem jest sołectwo Leśniczówka, które zamieszkuje zaledwie 19 osób. Mniej niż 50 mieszkańców mają: Adamów, Bronisławów, Leśniczówka i Piasków.

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Kondrackiego gmina Sienno znajduje się na obszarze Europy Zachodniej w makroregionie Pozaalpejska Europa Środkowa (3), dokładnie w miejscu, w którym stykają się dwie prowincje: Niz Środkowoeuropejski (31) i Wyżyny Polskie (34). Granica pomiędzy wspomnianymi prowincjami przebiega niemal przez środek gminy. Uszczegóławiając położenie fizycznogeograficzne gminy możemy powiedzieć, że jej północna część należy do podprowincji Niziny Środkowopolskie (318), do makroregionu Wniesienia Południowomazowieckie (318.18) i do mezoregionu Równina Radomska (318.86). Południowa część Sienna należy natomiast do podprowincji Wyżyna Małopolska (342), do makroregionu Wyżyna Kielecka (342.3) i do mezoregionu Przedgórze Ilżeckie (342.33) (Ryc.2.).

Ryc. 2. Położenie fizycznogeograficzne gminy Sienno

Źródło: Opracowanie własne

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z OBOWIĄZUJĄCYCH AKTÓW PRAWNYCH

2.1. Wnioski wynikające z polityki przestrzennej województwa mazowieckiego

Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwalił w dniu 7 czerwca 2004 roku *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*, który stanowi wykładnię polityki przestrzennej oraz wyznacza kierunki rozwoju regionu mazowieckiego.

W myśl kierunków rozwoju wskazanych w w/w dokumencie gmina Sienno powinna rozwijać się jako teren towarowego rolnictwa wielokierunkowego, w tym ukształtowanej specjalizacji sadowniczej. Teren gminy został wskazany jako rejon o przewadze gleb o najwyższej przydatności rolniczej. Na terenie gminy Sienno nie występuje żadna z powierzchniowych form ochrony przyrody i Plan nie przewiduje utworzenia na tym terenie żadnej nowej formy ochrony. Przez teren gminy nie przebiega korytarz ekologiczny wchodzący w skład sieć korytarzy ekologicznych ECONET-PL.

Jeżeli chodzi natomiast o ochronę dziedzictwa i krajobrazu kulturowego, w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*, miejscowość Sienno została określana jako wartościowy układ urbanistyczny a krajobraz kulturowy terenów położonych w południowej części gminy proponowany jest do objęcia ochroną prawną.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, zakłada wzrost znaczenia ośrodków gminnych w obszarach peryferyjnych w celu równoważenia rozwoju województwa. Szczególną uwagę Plan zwraca na miejscowości, które jak Sienno, w przeszłości posiadały prawa miejskie i posiadają historycznie ugruntowaną pozycję ośrodków dominujących.

Spośród inwestycji drogowych z perspektywy gminy Sienno istotny jest zapis o usprawnianiu sieci dróg wojewódzkich poprzez likwidację „wąskich gardeł”, przebudowę oraz remonty. Planowana jest przebudowa DW nr 747, przebiegającej przez północną część gminy.

W zakresie infrastruktury technicznej dla gminy Sienno, Plan zakłada wspieranie rozwoju systemów wodociągowych oraz kanalizacyjnych a także wzrost zaopatrzenia w gaz poprzez budowę gazociągu wysokiego ciśnienia o znaczeniu regionalnym i lokalnym.

Ważnym zapisem Planu, wynikającym z *Założeń polityki energetycznej*, opracowanej przez Radę Ministrów, jest wzrost udziału energii odnawialnej. Zgodnie z zobowiązaniami integracyjnymi z Unią Europejską do 2020 roku 14% energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych. W Planie przewidywana jest pomoc finansowa dla gmin inwestujących w poprawę zaopatrzenia w energię ze źródeł odnawialnych.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego, stanowiąca spójną koncepcję działań na rzecz długotrwałego rozwoju regionu została przyjęta z założeniem, że jej realizacja będzie monitorowana a jej treść w miarę potrzeb aktualizowana. Stosownej aktualizacji dokonano w 2006 r., dostosowując dokument zasad polityki regionalnej Unii Europejskiej na lata 2007–2013. Aktualizując Strategię starano się zachować jej spójność z kierunkami strategicznymi, określonymi w dokumentach wspólnotowych i rządowych. Dzięki czemu jej treść wpisuje się w opracowane przez rząd Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013 oraz założenia ramowe Strategii Rozwoju Kraju 2007–2015.

W w/w dokumencie zdefiniowano misję strategiczną województwa, jako swoisty drogowskaz dla osób kształtujących politykę przestrzenną na niższych szczeblach. Misja strategiczna brzmi:

Mazowsze, jako najbardziej rozwinięty gospodarczo region w Polsce podejmuje uczestnictwo w rywalizacji z innymi rozwiniętymi regionami, poprzez eliminowanie dysproporcji rozwojowych, rozwój nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy oraz zapewnienie mieszkańcom Mazowsza optymalnych warunków do rozwoju jednostki, rodziny, jak i całej społeczności, przy jednoczesnym zachowaniu spójnego i zrównoważonego rozwoju.

Cele zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2020 roku, które powinna realizować gmina Sienno, zakładają m.in. wzrost zatrudnienia i przeciwdziałanie bezrobociu, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz poprawę i promocję atrakcyjności inwestycyjnej w regionie.

2.2. Wnioski wynikające z polityki przestrzennej gminy

Niniejsze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sienno zmienia dokument opracowany w 1999 r., przyjęty uchwałą Rady Gminy Sienno Nr VIII/36/99 z dnia 24 września 1999 r. W poprzednim projekcie Studium za główny cel gminy przyjęto rolniczą funkcję gminy, rozwój przetwórstwa produktów rolnych, działania na rzecz tworzenia atrakcyjnych warunków bytowania i inwestowania.

Gmina Sienno posiada obowiązujący, jednolity miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla całego obszaru gminy w jej granicach administracyjnych, dzięki czemu władze gminy unikają konieczności wydawania nieskoordynowanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego. Obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego został uchwalony 28 sierpnia 2003 roku, uchwałą Rady Gminy Sienno Nr X/62/2003.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego gminy Sienno wprowadza cały szereg ustaleń, które w prawdzie nie są obowiązujące przy sporządzaniu studium, ale stanowią cenną wskazówkę przy wyznaczaniu

kierunków rozwoju. W Planie wyznaczono następujące kategorie funkcjonalne terenów: tereny zabudowy mieszkaniowej i mieszanej, tereny mieszkalnictwa rolniczego i zabudowy zagrodowej, tereny usług publicznych, tereny usług komercyjnych, tereny produkcji pozarolniczej i składów, tereny obiektów i urządzeń infrastruktury, tereny obiektów i urządzeń obsługi komunikacji, tereny obiektów i urządzeń produkcji rolnej, tereny użytków rolnych, tereny lasów i dolesień, tereny zieleni urządzonej, tereny wód powierzchniowych oraz tereny dróg publicznych.

Ponadto gmina Sienno dysponuje Strategią Rozwoju Gminy Sienno przyjętą uchwałą Rady Gminy Sienno Nr XV/87/2004 z dnia 26 marca 2004 r. Dokument ten definiuje misję gminy, która brzmi

„Gmina Sienno jest gminą rolniczą, otwartą na inwestorów w dziedzinie przetwórstwa rolno – spożywczego, usług obsługi rolnictwa, przetwórstwa drewna oraz usług na rzecz ludności. Systematyczne urzeczywistnianie wizji gminy (jej misji) ma tworzyć atrakcyjne warunki bytowania jej mieszkańców, zachęcające jednocześnie do inwestowania na jej terenie”.

Oprócz tego w Strategii wskazano cele długookresowe na lata 2004 – 2014, które kładą znaczący nacisk na poprawę warunków w rolnictwie (sprzyjanie powstawaniu dużych, towarowych gospodarstw rolnych, grup producenckich, organizowanie szkoleń w celu podniesienia kwalifikacji zawodowych rolników), poprawę stanu technicznego dróg (m.in. zakładając realizację programu pod nazwą „Droga asfaltowa w każdej wsi”), ochronę środowiska, przeciwdziałanie bezrobociu, promocję gminy, oraz nawiązanie i utrwalanie silnych związków z ościennymi gminami i powiatami. Przy wyborze priorytetów kierowano się koniecznością realizacji idei „Strategii Rozwoju Gminy Sienno” określanej jako dążenie do uzyskania odczuwalnej społecznie poprawy jakości życia mieszkańców gminy, z której wynika potrzeba zapewnienia: pracy, bezpieczeństwa, dostępu do oświaty.

Uchwałami Rady Gminy Sienno Nr XXV/156/2009 i Nr XXV/157/2009 z dnia 25 lutego 2009 roku przyjęto także Plan Gospodarki Odpadami oraz Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sienno, które regulują kwestie środowiskowe oraz prowadzą do zintegrowania gospodarki odpadami w sposób zapewniający ochronę środowiska oraz uwzględniający uwarunkowania ekonomiczne.

Procesy inwestycyjne na terenie gminy Sienno cechuje niewielki dynamizm w stosunku do gmin sąsiednich. Od początku 2009 roku wpłynęło zaledwie 98 wniosków o pozwolenie na budowę, w związku z czym Starostwo Powiatowe w Lipsku wydało 21 pozwoleń na budowę budynku garażowego, 2 pozwolenia na budowę budynku letniskowego, 40 pozwoleń na budowę budynku mieszkalnego jednorodzinnego, 3 na budowę budynku usługowo-

mieszkalnego, 11 na budowę budynku usługowego oraz 18 pozwoleń na rozbudowę/nadbudowę budynku istniejącego. W stosunku do dwóch wniosków nie udzielił pozwolenia.

2.3. Wnioski złożone do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sienno

Wnioski złożone przez osoby fizyczne:

Lp	Data wpływu wniosku	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść wniosku	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy wniosek	Rozstrzygnięcie wójta w sprawie rozpatrzenia wniosku		Uwagi
					Wniosek przyjęty	Wniosek odrzucony	
1	2	3	4	5	6	7	
1	17.10.2011r.	Stowarzyszenie na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego na terenie powiatu lipskiego	Stowarzyszenie wniośkuje by w gminnym planie zabudowy i zagospodarowania wprowadzono przepis zakazujący lokalizacji maszyn i urządzeń elektrowni wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000m od siedzib ludzkich.			-	
2	18.10.2011r.	Ł. T.	Uwaga do planu. Brak zgodny na lokalizację turbin wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000 m od gospodarstwa rolnego znajdującego się w Jelance , Gm. Rzecznów				nie dotyczy
3	18.10.2011r.	A. T.	Uwaga do planu. Brak zgodny na lokalizację turbin wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000 m od gospodarstwa rolnego znajdującego się w Jelance , Gm. Rzecznów				nie dotyczy
4	18.10.2011r.	S.W.	Brak zgody na budowę elektrowni wiatrowej w pobliżu działek nr 1,2	dz. nr 1,2 brak obrębu		-	wniosek odrzucony z powodu braku możliwości zlokalizowania nieruchomości
5	18.10.2011r.	T. H	Brak zgody na budowę elektrowni wiatrowej w pobliżu działek rolnych należących do wnioskodawcy	brak działki		-	wniosek odrzucony z powodu braku możliwości

Lp	Data wpływu wniosku	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść wniosku	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy wniosek	Rozstrzygnięcie wójta w sprawie rozpatrzenia wniosku		Uwagi
					Wniosek przyjęty	Wniosek odrzucony	
							zlokalizowania nieruchomości
6	18.10.2011r.	A. K.	Brak zgody na budowę elektrowni wiatrowej	dz. nr 18/7, 186/2 Janów		-	
7	18.10.2011r.	R. K	Uwaga do planu. Brak zgodny na lokalizację turbin wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000 m od działek nr 641, 642 , 73, 643 Jawor Solecki.	dz. nr 641, 642 , 73, 643 Jawor Solecki.		-	
8	18.10.2011r.	K. D	Uwaga do planu. Brak zgodny na lokalizację turbin wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000 m od siedliska.	brak działki		-	wniosek odrzucony z powodu braku możliwości zlokalizowania nieruchomości
9	18.10.2011r.	Stowarzyszenie na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego na terenie powiatu lipskiego	Uwagi do planu. Brak zgodny umieszczenia w planie zabudowy i zagospodarowania przestrzennego gminy Sienna przepisu pozwalającego na posadowienie urządzeń ferm elektrowni wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000m od zabudowań ludzkich. W załączniku lista mieszkańców wsi Jelanka, Janów oraz Jawor Solecki z dnia 04.03.2010r. protestujących przeciwko lokalizacji ferm wiatrowych.	miejsowości Janów i Jawor Solecki		-	minimalna odległość terenów mieszkaniowych od projektowanej fermy wiatrowej wynosi 500m
10	18.10.2011r.	S. L.	Brak zgodny na lokalizację turbin wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000 m od działek 381, 334, 333, 332, 331, 330 w Rzecznowie Jest właścicielem działek nr 240 i 13 w gminie Siennie.	dz. nr 240, 13 brak obrębu		-	wniosek odrzucony z powodu braku możliwości zlokalizowania nieruchomości
11	18.10.2011r.	J. i K. T.	Brak zgodny na lokalizację turbin wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000 m od	dz. nr 80, 106,107,110,9 ,10,11,16,599,		-	wniosek odrzucony z

Lp	Data wpływu wniosku	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść wniosku	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy wniosek	Rozstrzygnięcie wójta w sprawie rozpatrzenia wniosku		Uwagi
					Wniosek przyjęty	Wniosek odrzucony	
			działek 352, 353 354 w Rzeczniowie Jest właścicielem działek nr 80, 106,107,110,9,10,11,16,599,6 00 w gminie Siennie	600 brak obrębu			powodu braku możliwości zlokalizowania nieruchomości
12	18.10.2011r.	W. Ż.	Uwaga do planu Brak zgodny na lokalizację turbin wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000 m od działki 365, 366 w Rzeczniowie				nie dotyczy
13	18.10.2011r.	H. M.	Uwaga do planu Brak zgodny na lokalizację turbin wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000 m od działki 391 w Rzeczniowie Jest właścicielem działek nr 87,42,23 w gminie Siennie.	dz. nr 87,42,23 brak obrębu		-	wniosek odrzucony z powodu braku możliwości zlokalizowania nieruchomości
14	18.10.2011r.	T. S.	Uwaga do planu Brak zgodny na lokalizację turbin wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000 m od gospodarstwa położonego w miejscowości Jawor Solecki i Janów	brak działki		-	wniosek odrzucony z powodu braku możliwości zlokalizowania nieruchomości
15	18.10.2011r.	S.C.	Brak zgodny na lokalizację turbin wiatrowych w sąsiedztwie działek o nr 105, 106, 257, 258, 259, 260	dz. nr 105, 106, 257, 258, 259, 260 brak obrębu		-	wniosek odrzucony z powodu braku możliwości zlokalizowania nieruchomości
16	18.10.2011r.	R. K.	Uwaga do planu. Brak zgodny na lokalizację turbin wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000 m, od działki 577 w Jaworze Soleckim	dz. nr 577 Jawor Solecki		-	
17	18.10.2011r.	M. O.	Brak zgodny na lokalizację turbin wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000 m od działki	dz. nr 224 Jelanka Gm. Rzecznów			nie dotyczy

Lp	Data wpływu wniosku	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść wniosku	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy wniosek	Rozstrzygnięcie wójta w sprawie rozpatrzenia wniosku		Uwagi
					Wniosek przyjęty	Wniosek odrzucony	
			224 w Jelance Gm. Rzecznów				
18	18.10.2011r.	S. T.	Brak zgodny na lokalizację turbin wiatrowych w odległości mniejszej niż 2000 m od działek 294/1, 295/1 w Rzecznowie i działek 1, 16/1, 45 w gminy Siennio	dz. nr 294/1, 295/1 Jelanka Gm. Rzecznów dz. nr 1, 16/1, 45 brak obrębu		-	wniosek odrzucony z powodu braku możliwości zlokalizowania nieruchomości
19	18.10.2011r.	P. K.	Sprzeciw wobec lokalizacji ferm wiatrowych.	dz. nr 125,215,120,122 Rzecznów			nie dotyczy
20	18.10.2011r.	S. K.	Sprzeciw wobec lokalizacji ferm wiatrowych.	dz. nr 21,89,90,260,385 Rzecznów			nie dotyczy
21	18.10.2011r.	A. N.	Wniosek do mpzp Przeznaczenie nieruchomości pod usługi komercyjne i zachowanie funkcji mieszkaniowej.	dz. nr 1595 Siennio	+/-		Wniosek częściowo uzgodniony
22	18.10.2011r.	C. E. Sp. Z o.o.	Przekształcenie terenów wskazanych na załączniku graficznym pod lokalizację urządzeń wytwarzających energię za pomocą siły wiatru.		+		

³Wnioski złożone przez osoby fizyczne do zmiany studium w związku z uchwałą nr VII/25/2015 z dnia 27 kwietnia 2015 r. Rady Gminy Siennio z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Siennio:

W związku z podjęciem przez Radę Gminy uchwały nr VII/25/2015 z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Siennio zamieszczone zostało w lokalnej prasie („Gazeta Wyborcza”) ogłoszenie o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium. Dodatkowo władze gminy, zawiadomiły w sposób zwyczajowo w gminie przyjęty, jej mieszkańców o przystąpieniu do zmiany studium, tj. zamieszczono obwieszczenie na stronie internetowej BIP oraz tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy oraz na tablicach ogłoszeń w poszczególnych sołectwach za pośrednictwem sołtysów. Zgodnie z treścią ogłoszenia osoby zainteresowane mogły do dnia 24 lipca 2015 r. składać wnioski do zmiany studium.

W wyznaczonym czasie nie wpłynął żaden wniosek.

Wnioski złożone przez instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania projektu studium:

Lp	Data wpływu wniosku	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść wniosku	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy wniosek	Rozstrzygnięcie wójta w sprawie rozpatrzenia wniosku		Uwagi
					Wniosek przyjęty	Wniosek odrzucony	
1	2	3	4	5	6	7	
1	11.10.2011r.	Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie Ul. Wilcza 46 00-676 Warszawa	Nie zgłasza wniosków ani uwag, ponieważ na terenie objętym opracowaniem nie ustanowiono terenu górniczego.	cała gmina			brak terenu górniczego na obszarze gminy Sienno
2	17.10.2011r.	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie Ul. Mazowiecka 14 00-048 Warszawa	Wniosek o ujęcie w studium docelowego przebiegu drogi wojewódzkiej 747, usytuowanego w ciągu dojazdu do projektowanej przeprawy przez Wisłę w rejonie Solec n/d Wisła.	północna część gminy			
3	19.10.2011r. 01.12.2011r.	Zarząd Województwa Mazowieckiego w Warszawie Ul. Jagiellońska 26 03-719 Warszawa	Uwzględnienie w studium przebiegu drogi wojewódzkiej 747 w klasie technicznej G oraz gazociągu regionalnego wysokiego ciśnienia	cała gmina			Pismo z dnia 19.10.2011r - należy uzupełnić o uchwałę Rady Gminy Sienno wraz z załącznikami graficznym
4	21.10.2011r.	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie Ul. Sienkiewicza 57 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	W studium należy: - uwzględnić występujące na terenie gminy obszary zagrożenia powodziowego określone w opracowaniach sporządzonych przez RZGW w Warszawie - uwzględnić zakaz grodzenia nieruchomości w odl. mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu - uwzględnić strefy ochronne oraz podać wydajność ujęć wodnych - uwzględnić GZWP.	cała gmina			
5	24.10.2011r.	Nadwiślański Oddział Straży Granicznej	Brak uwag i wniosków	cała gmina			
6	25.10.2011r.	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych	Wnosi o : - uwzględnienie przebiegu trasy rowów	cała gmina			

Lp	Data wpływu wniosku	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść wniosku	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy wniosek	Rozstrzygnięcie wójta w sprawie rozpatrzenia wniosku		Uwagi
					Wniosek przyjęty	Wniosek odrzucony	
		w Warszawie Oddział w Radomiu. Ul. Wernera 4a 26-600 Radom	melioracyjnych - wyłączenie z zabudowy i zalesienia obszaru zmeliorowanego , - wprowadzenie zapisu” Lokalizacja wszelkich inwestycji na gruntach zmeliorowanych za pomocą drenowania wymaga uzgodnienia na etapie planowania i projektowania z Wojewódzkim Zarządem Melioracji Urządzeń Wodnych” w przypadku dopuszczenia zabudowy na terenach zmeliorowanych - uwzględnienie prawa do powszechnego korzystania z wód zgodnie z art. 43 ust. 1 i 2 ustawy Prawo wodne - wprowadzenie zakazu grodzenia nieruchomości w odległości nie mniejszej niż 1,5 , od linii brzegu - zobowiązanie do uzgodnienia wszelkich zamierzeń inwestycyjnych kolidujących z rzekami.				
7	27.10.2011r.	Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska Ul. Bartycka 110a 00-716 Warszawa Delegatura WIOS w Radomiu	W studium należy uwzględnić wymogi określone w ustawie Prawo ochrony Środowiska, w szczególności ograniczenia wynikające z art. 73 ust 4 i 5.	cała gmina			
8	2.11.2011r.	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie Delegatura w Radomiu ul. Żeromskiego 53 26-600 Radom	Studium musi uwzględniać opracowanie dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego , w tym wpisy z gminnej ewidencji zabytków.	cała gmina			

⁴Wnioski złożone przez instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania projektu studium w związku z uchwałą nr VII/25/2015 Rady Gminy Sienno z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno:

Lp	Data wpływu wniosku	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść wniosku	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy wnioszek	Sposób rozpatrzenia /uwagi
1	2	3	4	5	
1	13.07.2015r.	Komendant Powiatowy Państwowej Straży Pożarnej w Lipsku ul. Partyzantów 3 27-300 Lipsko	W przypadku lokalizacji zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej szczególności zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku należy zachować „bezpieczną odległość” od istniejących już obiektów użyteczności publicznej, zamieszkania zbiorowego oraz zabudowy jednorodzinnej. W celu określenia „bezpiecznej odległości” autor studium powinien wykonać stosowną analizę lub oprzeć się na wskazaniach przedstawionych przez Państwową Straż Pożarną.	Obszar zmiany studium	Uwzględniono w zakresie objętym zmianą studium na podstawie Uchwały Nr VII/25/2015 Rady Gminy Sienno z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno
2	14.07.2015r.	PGE Dystrybucja S.A. Oddział Skarżysko – Kamienna Al. Marsz. J. Piłsudskiego 51 26-110 Skarżysko - Kamienna	Uwzględnić ewentualne rezerwy terenu dla potrzeb ułożenia linii elektroenergetycznych oraz budowy stacji transformatorowych niezbędnych do zasilania obiektów zlokalizowanych na terenie objętym zmianą studium. Zasilanie w energię elektryczną obiektów objętych zmianą studium odbywać się będzie na podstawie warunków przyłączenia określonych przez PGE Dystrybucja S.A. na podstawie złożonych wniosków. Uwzględnić konieczność rozwiązania ewentualnych kolizji istniejących urządzeń elektroenergetycznych zlokalizowanych na terenach objętych opracowywaną zmianą studium z planowanymi zagospodarowaniem terenu. Przebudowa ewentualnych kolizji będzie realizowana na podstawie odrębnych umów i szczegółowych	Obszar zmiany studium	Uwzględniono w zakresie objętym zmianą studium na podstawie Uchwały Nr VII/25/2015 Rady Gminy Sienno z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno

Lp	Data wpływu wniosku	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść wniosku	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy wniosek	Sposób rozpatrzenia /uwagi
			warunków likwidacji kolizji określonych przez PGE Dystrybucja S.A.		
3	15.07.2015r.	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie Oddział w Radomiu Inspektorat Zwoleń ul. Sikorskiego 15 26-700 Zwoleń	- Zobowiązanie do uzgadniania wszelkich zamierzeń kolidujących z rzeką, - uwzględnienie w studium prawa do powszechnego korzystania z wód zgodnie z art. 34 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne - wprowadzenie zakazu grodzenia nieruchomości w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu rzeki zgodnie z art. 27 ust. 1 wyżej cytowanej ustawy - uwzględnienie przebiegu tras rowów.	Działka nr 1602 – obręb Sienno granicząca z rzeką Wolanką - Działki wymienione w załączniku nr 4 do Uchwały nr VII/25/2015 z dnia 27 kwietnia 2015 r. Rady Gminy Sienno z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno – obręb Stara Wieś	Uwzględniono w zakresie objętym zmianą studium na podstawie Uchwały Nr VII/25/2015 Rady Gminy Sienno z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno
4	20.07.2015r.	Zarząd Województwa Mazowieckiego w Warszawie Ul. Jagiellońska 26 03-719 Warszawa	Uwzględnienie w studium przebiegu drogi wojewódzkiej 747 Ilża – Lipsko- granica woj. mazowieckiego w klasie drogi uzgodnionej z Mazowieckim Zarządem Dróg Wojewódzkich w Warszawie (postulowana zmiana rangi drogi), zapisanej w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego”	Część sołectwa Wierchowiska Pierwsze	Wniosek poza granicami zmiany studium wyznaczonym i Uchwałą Nr VII/25/2015 Rady Gminy Sienno z dnia 27 kwietnia 2015 r.
5	20.07.2015r.	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie Ul. Sienkiewicza 57 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	W studium należy: - uwzględnić obszary zagrożenia powodziowego wynikające z opracowań wykonane na zlecenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie („Studium dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej – etap II” – rzeka Krępianka) oraz przepisy wynikające z ustawy Prawo Wodne - uwzględnić obszary	cała gmina	Uwzględniono w zakresie objętym zmianą studium na podstawie Uchwały Nr VII/25/2015 Rady Gminy Sienno z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany

Lp	Data wpływu wniosku	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść wniosku	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy wniosek	Sposób rozpatrzenia /uwagi
			ochronne głównych zbiorników wód podziemnych - uwzględnić strefy ochronne oraz podać wydajność ujęć wód - zamieścić w części opisowej suikzyp zapis mówiący o tym, że zamierzone w nim warunki zabudowy i zagospodarowania terenu nie mogą ograniczać wymaganych prawem wodnym obowiązków administratorów rzek lub cieków w zakresie utrzymania ich w należytym stanie - uwzględnić zakaz grodzenia nieruchomości w odl. mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu - uwzględnić naturalne drogi spływu wód opadowych - uwzględnić warunki korzystania z wód regionu wodnego Środkowej Wisły		studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno
6	28.07.2015 r.	Nadleśnictwo Marcule Marcule 1 27-100 Ilża	- należy dążyć do ochrony gruntów leśnych, - należy dążyć do zachowania zwartych kompleksów leśnych, - przeznaczyć pod zalesienia przede wszystkim grunty rolne V i VI klasy, położone przy już istniejących lasach lub łączące rozdrobnione kompleksy leśne, co przyczyni się do powstania zwartej przestrzennie struktury lasów i umożliwi prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej, - nie planować w bezpośrednim terenie lasów obszarów pod inwestycje, które mogłyby negatywnie wpływać na ekosystemy leśne.	Cała gmina	Uwzględniono w zakresie objętym zmianą studium na podstawie Uchwały Nr VII/25/2015 Rady Gminy Sienno z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno
7	05.08.2015 r.	Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska ul. Bałtycka 110 A 00-716 Warszawa	Należy uwzględnić wymogi określone w art. 72 i 73 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.) oraz zapisy obowiązujących programów ochrony powietrza atmosferycznego	Cała gmina	Uwzględniono w zakresie objętym zmianą studium na podstawie Uchwały Nr VII/25/2015 Rady Gminy Sienno z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia

Lp	Data wpływu wniosku	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść wniosku	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy wniosek	Sposób rozpatrzenia /uwagi
					zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno
8	28.07.2015 r.	Nadwiślański Oddział Straży Granicznej ul. 17 Stycznia 23 02-143 Warszawa	Nie składa wniosków do zmiany przedmiotowego studium.	Cała gmina	Uwzględniono w zakresie objętym zmianą studium na podstawie Uchwały Nr VII/25/2015 Rady Gminy Sienno z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno
9	24.08.2015 r.	Polska Spółka Gazownictwa ul. Równoległa 4a 02-235 Warszawa	- zabezpieczyć trasy pod gazyfikację, - podział terenu na działki winien gwarantować wykonanie indywidualnego przyłącza gazowego do budynku, Wprowadzić zapisy: - warunki techniczne jakim powinny odpowiadać sieci gazowe określa Rozp. Min. Gospodarki z 26.04.2013 r. opublikowane w Dz. U. z 04.06.2013 r. poz. 640. W przypadku zmiany powyższych rozporządzeń warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe, muszą być zgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami, - w liniach rozgraniczających dróg publicznych i niepublicznych stanowiących dostęp z terenów z zabudową mieszkaniową do dróg publicznych, należy rezerwować trasy dla sieci gazowej, - Linia ogrodzeń powinna przebiegać min. 0,5 m od	Cała gmina	Uwzględniono w zakresie objętym zmianą studium na podstawie Uchwały Nr VII/25/2015 Rady Gminy Sienno z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno

Lp	Data wpływu wniosku	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść wniosku	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy wniosek	Sposób rozpatrzenia /uwagi
			gazociagu - dla budownictwa jednorodzinnego i zagrodowego szafki gazowe winny być lokalizowane w linii ogrodzeń/otwierane na zewnątrz ogrodzenia/, w pozostałych przypadkach w miejscu uzgodnionym z zarządzającym siecią gazową, - gazyfikacja jest możliwa, o ile zawarte będzie porozumienie pomiędzy dostawcą gazu i odbiorcą, po spełnieniu kryteriów ekonomicznej opłacalności dostaw gazu dla Przedsiębiorstwa Gazowniczego W granicach omawianego obszaru oraz wokół niego nie ma gazociągów średniego i niskiego ciśnienia.		

Źródło: opracowanie własne.

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA

3.1. Dotychczasowe przeznaczenie terenu

Gmina Sienna jest typową gminą rolniczą i taką też funkcję ma ustaloną w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Nie sprecyzowano w nim funkcji pomocniczej dla gminy. Jedynie dla terenów mieszkaniowych (MR i MN) ustalono jako funkcję uzupełniającą - usługi podstawowe i ponadpodstawowe.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego teren gminy został przeznaczony pod towarowe rolnictwo wielokierunkowe.

3.2. Dotychczasowe zagospodarowanie terenu

Gmina Sienna zajmuje powierzchnię **14 712 ha**, z czego ponad 75 % stanowią użytki rolne. Ze względu na znaczne wykorzystanie rolnicze gminę cechuje niższa niż średnia krajowa lesistość, kształtująca się na poziomie niewiele ponad 18%. Pozostałe formy użytkowania stanowią mniej niż 6% powierzchni gminy. Wśród Użytków rolnych przeważają grunty orne, które stanowią ponad 92% wszystkich gruntów użytkowanych rolniczo. Sady, stanowią mniej niż 5% a łąki i pastwiska w sumie 2,5 %. Szczegółowe zestawienie przedstawia Tab.2.

Tab.2. Użytkowanie terenu w gminie Sienna

Źródło: Strategia rozwoju powiatu lipskiego

Sposób użytkowania gruntów		Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
użytki rolne		11268 ha	76,46 %
	grunty orne	10426 ha	92,53%
	sady	554 ha	4,92%
	łąki trwałe	130 ha	1,15%
	pastwiska	158 ha	1,40%
las i grunty leśne		2 696 ha	18,29%
pozostałe grunty		776 ha	5,25 %

3.2.1. Tereny mieszkaniowe

Rozmieszczenie terenów mieszkaniowych w gminie jest stosunkowo równomierne. Centralny ośrodek stanowi miejscowość Sienna, z której promieniście rozchodzą się drogi łączące je z okolicznymi wsiami. Zabudowa mieszkaniowa zlokalizowana jest wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Z wyjątkiem Sienna, które posiada charakter małomiasteczkowy, wszystkie ośrodki posiadają charakter typowo wiejski. Przeważa zabudowa zagrodowa w formie klasyczny czworoboków, która tworzy zwarte układy ulicowe o różnej długości.

3.2.2. Tereny usługowe

Usługi publiczne (w tym administracji gminnej), usługi oświaty, zdrowia, opieki społecznej, bezpieczeństwa publicznego, kultury, usługi sakralne oraz usługi handlu i rzemiosła w większości przypadków zlokalizowane są w miejscowości Sienno. Spośród pozostałych ośrodków wyróżniają się wsie: Jawor Solecki, Stara Wieś.

Usługi publiczne na terenie gminy świadczy Urząd Gminy Sienno, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, w ramach, którego funkcjonują trzy zakłady: w Siennie, Jaworze Soleckim i Osówce, posterunek policji, urząd pocztowy, Zakład Usług Komunalnych Biblioteka Gmina oraz Gminy Ośrodek Kultury. Na terenie gminy działa dziesięć jednostek OSP, spośród których OSP w Siennie oraz Kochanówce są włączone w Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy. Ważną grupę ośrodków usługowych stanowią publiczne szkoły różnego szczebla zlokalizowane w Siennie (Zespół Szkół Ogólnokształcących i Policealnych oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych) i w Jaworze Soleckim (Zespół Szkół), a także niepubliczne placówki w Kochanówce i Gozdawie.

W 2009 roku na terenie gminy zarejestrowanych było 315 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W stosunku do roku 2002 nastąpił wzrost z 259 osób. Najwięcej, bo 121 osób prowadziło działalność w sekcji G – handel hurtowy, detaliczny i naprawa pojazdów. Najwięcej w gminie jest sklepów spożywczych. Pozostałe liczniejsze grupy podmiotów prowadzą działalność w zakresie: budownictwa, rolnictwa i transportu. Przeważają podmioty niewielkie zatrudniające 1-3 osób. W gminie działa jedno targowisko o powierzchni sprzedażowej 1450 m².

Tereny usług kultury

Gminny Ośrodek Kultury w Siennie obejmuje swym działaniem dzieci, młodzież oraz dorosłych z terenu gminy. W placówce działa 12 amatorskich zespołów artystycznych:

- 5 dziecięcych zespołów tanecznych
- dziecięca grupa piosenki i ruchu
- 2 teatrzyki (lalkowy i żywego planu)
- grupa poetycka
- dwa młodzieżowe zespoły wokalne - instrumentalne
- kapela podwórkowa np. „U MAXA w Siennie”, (którą tworzą osoby dorosłe)

Ośrodek opiekuje się także ludowym zespołem „Osowianie” - w Osówce, z udziałem którego organizuje się właściwie wszystkie imprezy publiczne w gminie. Usługi kultury na terenie gminy świadczy także Gminna Biblioteka oraz świetlice wiejskie.

Na terenie gminy działają także trzy parafie rzymskokatolickie oraz jeden Kościół Polskokatolicki w Aleksandrowie Dużym. W Aleksandrowie

Dużym znajduje się także Parafia św. Teresy od Dzieciątka Jezus, w Gozdawie, Parafia MB Częstochowskiej oraz Parafia św. Zygmunta w Siennie. W jej skład wchodzi, oprócz kościoła p.w. św. Zygmunta w Siennie, kaplica pod wezwaniem św. Maksymiliana w Kochanówce oraz kaplica pod wezwaniem Matki Bożej Częstochowskiej w Eugeniewie. W Jaworskiej Woli znajduje się kaplica należąca do parafii pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Krępie Kościelnej.

3.2.3. Tereny zabudowy produkcyjnej

Gmina Sienna to gmina typowo rolnicza. Tereny zabudowy techniczno-produkcyjnej na terenie gminy stanowią niewielki odsetek powierzchni. Działają tu trzy stacje paliw, jedna stacja LPG w Janowie, dwie piekarnie, oraz tartaki.

3.2.4. Tereny zieleni urządzonej i cmentarzy

Gmina Sienna ze względu na bogate i burzliwe dzieje posiada cmentarze wielu wyznań. Większość z nich to cmentarze zabytkowe, będące świadkami historii regionu. We wsiach Hieronimów, Kadłubek i Nowa Wieś znajdują się cmentarze ewangelicko-augsburskie, we wsi Gozdawa zlokalizowany jest cmentarz ewangelicki a w Siennie cmentarz żydowski. Niestety są w złym stanie technicznym – są to pojedyncze nagrobki, zaniedbane i poddane sukcesji roślinnej. Ponadto na terenie gminy znajdują się trzy cmentarze rzymsko-katolickie zlokalizowane przy parafiach w Siennie, Aleksandrowie Dużym i Gozdawie. W Krzyżanówce i w Jaworze Soleckim zlokalizowane są dwa parki podworskie, ale tylko park w Krzyżanówce objęty jest ochroną i wpisany do rejestru zabytków. Zieleni urządzona w 2010 roku na terenie gminy zajmowała 0,7 ha a cmentarze 5,2 ha.

3.2.5. Tereny usług turystycznych

Okolice Sienna należą do ciekawych i wyjątkowo atrakcyjnych zakątków południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego. Region ten ma bogatą historię, posiada ciekawe zabytki kultury oraz stanowi doskonałą bazę wypadową do zwiedzania południowego Mazowsza, Lubelszczyzny i Kielecczyzny. Najważniejszy jest jednak brak uciążliwego przemysłu, który sprawia, że jest to region o czystym nieskażonym powietrzu i możliwości rozwoju agroturystyki i ekologicznego rolnictwa. Wzdłuż rzek regionu panują doskonałe warunki do spacerów, joggingu, obserwacji przyrody, turystyki rowerowej czy organizacji plenerów artystycznych. Brak w gminie jednak infrastruktury służącej do obsługi ruchu turystycznego. W 2007 r. na Rynku w Siennie postawiono pierwszy na terenie województwa mazowieckiego znak "Bursztynowego Szlaku Greenways". Jest to polsko-słowacko-węgierski projekt ekoturystyczny realizowany wzdłuż

wartościowego przyrodniczo i kulturowo, historycznego traktu wiodącego z Budapesztu nad Morze Bałtyckie. Jego celem jest aktywizacja inicjatyw lokalnych, które łączą ochronę przyrody i poszanowanie dziedzictwa kulturowego, z działaniami i na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego. Trasę tworzy międzynarodowy szlak rowerowy wraz z lokalnymi pętlami tematycznymi ukazujący unikalne wartości, historię, tradycje, bogactwo przyrody, lokalną kuchnię i rzemiosło, imprezy i jarmarki najciekawszych zakątków Szlaku Bursztynowego.

**4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA,
W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ
PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ,
WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH
ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA,
PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO**

4.1. Stan środowiska

4.1.1. Rzeźba terenu

Prawie cały obszar gminy położony jest w obrębie wysoczyzny zbudowanej z utworów glacialnych (lodowcowych) i fluwioglacialnych (wodnolodowcowych). Obszar gminy Sienno objęty był dwoma zlodowaceniami południowo- i środkowopolskim. Według J. Bartosika granicę pomiędzy zasięgiem tych zlodowaceń wyznacza dolina rzeki Krępianki, w sąsiedztwie której widoczne są pagórki moreny czołowej zbudowane ze żwirów, głazów i glin. W czwartorzędzie obszar wysoczyzny podlegał denudacji, w wyniku czego nabrała charakteru równinnego, został przykryty piaskami eolicznymi, z których z czasem wykształciły się wydmy paraboliczne i podłużne, a w miejscach, z których osad były wywiewany - misy deflacyjne. Spadki terenu na obszarze gminy nie przekraczają 5%, jedynie zbocza dolin rzecznych i wydmy mogą posiadać spadki rzędu 10-15%. Są to tereny bardziej podatne na erozję a przez to trudniejsze w prowadzeniu gospodarki rolnej. Najniżej położony jest teren w dolinie rzeki Krępianki, w miejscowości Wierzchowiska - 165 m n.p.m. Najwyżej natomiast znajduje się wierzchołek wydmy położonej w rejonie Adamowa - 224,30 m n.p.m.

4.1.2. Budowa geologiczna

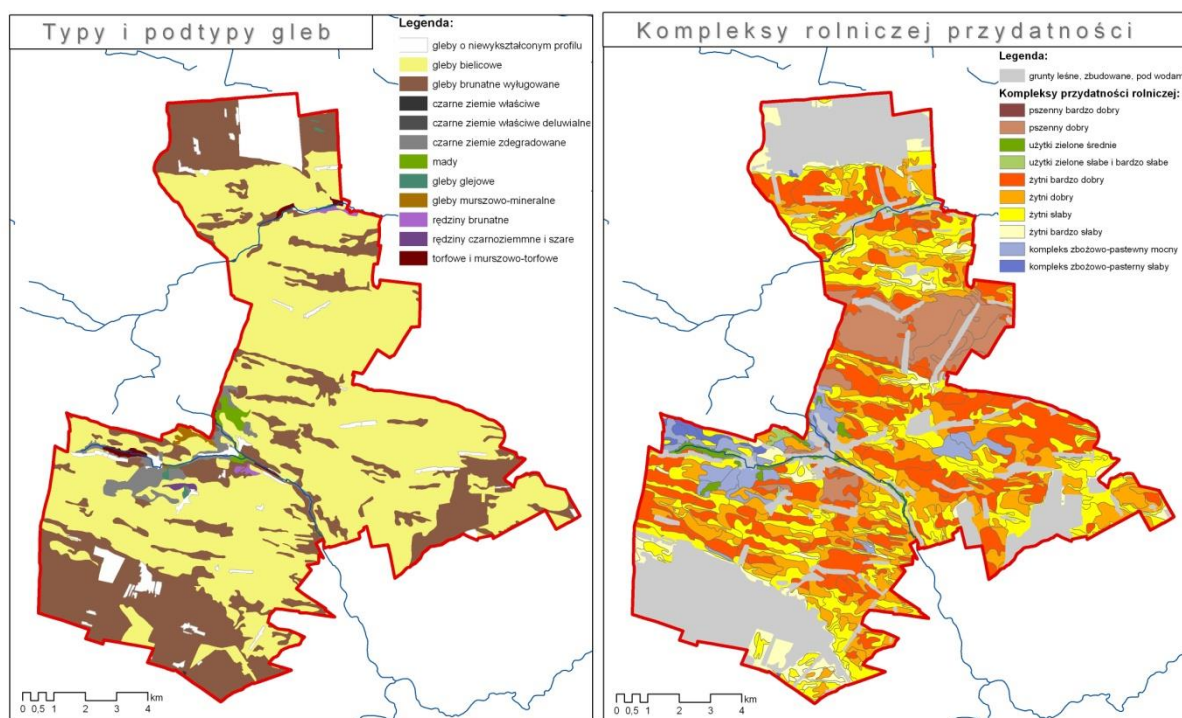
Pod względem geologicznym obszar gminy położony jest w obrębie dwóch jednostek: północna i centralna część gminy Sienno znajduje się w obrębie synklinorium brzeźnego, a właściwie jego południowej części - synklinorium lubelskiego, natomiast południowa część gminy należy do północno - wschodniego obrzeża mezozoicznego Gór Świętokrzyskich. Na obszarze gminy występują utwory dewonu, jury i kredy oraz czwartorzędu. Reprezentowane przez dolomity, wapienie i łowce utwory dewonu rozpoznano przy północno zachodniej granicy gminy. Osady jury, głównie wapienie, mułowce, piaskowce, muszłowce i margle, zalegają niezgodnie na utworach dewonu. Na północ od linii Sienno-Trzemcha na utworach jury zalegają osady kredowe, na południe natomiast utwory czwartorzędu. Lokalne w rejonie Sienna, Eugeniowa, Wodącej i Olechowa skały jurajskie wychodzą na powierzchnię. Na wspomnianych utworach kredowych zalegają bezpośrednio utwory czwartorzędowe reprezentowane przez osady plejstocenu i holocenu. Gliny zwałowe zajmują rozległe obszary w rejonie Jaworskiej Woli, Wierzchowisk, Sienna, Osówki, Zapusty, Krzyżanówki, Olechowa i Eugeniowa. Utwory fluwioglacialne są wykształcone w postaci drobno i średnioziarnistych, pospólek i żwirów warstwowych równoległe i skośnie, zalegających głównie w części południowej i północnej gminy. Pyły, pyły piaszczyste oraz gliny pylaste szaro-żółte i występują w pasie Janów – Ludwików. W północnej części gminy w rejonie Podolany – Aleksandrów oraz w rejonie Dębowe Pole – Adamów występują piaski eoliczne

budujące wydmy. Najmłodsze osady holocenijskie reprezentują namuły, torfy, mułki i piaski o miąższości kilku metrów występujące w dolinach cieków.

4.1.3. Gleby

Na terenie gminy Sienno zdecydowanie dominują gleby bielcowe i pseudobielcowe występujące w jej centralnej części. Na północnych i południowych krańcach gminy występują dwa zwarte kompleksy gleb brunatnych wyługowanych, które jednak nie mają znaczenia rolniczego gdyż niemal w całości są porośnięte lasami. W dolinach Wolanki i Krępianki lokalnie występują mady oraz gleby murszowe i murszowo torfowe, jednak ze względu na niewielkie areale również nie mają większego znaczenia rolniczego. Ze względu na przykrycie wapiennego podłoża osadami czwartorzędowymi, niewielki jest odsetek rędzin w strukturze glebowej gminy. Występują one jedynie na obszarach gdzie jurajskie i kredowe wapienie nie są przykryte nadkładem piasków i żwirów czwartorzędowych – w niewielkim kompleksie w północnej części gminy oraz w okolicach Sienna. (Ryc.3.)

Na zachodzie gminy pomiędzy Siennem a Tarnówkiem znajduje się spory kompleks czarnych ziem zdegradowanych, które dają niemal najsłabszy w gminie kompleks przydatności rolniczej (zbożowo-pastewny mocny). Słabszy kompleks przydatności rolniczej znajduje się jedynie przy granicy z miejscowością Grabowiec (zbożowo-pastewny słaby). Zasadniczo gleby na obszarze gminy charakteryzują się dobrą przydatnością do produkcji rolniczej (Ryc.4.). Najwartościowsze gleby (III i IV klasa bonitacyjna) położone są w dużym zwartym kompleksie w środkowej części gminy. Są to gleby wytworzone na utworach lessowych i lessopodobnych, które dają kompleksy przydatności pszennej dobrej lub bardzo dobrej. Na pozostałym obszarze gminy przeważają kompleksy żytnie, głównie bardzo dobre i dobre. Największy udział w strukturze gruntów ornych stanowi klasa bonitacyjna IV a (35 %) i IV b (23,05 %). Grunty orne klasy II stanowią zaledwie 0,57%, klasy III – 16,83%, klasy V - 15,99%, VI – 7,89%. Na terenie gminy Sienno dominują gleby o odczynie kwaśnym, często bardzo kwaśnym, wymagające wapnowania. Spowodowane jest to stanem naturalnym – typem genetycznym występujących w gminie gleb i ich skałami macierzystymi. Odporność gleb na degradację waha się od średniej do bardzo małej. Uwarunkowane jest to rodzajem skały macierzystej.

Ryc.3 i 4. Gleby w gminie Siemno

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy glebowo-rolniczej w skali 1:25 000.

4.1.4. Wody

Wody podziemne

Na terenie gminy Siemno występują trzy główne poziomy wodonośne: jurajski, kredowy i czwartorzędowy. Pierwszy poziom wód podziemnych znajduje się w utworach czwartorzędowych, posiada zwierciadło swobodne, które występuje od 1 m w obrębie dolin rzecznych do 10 m p.p.t. w rejonie wysoczyzny w północnej części terenu. Czwartorzędowy poziom wodonośny budują zawadnione piaski i żwiry dolin rzecznych, dolin kopalnych oraz pokryw fluwioglacjalnych. W utworach kredowych występują wody szczelinowe o zwierciadle zarówno napiętym jak i swobodnym znajdującym się na głębokości 2 - 23 m p.p.t. Kredowy poziom wodonośny zbudowany jest z margli, wapieni, opok i piaskowców. W utworach jurajskich natomiast znajdują się wody szczelinowe i szczelinowo-krasowe o zwierciadle napiętym i swobodnym występujące na głębokości 2 – 59 m p.p.t. Na terenie gmin eksploatowane są trzy ujęcia wód podziemnych w Pradze Górnej, w Jaworze Soleckim i Dębowym Polu.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Na terenie gminy wyróżnia się dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych GWZP nr 405 – Niecka Radomska oraz GWZP nr 420 Wierzbica - Ostrowiec. W północno-wschodniej części gminy znajduje się GZWP nr 405, który tworzą wspomniane górnio kredowe margle, opoki i gezy lokalnie z wkładkami piaskowców a w spągowej części także piaskowce glaukonitowe cenomanu.

Wody podziemne charakteryzują się tu strefowością w profilu pionowym. Współczynniki filtracji osiągają wartości od 0,1 do 90,0 m/d. Wyższe parametry filtracji i większa miąższość warstwy wodonośnej występują najczęściej w strefach uskoku, dolinach rzecznych i obniżeniach morfologicznych terenu. Warstwami izolującymi są ropy trzeciorzędowe oraz glacialne gliny zwałowe. Główne kierunki przepływu wód podziemnych są skierowane ku Wiśle. Na pozostałej części gminy zalega Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 420 Wierzbica – Ostrowiec, który tworzą, również wspomniane, górnictwo jurajskie wapnienie i margle. Prawie cały teren gminy to Obszar Wysokiej Ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Niecka Radomska” OWO. Teren pozostały to Obszar Najwyższej Ochrony GZWP – ONO (Tab.3.).

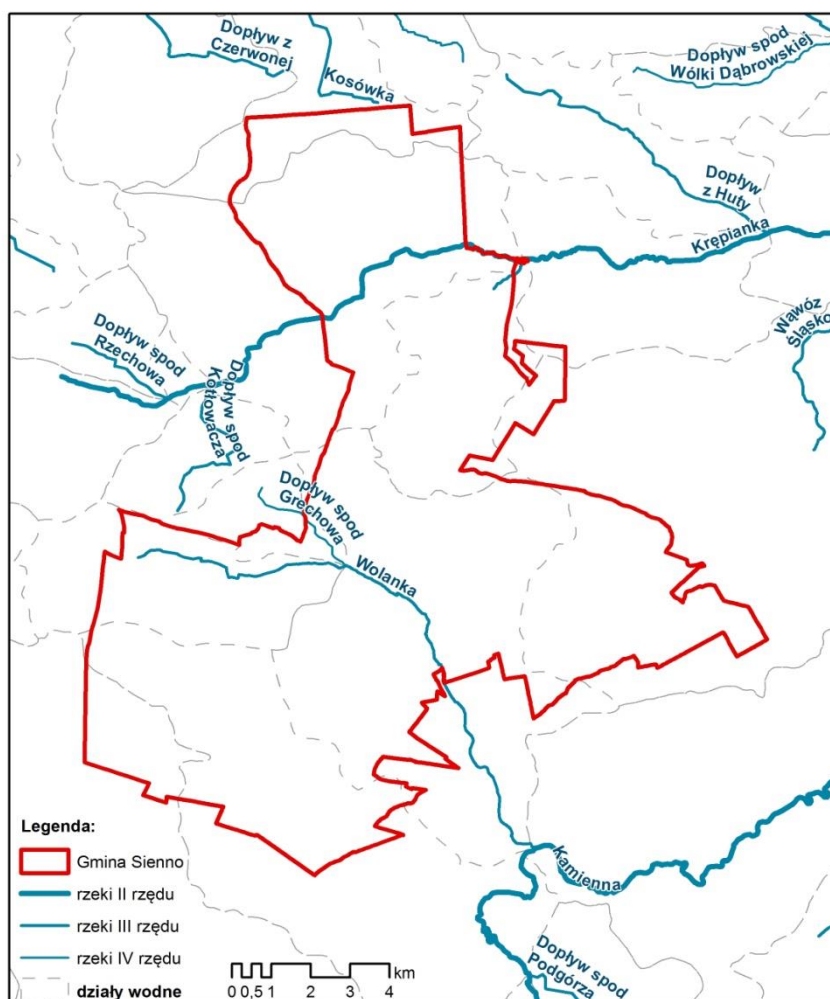
Tab. 3. Charakterystyka GZWP na terenie gminy Sienno

(Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Lipskiego)

Nazwa zbiornika	Nr zbiornika	Całkowita powierzchnia (km ²)			Typ zbiornika	Średnia głębokość (m)	Szacunkowe zasoby dyspozycyjne	
		GZWP	ONO	OWO			Tys./m ³ d	l/s/km ²
Niecka Radomska	405	3 220	400	1 770	szczel. - porowy	200	350	3,65
Wierzbica - Ostrowiec	420	614	175		szczel.- krasowy	<100	130	2,44

Wody powierzchniowe

Gmina Sienno położona jest w zlewni Wisły i posiada bardzo ubogą sieć hydrograficzną (Ryc.5.). Odwadnianą jest przez zaledwie dwa ciek: Krępiankę (ciek II rzędu) i Wolankę (ciek III rzędu). Krępianka, lewobrzeżny dopływ Wisły, płynie z zachodu na wschód w północnej części gminy. Zarówno jej źródła jak i ujście znajdują się poza granicami, a długość na obszarze gminy Sienno to jedynie 3,51 km. Rzeka ta jest nieuregulowana i na terenie gminy nie posiada dopływów. Druga rzeka, Wolanka (nazywana także Trzemchą), stanowi dopływ Kamiennej i na odcinku 11 km płynie na terenie gminy. Jest to niewielka rzeka, której obszar źródłowy znajduje się w pobliżu miejscowości Krzyżanówka, na wysokości 200 m n.p.m. Rzeka ta jest w części uregulowana i zbiera wody ze środkowej i południowej części gminy. Ciek wodny na terenie gminy okresowo płynie pod powierzchnią terenu, co dowodzi występowania na tym terenie zjawisk krasowych. Do nielicznych zasobów wód stojących na terenie gminy Sienno należą stawy rybne znajdujące się w Krzyżanówce (5 ha) Jaworze Soleckim (4,70 ha) i Siennie (2 ha).

Ryc.5. Cieki powierzchniowe i działy wodne na terenie gminy Siemno

Źródło: Opracowanie własne

Główne źródła zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych

Głównym źródłem zanieczyszczeń, zwłaszcza dla wód powierzchniowych są niewłaściwie stosowane środki ochrony roślin oraz nawozy, również bogate w związki azotu nawozy naturalne (gnojowica i obornik). Sporym zagrożeniem jest także nieuregulowana gospodarka ściekowa - brak kanalizacji, nieszczelne zbiorniki przydomowe i niekontrolowane zrzuty ścieków. W gminie Siemno do podmiotów gospodarczych mogących pogorszyć stan środowiska wodnego należą: NZOZ, punkty skupu i stacje paliw.

4.1.5. Warunki klimatyczne

Według klasyfikacji klimatycznej Gumińskiego, gmina Siemno należy do radomskiego regionu klimatycznego, który charakteryzuje się korzystniejszymi warunkami termicznymi, aniżeli regiony sąsiednie. Podobnie jak w całym kraju najcieplejsze miesiące to lipiec i sierpień, a najchłodniejsze to styczeń i luty. Średnia roczna temperatura powietrza

wynosi około 7,7°C. Liczba dni z temperaturą maksymalną powyżej 25°C wynosi 36 dni, natomiast dni z temperaturą poniżej 0°C jest ok. 50 – 60 w ciągu roku. Przymrozki występują średnio 190 dni w roku, z czego pierwszy przymrozek występuje zazwyczaj ok. 17 X, a ostatni 26 IV.

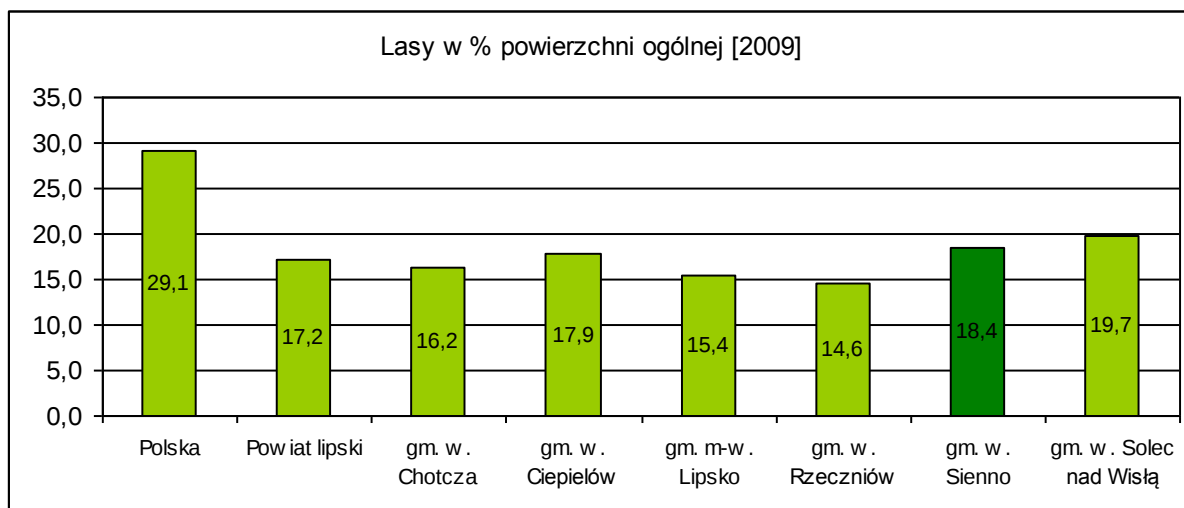
Na obszarze gminy przeważają tereny o dobrych warunkach topoklimatycznych, o dobrym przewietrzaniu, częściowo pokryte glebami o dobrej pojemności cieplnej. W gminie Sienno liczba dni z opadem waha się w granicach 140 -160 dni, z czego największa suma opadu przypada na okres letni z kulminacją w miesiącu lipcu (90 mm). Jesienią i wiosną opad kształtuje się na poziomie 40 mm na miesiąc, w okresie zimowym poniżej 40 mm. Średnia roczna suma opadów waha się od 550 do 650 mm i jest jedną z niższych w kraju.

Okres wegetacyjny jest stosunkowo długi i wynosi średnio 214 dni. Początek okresu wegetacyjnego przypada na 1 IV, koniec natomiast na 31 X. Na obszarze gminy Sienno odnotowuje się zazwyczaj ok. 141 dni całkowicie pochmurnych i 39 dni zupełnie pogodnych. Średnie roczne zachmurzenie kształtuje się na poziomie 6,6 stopnia pokrycia nieba, z czego minimum zachmurzenia przypada na miesiące czerwiec i wrzesień (5,3 stopni), a maksimum na listopad i grudzień (8 stopni).

Dominujące kierunki wiatru w roku uwarunkowane są ogólną cyrkulacją powietrza atmosferycznego i lokalnymi czynnikami m.in. rzeźbą terenu. Podobnie jak w większości regionów kraju, w Siennie przeważa cyrkulacja z kierunków zachodnich. Najczęściej wiatr wieje z zachodu (21%), najrzadziej natomiast z kierunku wschodniego i północno-wschodniego (odpowiednio 4,8 i 7,2%). Stosunkowo często występują cisze atmosferyczne (17,6%). Względna wilgotność na terenie gminy waha się w granicach od 73% do 91%. Maksimum przypada na miesiące zimowe, natomiast minimum na okres wiosenny.

4.1.6. Lasy

Ze względu na stosunkowo dobre gleby i dobre warunki klimatyczne sprzyjające rozwojowi rolnictwa, cały powiat lipski charakteryzuje się wyjątkowo niską lesistością, kształtującą się w 2009 roku na poziomie 17,2%. Na tym tle gmina Sienno posiada nieco wyższy wskaźnik lesistości 18,4% (2712,49 ha), ciągle jednak znacznie niższy niż jego wartość dla Polski (29,1%) (Ryc.6.). W strukturze własności przeważają lasy niepaństwowe, nie ma na terenie gminy lasów stanowiących własność gminy Sienno.

Ryc.6. Lasy w powierzchni ogólnej

Źródło: GUS, 2009

Lasy w gminie Sienno, wg. regionalizacji przyrodniczo - leśnej Polski, są położone w Krainie Wyżów Środkowo – Polskich. Lasy państwowe są podporządkowane Nadleśnictwu Marcule, a lasy prywatne Starostwu Powiatowemu w Lipsku. Występują one w trzech niewielkich kompleksach tj. na północ od miejscowości Jawor Solecki, na południe od miejscowości Dębowe Pole oraz wschód od miejscowości Hieronimów. Lasy w południowej części gminy znajdują w zasięgu występowania jodły, buka, świerka oraz modrzewia polskiego. Lasy w części północnej zaznaczają się przewagą siedlisk borowych, zwłaszcza borów świeżych. Dominującym gatunkiem jest sosna z domieszką brzozy, a w piętrze dolnym występują: buk, lipa, dąb, świerk i jodła. Drzewostany olsowe występują jedynie w dolinie Krępianki. Przeciętny wiek drzewostanów dominujących wynosi 61 lat. Myśliwi z terenu gminy skupiają się w kołach łowieckich: „Przepiórka”, Krępianki, Zamek Ilża, Łoś Starachowice i Lis Radom.

4.1.7. Flora⁵

Ze względu na stosunkowo niewielką lesistość gminy Sienno roślinność nieleśna pełni ważną funkcję przyrodniczą. Szczególną rolę odgrywają zbiorowiska łąkowe, torfowe i szuwarowe w dolinach rzek. Uzupełnieniem szaty roślinnej są występujące fragmenty borów świeżych i mieszanych, grądów na obszarach wzniesionych oraz łęgów jesionowo-olsowych w dolinach rzecznych.

W drzewostanie dominuje sosna, dąb i brzoza. Rzadziej spotkać można jodłę, modrzew i świerk. Dużo bogatsze jest runo leśne, w którym znajdziemy m.in.: krzewy jałowca, jarzębiny, paprocie, wrzosa, konwalie oraz borówki czarne i poziomki. Starsze drzewostany na obszarze gminy występują sporadycznie, przeważają lasy młode w wieku 40-60 lat. Najcenniejsze okazy posiadające ponad 100 lat objęte są ochroną jako pomniki przyrody.

Najstarsza spośród nich, bo ponad 350-letnia, jest rosnąca w Siennie lipa drobnolistna. Ciekawe okazy drzew zachowały się w zabytkowym parku dworskim w Krzyżanówce (dawniej Wola Siennieńska). Rosną tam m.in.: trzy 140 letnie jesiony wyniosłe i 160 letni dąb szypułkowy. W dolinach rzecznych i obniżeniach terenu często spotykać można zbiorowiska olchowe, natomiast same brzegi rzek i zbiorników wodnych porasta roślinność szuwarowa, w tym trzcina pospolita, pałka wodna oraz tatarakiem.

Zadrzewienia na terenie gminy Sienno zajmują niewielką powierzchnię i występują w kilku formach: przywodne – w dolinie rzeki Krępianki i Wolanki, przydrożne, śródpolne, przyzagrodowe, pozostałe (cmentarze, parki).

4.1.8. Fauna⁶

Jeżeli chodzi o faunę gmina Sienno jest stosunkowo uboga. Ze względu na sąsiedztwo doliny Wisły, szczególnie atrakcyjnej dla zwierząt wodno-błotnych, to tereny położone poza granicami są siedliskami wielu gatunków. Można tu spotkać gatunki powszechnie występujące takie jak: zając, lis i bażant. Ponadto w sąsiedztwie kompleksów leśnych m.in. w okolicy Adamowa i Dębowego Pola, występują sarny, jelenie i dziki.

4.1.9. Stan powietrza atmosferycznego

Gmina Sienno charakteryzuje się stosunkowo dobrym stanem powietrza atmosferycznego. Na terenie gminy nie ma zakładów przemysłowych silnie zanieczyszczających powietrze atmosferyczne, ale o jego jakości decydują także zanieczyszczenia pochodzące z ośrodków przemysłowych zlokalizowanych poza terenem gminy, w szczególności w Radomiu i województwie świętokrzyskim (w powiecie starachowickim i skarżyskim). Na terenie powiatu lipskiego nie ma punktów pomiarowych dla zanieczyszczeń powietrza. Najbliższe stanowisko pomiarowe na terenie województwa mazowieckiego znajduje się w Radomiu w odległości około 50 km na kierunku północnym.

W 2010 r. WIOŚ w Warszawie prowadził badania pomiaru stężeń następujących zanieczyszczeń: dwutlenek azotu (NO₂), dwutlenek siarki (SO₂), pył zawieszony PM₁₀, benzen (C₆H₆), metale ciężkie i benzo(a)piren. Przedstawione wyniki pomiaru są jednak mocno uogólnione ze względu na uśrednienie ich dla całej strefy mazowieckiej, w której znajduje się gmina Sienno. Można założyć, że wyniki dla samej rolniczej gminy Sienno były lepsze, aniżeli te zaprezentowane, w których zanotowano przekroczenie normy dobowej dla pyłu MP₁₀ - strefie nadano klasę C. Również poziom stężeń pyłu PM_{2.5} został przekroczony, w wyniku klasyfikacji strefa mazowiecka otrzymała klasę B. Ponadto poziomy stężenia benzo(a)piren w pyłe PM₁₀ były bardzo wysokie, szczególnie w sezonie grzewczym, co związane jest to z niską emisją z indywidualnego ogrzewania budynków.

Strefa mazowiecka w wyniku klasyfikacji otrzymała klasę C. W przypadku pozostałych zanieczyszczeń: dwutlenku azotu (NO₂), dwutlenku siarki (SO₂), benzenu (C₆H₆) oraz metali ciężkich badania wykazały poziomy zgodne z ustalonymi normami (Tab.4.).

Tab.4. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej;
Źródło: Roczna Ocena Jakości Powietrza w województwie mazowieckim, Raport WIOŚ 2010.

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
			SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	O ₃ ¹⁾	As	Cd	Ni	BaP	PM2,5
1	aglomeracja warszawska	PL1401	A	C	C	A	A	A	A	A	A	A	A	C
2	miasto Radom	PL1403	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	A	B
3	miasto Płock	PL1402	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	A	B
4	strefa mazowiecka	PL1404	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	C	B

¹⁾ wg poziomu docelowego

4.1.10. Surowce naturalne

Na terenie województwa mazowieckiego występują jedynie kopaliny pospolite, głównie czwartorzędowe utwory okruchowe oraz trzeciorzędowe i czwartorzędowe surowce ilaste, wykorzystywane w produkcji materiałów budowlanych i ceramiki. Na terenie gminy Sienno baza surowców mineralnych jest jednak niewielka, co wynika głównie ze słabego rozpoznania geologicznego. Eksploatacja występujących złóż surowców skalnych w postaci piasków i żwirów odbywa się na niewielką skalę.

Na terenie gminy występuje kruszywo naturalne pochodzenia fluwiogłacialnego, eolicznego i fluwialnego. Osady fluwiogłacialne reprezentowane są przez drobno i średnioziarniste piaski, miejscami przewarstwione żwirem i pospółką, miejscami w rejonie Dębowego Pola – zapyłone. Złoże „Dębowe Pole” ma zasoby wstępnie rozpoznane. Piaski eoliczne (drobne i średnioziarniste), występują w postaci płatów o miąższości kilku metrów oraz kilkumetrowych wydm, nie są eksploatowane. Na południe od linii Sienno – Trzemcha Górna pod kilkumetrową warstwą osadów czwartorzędowych występują górnio jurajskie wapienie lokalnie tworząc niewielkie wychodnie. Na północ od wymienionej linii osady jury występują pod kilkumetrową pokrywą utworów kredy.

W rejonie Tarnówka znajduje się złoże wapieni margli jurajskich „Bałtów – Tarnówek”, wykorzystywanych do produkcji klinkieru cementu portlandzkiego. W rejonie Eugeniewa natomiast rozpoznano złoże wapieni przydatnych w budownictwie do produkcji elementów płytowych wykładzin pionowych. Ponadto cała gmina znajduje się w obszarze „Lipisko”, dla którego wydana została koncesja na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego.

4.2. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

4.2.1. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Gmina Sienno jest gminą rolniczą. Dysponuje stosunkowo dobrymi glebami o wysokiej przydatności do produkcji rolniczej. Największy udział w strukturze gruntów ornych stanowi klasa bonitacyjna IV a (35 %) i IV b (23,05 %). Grunty orne klasy II stanowią zaledwie 0,57%, klasy III – 16,83%, klasy V - 15,99%, VI – 7,89%. Wśród kompleksów rolniczej przydatności przeważają kompleksy żytnie, głównie bardzo dobre i dobre oraz pszenne dobre. Wartość produkcyjna użytków zielonych zmienia się w przedziale od klas bonitacyjnych III i IV (47,40%), klasy V (20,33 %) do klasy VI (32,27 %).

W strukturze własnościowej przeważają gospodarstwa rolne prywatne (91,24 %), pozostałe to grunty Lasów Państwowych, Skarbu Państwa i drogi publiczne. Niekorzystne jest rozdrobnienie gospodarstw rolnych w gminie. Średnia wielkość gospodarstwa w gminie wynosi 6,3 ha, ale ponad połowę wszystkich (50,46 %) stanowią gospodarstwa od 1 do 5 ha, a niemal 40 % to gospodarstwa od 5-10 ha. Gospodarstwa większe niż 15 ha stanowią zaledwie 1,3 %.

Dominującym kierunkiem jest produkcja roślinna, w której przeważają uprawy zbóż, gryki i ziemniaków. Niski jest udział użytków zielonych, sadów i ogrodów. Zauważalny jest wzrost powierzchni sadów, w tym głównie upraw wiśni, porzeczek i maliny. Najwięcej sadów jest w sołectwach: Ludwików, Sienno, Wygoda, Nowa Wieś, Kadłubek.

Słabo rozwinięta jest produkcja roślin oleistych i buraka cukrowego oraz roślin z grupy intensywnych i strukturotwórczych. W Ludwikowie i Osówce znajdują się pasieki natomiast w Krzyżanówce, Jaworze Soleckim i Siennie – stawy hodowlane.

4.2.2. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

Lasy w gminie występują w trzech niewielkich kompleksach tj. na północ od miejscowości Jawor Solecki, na południe od miejscowości Dębowe Pole oraz wschód od miejscowości Hieronimów. Stan zalesienia gminy, który wynosi niewiele ponad 18% powierzchni gminy wobec 22% w województwie, ok. 30% w kraju i ponad 40% w zaleceniach UE, jest problemem nie tylko produkcji towarowej drewna, ale także sytuacją niekorzystną pod względem ekologicznym i klimatycznym. Lasy w południowej części gminy znajdują w zasięgu występowania jodły, buka, świerka oraz modrzewia polskiego. Lasy w części północnej zaznaczają się przewagą siedlisk borowych, zwłaszcza borów świeżych. Dominującym gatunkiem jest sosna z domieszką brzozy, a w piętrze dolnym występują: buk, lipa, dąb, świerk i jodła. Drzewostany olsowe występują jedynie w dolinie Krępianki. Przeciętny wiek drzewostanów dominujących wynosi 61 lat. Drzewostanów bliskorębnych i rębnych (80-120 lat) jest bardzo mało. Lasy państwowe zostały zaliczone do

II kategorii zagospodarowania, lasy prywatne w przewadze uznano za zdegradowane. Lasy w gminie są rozmieszczone bardzo nierównomiernie. W sołectwach Wyględów i Wierzchowiska Drugie zalesienie przekracza 30% a w sołectwie Adamów wynosi niemal 45%. Najgorsza sytuacja występuje natomiast w sołectwach Zapusta, Wierzchowiska Pierwsze, Kadłubek i Gozdawa. W tym ostatnim lasy stanowią zaledwie 0,02% powierzchni. Lesistość w poszczególnych sołectwach przedstawia Tab.5.

Tab.5. Lasy w poszczególnych sołectwach.

Źródło: UG Sienno

Lp.	Nazwa sołectwa	Powierzchnia sołectwa [ha]	Powierzchnia lasów [ha]	Udział lasów [%]
1.	Adamów	283,6824	125,4	44,20
2.	Aleksandrów	218,7413	51,57	23,58
3.	Aleksandrów Duży	346,8259	28,8	8,30
4.	Bronisławów	140,9930	4,39	3,11
5.	Dąbrówka	344,9300	59,23	17,17
6.	Dębowe Pole	758,1088	347,78	45,87
7.	Eugeniów	665,9276	124,38	18,68
8.	Gozdawa	301,4742	0,07	0,02
9.	Hieronimów	352,5850	53,26	15,11
10.	Janów	294,7556	12,72	4,32
11.	Jawor Solecki	1157,3283	54,78	4,73
12.	Jaworska Wola	485,7859	110,61	22,77
13.	Kadłubek	446,9223	1,59	0,36
14.	Karolów	367,2794	151,12	41,15
15.	Kochanówka	354,9554	48,04	13,53
16.	Krzyżanówka	918,3174	109,84	11,96
17.	Leśniczówka	79,3912	0,99	1,25
18.	Ludwików	341,3711	3,9	1,14
19.	Nowa Wieś	520,3724	50,31	9,67
20.	Olechów Nowy	150,1588	3,82	2,54
21.	Olechów Stary	136,6604	28,92	21,16
22.	Osówka	956,0199	255,87	26,76
23.	Piasków	166,4746	9,79	5,88
24.	Praga Dolna	172,5626	3,47	2,01
25.	Praga Górna	146,0561	2,75	1,88
26.	Stara Wieś	547,4335	61,02	11,15
27.	Sienno	1068,5179	72,95	6,83
28.	Tarnówek	486,3795	66,61	13,70
29.	Trzemcha Dolna	170,3838	3,19	1,87
30.	Trzemcha Górna	442,2766	14,08	3,18
31.	Wierzchowiska Drugie	211,2655	69,1	32,71
32.	Wierzchowiska Pierwsze	413,5280	1,62	0,39
33.	Wodąca	150,1381	13,89	9,25
34.	Wyględów	595,6840	185,61	31,16
35.	Wygoda	194,2795	16,07	8,27
36.	Zapusta	315,5287	2,46	0,78

4.3. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

4.3.1. Ochrona środowiska

Podstawowym dokumentem regulującym działania z zakresu ochrony środowiska na terenie gminy jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. 2013, poz. 1232 ze zm.) oraz opracowany na mocy tej ustawy Gminny Program Ochrony Środowiska.

Działania inwestycyjne samorządu gminy Sienna z zakresu ochrony środowiska dotyczyły głównie budowy wodociągów i kanalizacji, a na w/w cele zaciągane były preferencyjne kredyty z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska. W latach 2004-2010 wybudowano sieć wodociagową w miejscowości Jawor Solecki wraz ze stacją uzdatniania wody i przyłączami, sieć wodociagową w Wyglądowie oraz Jaworskiej Woli, zmodernizowano przepompownię wody w Pradze Górnej oraz wybudowano kanalizację sanitarną w Siennie przy ulicach Rynek i Kościelna.

Z obiektów zasadniczo służących ochronie środowiska na terenie gminy funkcjonuje oczyszczalnia ścieków o przepustowości 302 m³/dobę w miejscowości Sienna oraz sieć kanalizacyjna obsługująca 294 budynki mieszkalne. Wokół cmentarzy wyznaczone są strefy sanitarne.

4.3.2. Ochrona przyrody

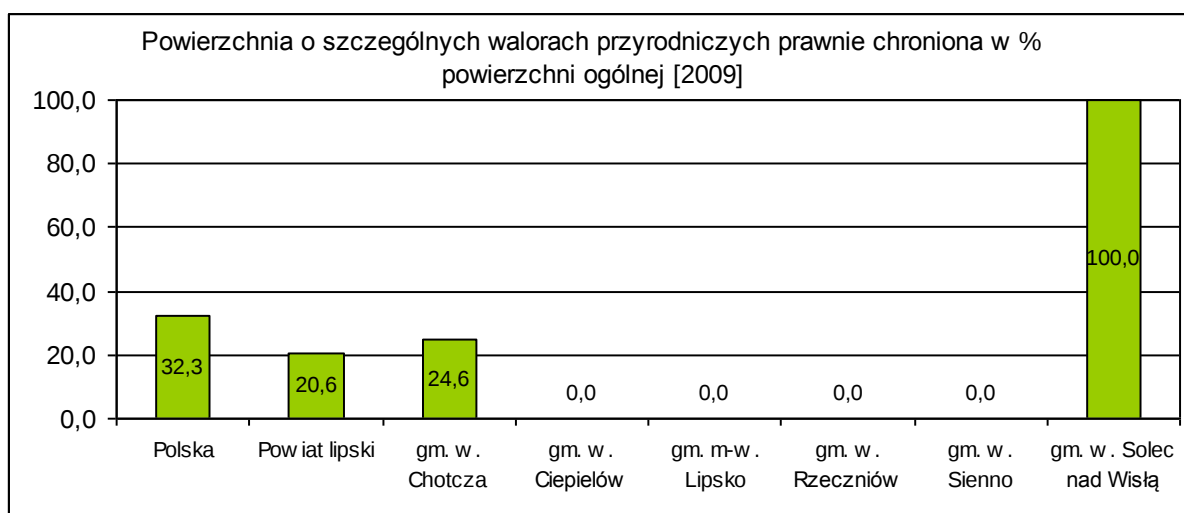
Żaden teren na obszarze gminy nie został objęty ochroną obszarową na mocy ustawy O ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004. Jedyną formą ochrony przyrody wprowadzoną na terenie gminy są pomniki przyrody, czyli pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie. Na terenie gminy Sienna występuje 6 obiektów zakwalifikowanych jako pomniki przyrody, wszystkie są pomnikami przyrody ożywionej – dwa dęby szypułkowe (*Quercus rober L.*), trzy jesiony wyniosłe (*Fraxinus excelsior L.*) oraz jedna lipa drobnolistna (*Tilia cordata Mill.*). Szczegółową charakterystykę przedstawia Tab. 6.

Tab.6. Pomniki przyrody na terenie gminy Sienna, Źródło: POŚGS, 2009

Nr rej.	Lokalizacja	Gatunek	Wiek (lata)	Obwód pnia (cm)
26	Sienna, plac przy kościele św. Zygmunta	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata Mill.</i>)	350	500
159	Adamów, przy drodze Sienna-Ostrowiec Św.	dąb szypułkowy (<i>Quercus robur L.</i>)	260	470
160	Krzyżanówka (dawniej Wola Sienieńska), park zabytkowy	jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior L.</i>)	140	255

Nr rej.	Lokalizacja	Gatunek	Wiek (lata)	Obwód pnia (cm)
161		jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i> L.)	140	330
162		jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i> L.)	140	325
163		dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.)	160	320

Jak widać na Ryc.7., wśród gmin powiatu lipskiego, brak obszarowych prawnych form ochrony przyrody, nie jest niczym nadzwyczajnym. Na tle Sienna, Ciepłowa, Lipska i Rzeczniowa, znacznie wybijają się gmina Solec nad Wisłą, w której prawnie chronione jest 100% powierzchni. Gmina Sienna nie planuje wprowadzenia żadnych nowych form ochrony przyrody.

Ryc.7. Powierzchnie prawnie chronione w powierzchniach ogólnych.

Źródło: GUS, 2009

4.3.3. Elementy krajobrazu kulturowego

Krajobraz kulturowy można rozumieć jako antropogenicznie ukształtowany fragment przestrzeni geograficznej, powstały w wyniku zespolenia oddziaływań środowiskowych i kulturowych, tworzących specyficzną strukturę, objawiającą się regionalną odrębnością, postrzeganą jako swoistą fizjonomię (Myga-Piątek, 2001, Nita, Myga-Piątek, 2006). W grupie krajobrazów kulturowych (antropogenicznych) można wyróżnić podtypy związane z dominującym rodzajem działalności człowieka i stopniem przeobrażenia środowiska geograficznego. Najczęściej wyróżnia się podtypy krajobrazów: rolniczy, miejski, przemysłowy, pogórnicy, turystyczny i sztuczny.

Do najcenniejszych elementów krajobrazu kulturowego na terenie gminy należą małomiasteczkowy układ urbanistyczny Sienna oraz krajobraz obszarów wiejskich położonych w południowej części gminy, proponowany do

objęcia ochroną prawną w planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, obejmujący głównie wsie o typie morfologicznym ulicówek z niwowym układem rozłogów.

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

5.1. Rys Historyczny

Udokumentowana historia Sienna sięga XIV w. Pierwsza informacja mówiąca o lokacji miasta Sienna pochodzi z 1389r., ale pierwszy drewniany kościół, należący do parafii w Chotczy nad Wisłą, powstał ok. 1375 r., kiedy Sienna było jeszcze wioską. Rozwój Sienna zawdzięcza wojewodzie sandomierskiemu Dobiesławowi Oleśnickiemu, który postanowił uczynić z niego siedzibę rodową i w związku z tym nadał wsi prawa miejskie oraz rozpoczął budowę murowanego kościoła. Kościół, którego budowa została ukończona już po jego śmierci, został konsekrowany w 1442 roku przez biskupa krakowskiego, a prywatnie stryjecznego brata Dobiesława, Zbigniewa Oleśnickiego (urodzonego w Siennie w 1389 r.). Z kroniki Jana Długosza dowiadujemy się, że przy kościele został erygowany niewielki klasztor Paulinów. Gotycki, jednonawowy kościół kryty czerwoną dachówką jest jednym z najwspanialszych zabytków ziemi sienneńskiej.

W pierwszej połowie XIV wieku drewnianą zabudowę Sienna dwukrotnie strawił pożar. W 1628 Król Zygmunt Waza nadał Siennu przywilej ustanawiający dwa jarmarki - na św. Zygmunta i św. Małgorzatę. Ogromne zniszczenia przyniosły XVII wieczne wojny. Po potopie szwedzkim w Siennie ocalało jedynie 11 domów a liczba ludności wynosiła 152 osoby. W latach 50. i 60. XVI w. Oleśnicy i Sienieńscy stali się przywódcami protestantów w Małopolsce, a kościół parafialny został przekształcony na zbór kalwiński. W założonym przez Sienieńskich miasteczku Raków utworzono sławną protestancką uczelnię zwaną Akademią Rakowską. W 1779 w kolejnym pożarze spłonął wielki zabytkowy ołtarz w kościele pod wezwaniem św. Zygmunta. Sienieński zbór był jednym z najdłużej działających w Małopolsce – katolicka parafia została powołana ponownie dopiero na początku XVIII w.

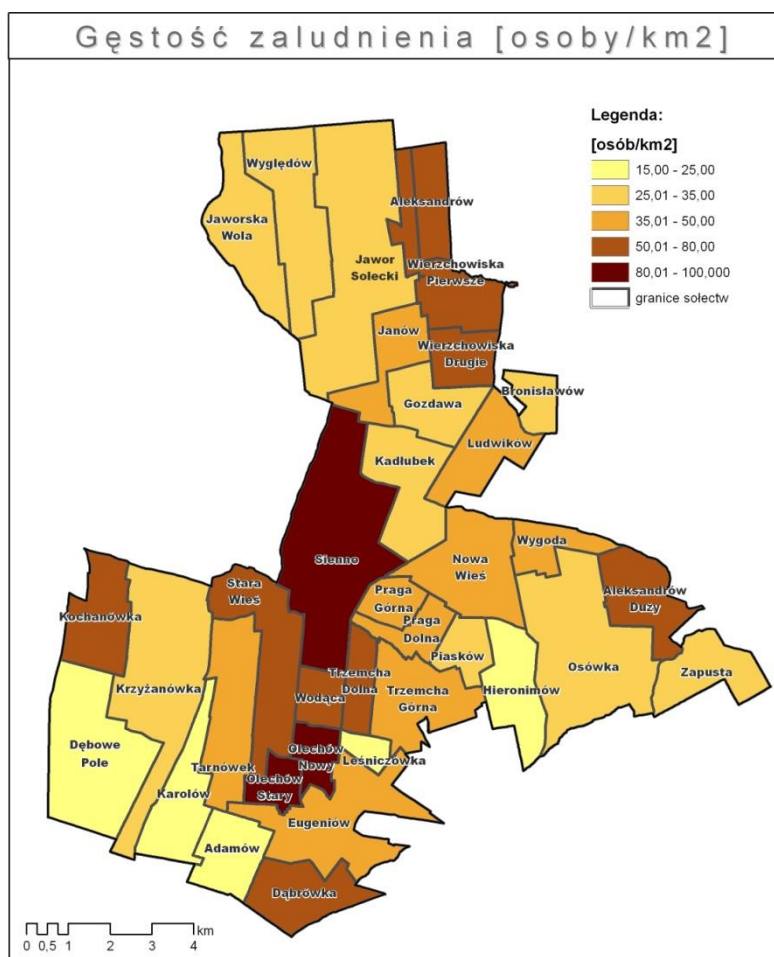
Sienna aktywnie uczestniczyło w powstaniu styczniowym. W mieście przebywał pułkownik Dionizy Czachowski, istniał tu także szpital powstańczy. Okolice wsi Jawor Solecki były miejscem walk w powstaniu i miejscem śmierci Czachowskiego. W związku z represjami rosyjskim po upadku powstania Sienna, jako jedno z ponad trzystu miast Królestwa Polskiego, utraciło prawa miejskie (1869). W lipcu 1915 roku ruszyła ofensywa austriacka, a Sienna już w ok. 16-17 lipca znalazło się na linii frontu i zostało niemal w całości spalone. Spłonął również kościół, zawaliło się sklepienie zniszczeniu uległo całe wyposażenie. W 1916 r. miał miejsce kolejny wielki pożar w osadzie, w związku z czym jeszcze w tym samym roku założono Ochotniczą Straż Pożarną. W 1930 odbudowano gotyką świątynię.

Kolejny trudny okres w historii wsi przyniosła II wojna światowa. W 1941 r. Niemcy utworzyli w Siennie Getto, z którego okoliczna ludność żydowska trafiała do obozu w Treblince lub Majdanku. Osada została

wyzwolona w 1945 przez żołnierzy Armii Czerwonej. Jeszcze w tym samym roku powołano do życia Towarzystwo Szkół Średnich i utworzono szkołę.

5.2. Struktura osadnicza

W gminie Sienno nie występują duże kompleksy leśne ani rozległe zbiorniki wodne, dzięki czemu sieć osadnicza jest rozmieszczona w miarę równomiernie. Centralnie położona jest wieś gminna Sienno, posiadająca cechy morfologiczne małego miasta, m.in. rynek. Z Sienna, promieniście rozchodzą się drogi prowadzące do wszystkich części gminy. Wśród układów morfologicznych pozostałych wsi dominują różnej długości ulicówki o niwowych (pasmowych) układach rozłogów. W Siennie i jego najbliższym otoczeniu występuje największa koncentracja ludności – ponad 100 osób na km². Najniższa gęstość zaludnienia (15-25 osób na km²) charakteryzuje sołectwa Dębowe Pole, Karolów i Hieronimów, w których występują jedne z nielicznych w gminie kompleksy leśne (Ryc.8.).

Ryc.8. Kartogram gęstości zaludnienia w gminie Sienno

Źródło: Opracowanie własne na podstawie UG Sienno, 2011

Występująca na terenie gminy zabudowa w większości stanowi zabudowę siedliskową, zagrodową, kształtowaną na tradycyjnym czworoboku. Uzupełniającą formę zabudowy stanowi mieszkalnictwo

jednorodzinne oraz wielorodzinne, przedwojenne w samym Siennie. Zabudowa wielorodzinna występuje także na obszarach wiejskich, ale jedynie w budynkach pozostałych po dawnych Państwowych Gospodarstwach Rolnych. Krajobraz wsi urozmaicają założenia parkowo - pałacowe w Krzyżanówce (wpisane do rejestru) i w Jaworze Soleckim (wpisane do ewidencji) oraz kościoły i kaplice dające świadectwo tradycji i historii regionu.

5.3. Obiekty objęte ochroną konserwatorską

Najcenniejszym zabytkiem gminy Sienno jest gotycki kościół p.w. św. Zygmunta. Pierwotnie w Siennie stał kościół drewniany i należał do parafii w Chotczy nad Wisłą. Parafię założył w 1431 roku Dobiesław Oleśnicki wojewoda sandomierski, a w 1442 roku rozpoczął budowę kościoła murowanego. Kościół został konsekrowany przez kardynała Zbigniewa Oleśnickiego biskupa krakowskiego, który powierzył zarząd kościoła i parafii w ręce zakonu Paulinów. Kościół został poważnie zniszczony zarówno podczas wojen szwedzkich jak i podczas I wojny światowej, kiedy to zawaliło się sklepienie nawy głównej. Około 1930 roku kościół odbudowano według planów Oskara Sosnowskiego. Po II wojnie światowej wykonano nowy wystrój wewnętrzny kościoła - według projektu M. Jasińskiego. W latach 1970 - 1972 odrestaurowano kościół z zewnątrz, dzwonnice oraz mur okalający. W 1979 roku odnowiono polichromię kościoła.

Kościół zbudowany jest w stylu gotyckim z cegły palonej, orientowany. Jest to budowla jednonawowa z trójprzęsłowym, zamkniętym trójbocznie prezbiterium i czteroprzęsłową nawą główną, przykryta gotyckim sklepieniem krzyżowym. Mimo niewielkich gabarytów świątynia posiada spore przypory. Od strony południowej świątynia ma wysokie, zakończone ostrymi łukami okna, charakterystyczna dla budowli gotyckich, od północy natomiast posiada jedynie małe okienko oraz otwór strzelniczy, które sugerują, iż kościół miał pełnić także funkcje obronne. Z bogatego wyposażenia do dziś zachowały się jedynie dwie okrągłe polichromowane rzeźby przedstawiające symbole ewangelistów, pierwotnie osadzone w zwornikach sklepienia. W prezbiterium znajduje się wykonana z piaskowca tablica erekcyjna, z płaskorzeźbą z połowy XV wieku - na niej fundator kościoła Dobiesław Oleśnicki - wojewoda sandomierski w zbroi klęcząc trzyma ufundowany przez siebie Dom Boży. Za fundatorem stoi patron kościoła - św. Zygmunt, król Burgundii polecający Dobiesława Matce Bożej. Po drugiej stronie klęczy przed N.M.P. żona Dobiesława, Katarzyna, za którą stoi jej patronka św. Katarzyna. Jest to jeden z najciekawszych zabytków tego typu w Polsce.

Przy kościele znajduje się zabytkowa dzwonnica, murowana z cegły i tynkowana, postawiona w XVI - XVII wieku, być może w związku z przekształceniem kościoła na zbór kalwiński. W latach 2004 - 2005 kościół

został odrestaurowany dzięki staraniom księdza proboszcza Ryszarda Batorskiego.

Na pograniczu Starej Wsi i Sienna znajduje się dawny, niemal całkowicie zdewastowany kirkut. Z całego cmentarza pozostała jedynie bramka ze stylizowanym siedmioramiennym świecznikiem. Przy zachowanej bramce wejściowej znajdują się nieliczne szczątki macew. Resztę terenu porastają drzewa. W 2005 r. umieszczono na murze tabliczkę pamiątkową.

W równie złej kondycji są cmentarze ewangelickie zlokalizowane we wsiach Gozdawa, Hieronimów, Kadłubek i Nowa Wieś. Są to pojedyncze nagrobki lub ich fragmenty, które niemal całkowicie poddały się sukcesji roślinnej.

W miejscowości Krzyżanówka (dw. Wola Siennieńska) znajduje się natomiast zabytkowy zespół dworski z początków XIX wieku wraz z parkiem dworski. Obecnie obiekt znajduje się w rękach prywatnych i jest w dobrym stanie technicznym. Właściciel prowadzi w dworku gospodarstwo agroturystyczne oraz organizuje imprezy okolicznościowe.

Zestawienie wszystkich obiektów, które zostały objęte ochroną konserwatorską na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2014, poz. 1446 ze zm.) przedstawia Tab.7.

Ponadto zabytkowe centrum Sienna jest objęte strefą ochrony konserwatorskiej, dla której funkcjonują szczegółowe ustalenia dotyczące kształtowania układu przestrzennego i charakteru zabudowy.

Tab.7. Zabytki wpisane do rejestru; Źródło: UG Sienna

Lp.	Miejscowość	Obiekt zabytkowy	Nr rej.
1.	Gozdawa	cmentarz ewangelicki	480/A z 5.11.1991
2.	Hieronimów	cmentarz ewangelicko-augsburski, 2 poł. XIX	481/A z 5.11.1991
3.	Kadłubek	cmentarz ewangelicko-augsburski, 2 poł. XIX	482/A z 5.11.1991
4.	Nowa Wieś	cmentarz ewangelicko-augsburski, XIX,	483/A z 5.11.1991
5.	Sienna	kościół parafialny p.w. św. Zygmunta	323/A z 16.06.1967 oraz
6.		dzwonnica	147/A z 15.03.1982
7.		cmentarz rzymsko-katolicki	485/A z 5.11.1991
8.		cmentarz żydowski, 1795-1942	484/A z 5.11.1991
9.	Krzyżanówka (dawniej Wola Siennieńska)	zespół dworski, 1 poł. XIX	518 z 4.12.1957 oraz 54/A z 7.05.1980
10.		dwór	
11.		park	

5.4. Obiekty będące w gminnej ewidencji zabytków

Na terenie gminy Sienno znajduje się 77 obiektów zabytkowych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków. Są to głównie drewniane i murowane domy z początku XX w., figury, krzyże i kaplice przydrożne. Pełną listę zabytków wpisanych do ewidencji przedstawia Tab.8.

Tab.8. Zabytki wpisane do ewidencji; Źródło: UG Sienno

Lp.	Lokalizacja	Zabytki wpisane do ewidencji
1	HIERONIMÓW 6,	dom drew, ok.1930
2	HIERONIMÓW 15,	dom drew, pocz. XX w.
3	HIERONIMÓW 21,	dom drew,pocz. XX w.
4	HIERONIMÓW 26,	dom drew, 1932r.
5	HIERONIMÓW 33,	dom drew, 1930r.
6	HIERONIMÓW 35,	dom drew, 1911r.
7	JANÓW,	figura 1900 r.
8	JAWOR SOLECKI,	krzyż 1904r.
9	JAWOR SOLECKI,	krzyż 1905r.
10	JAWOR SOLECKI 24,	dom drew., XIX/XX w.
11	JAWOR SOLECKI 26,	dom drew, XIX/XX w.
12	JAWOR SOLECKI 69,	dom mur, poł XIX W.
13	JAWOR SOLECKI 78,	IV ćw. XIX
14	JAWOR SOLECKI 79,	dom drew, XIX/XX w.
15	JAWOR SOLECKI 94,	dom drew, Ićw. XXw
16	JAWOR SOLECKI 98,	dom mur, IV ćw. XXw
17	JAWOR SOLECKI 3,	dom mieszk-gosp. drew.Ićw. XXw 1925
18	JAWOR SOLECKI 134	oficyna podworska, XIXw.
19	JAWOR SOLECKI 134	spichlerz podworski, XIXw.
20	JAWOR SOLECKI 134,	zespół stajni i obór, XIXw.
21	KAROLÓW 25,	dom drew, pocz. XX w.
22	KAROLÓW 27,	dom drew, pocz. XX w.
23	KOCHANÓWKA 8,	dom drew, pocz. XX w.
24	KOCHANÓWKA 23,	dom drew, pocz. XX w.
25	KOCHANÓWKA 36 d	om drew, kon. XIX w.
26	KOCHANÓWKA	figura, 1928r.
27	KOCHANÓWKA	figura, 1930r.
28	KRZYŻANÓWKA,	kaplica przydrożna, XIX w.
29	NOWA WIEŚ 41,	dom mur,IV ćw. XIXw
30	NOWA WIEŚ 42,	dom mur,pocz. XXw
31	NOWA WIEŚ 45,	dom mur,IV ćw. XIXw
32	NOWA WIEŚ 61,	dom mur,IV ćw. XIXw
33	NOWA WIEŚ,	kapliczka mur XXw.
34	OLCHÓW STARY 2,	dom drew,pocz. XX w.
35	OSÓWKA ob.141,	dom drew,pocz. XX w.
36	OSÓWKA ob.138,	dom drew,XIX/ XX w.
37	OSÓWKA ob.135,	dom drew,pocz. XX w.
38	OSÓWKA ob.131	dom drew, kon. XIX w.
39	OSÓWKA ob.129	dom drew, kon. XIX w.
40	OSÓWKA,	kapliczka przydrożna, kon XIX

Lp.	Lokalizacja	Zabytki wpisane do ewidencji
41	ALEKSANDRÓW DUŻY	kościół drew. 1920r.
42	PIASKÓW 5,	dom drew,pocz. XX w.
43	PIASKÓW 30,	dom drew, IV ćw. XIXw
44	SIENNO,	figura NMP przy drodze do Ostrowca, mur. 1872
45	SIENNO,	kapliczka z figura św. Jana Ewangelisty, mur. XIXw.
46	SIENNO,	kapliczka drew. XIXw., św. Jan Nepomucen
47	SIENNO,	ul. A. Ciesli 5a, młyn elektryczny, mur. pocz. XXw.
48	SIENNO,	Rynek 2 , bud. mur. 20-te XXw.
49	SIENNO,	ul. A. Ciesli 5 dwór, mur.IV ćw. XIXw
50	SIENNO,	ul. Ilżecka 5, dom ob.. Apteka mur. 1920
51	SIENNO,	ul. Ilżecka 36, dom drew,20-te XXw.w
52	SIENNO,	ul. Lipska 69 dom drew.Ićw. XXw
53	SIENNO,	ul. Lipska 83, dworek, mur. poczXXw.
54	SIENNO,	Rynek 3 dom mur. l. 20-te XXw.
55	SIENNO,	Rynek 5 dom mur. l. 20-te XXw.
56	SIENNO,	Rynek 25 dom mur. l. 20-te XXw.
57	SIENNO,	Rynek 28-30 dom mur.pocz. XXw.
58	SIENNO,	Rynek 35 dom mur.pocz. XXw.
59	SIENNO,	Rynek 42 dom mur.pocz. XXw.
60	SIENNO,	Rynek 43 dom mur.k. XIXw.
61	SIENNO,	ul. Ostrowicka, krzyż przydrożny
62	SIENNO,	Rynek 30, kościół parafialny mur. II ćw. XV, XVIII-XIX w.
63	SIENNO,	Rynek 30, dzwonnica mur.XVIIIw.
64	SIENNO,	ul. Kościelna 8, plebania mur.1902r.
65	SIENNO,	ogrodzenie mur. Na terenie cmentarza przykościelnego z bramkami XVIII,
66	SIENNO,	Rynek 30 kaplica cmentarna mur. Na terenie cmentarza przykościelnego XVIIIw
67	TARNÓWEK 50,	dom drew,pocz. XX w.
68	TARNÓWEK 72	dom mur,pocz. XX w.
69	TRZEMCHA DOLNA 31,	dom mieszk-gosp. drew.Ićw. XXw 1914r.
70	WODĄCA 3,	dom mieszk-gosp. drew.IIćw. XXw 1940
71	WODĄCA11,	dom mieszk-gosp. drew.Ićw. XXw 1926r.
72	WODĄCA 12,	dom mieszk-gosp. drew.IIćw. XXw 1935 r.
73	JAWORSKA WOLA 8,	dom mur,pocz. XX w.
74	JAWORSKA WOLA 12,	dom mur,pocz. XIX/ XX w.
75	JAWORSKA WOLA 42,	dom mur,pocz. XIX/ XX w.
76	WOLA JAWORSKA 47,	dom drew. XIX/XXw.
77	KRZYŻANÓWKA 1,	dwór mur, poł. XIX w.

Ponadto na terenie gminy Sienno znajduje się ponad 100 kapliczek, figur i krzyży przydrożnych. Nie wszystkie są wpisane do ewidencji zabytków, ale nie raz stanowią bardzo cenne elementy środowiska kulturowego, świadczą o tożsamości kulturowej mieszkańców, a nierzadko są świadkami historii regionu.

5.5. Stanowiska archeologiczne

Ponadto na terenie gminy wyznaczonych zostało 56 stanowisk archeologicznych z różnych okresów historycznych. Stanowiska archeologiczne to obszary w granicach, których znajdują się zabytki archeologiczne o znanej lokalizacji. Do zabytków archeologicznych zaliczamy zabytki nieruchome, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem. Stanowiska archeologiczne na terenie gminy przedstawia Tab. 9.

Tab.9. Stanowiska archeologiczne; Źródło: UG Sienno

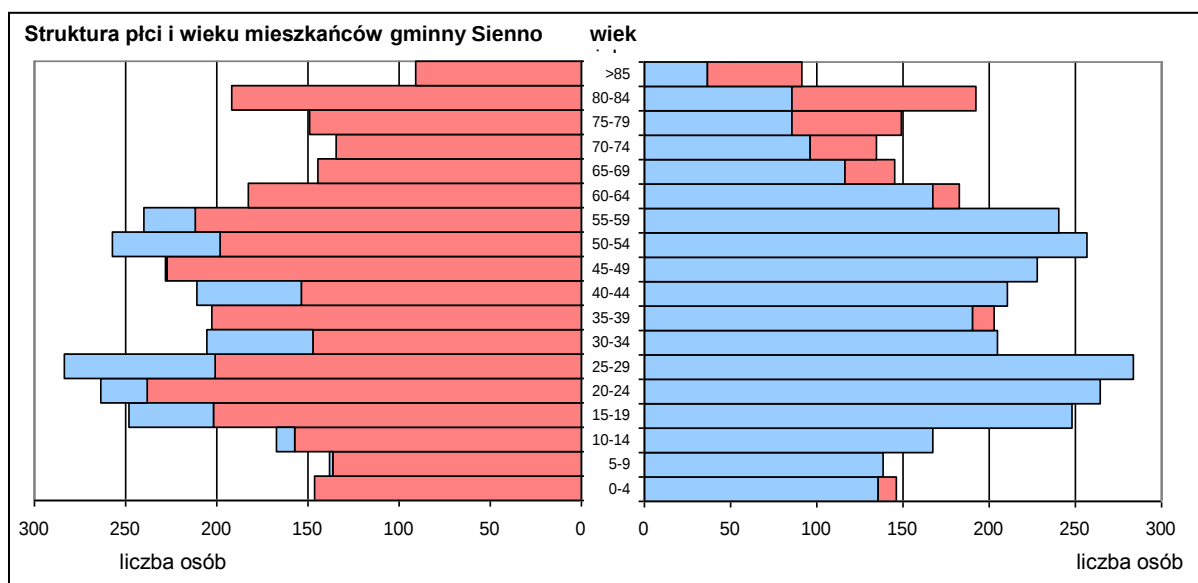
AZP	Miejscowość	Numer stanowiska	Funkcja	Kultura	Chronologia
80-71 2	Janów	1	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
80-71 2	Janów	1	ślad osadnictwa		neolit-w.e.b.
80-71 1	Kolonia Wierzchowska	1	obozowisko?		neolit
81-70 1	Krzyżanówka	1	osada?		epoka brązu?
81-70 1	Krzyżanówka	1	ślad osadnictwa		okres rzymski?
80-71 3	Nowe Miasto	1	obozowisko?		neolit
81-71 20	Olechów Nowy	1	ślad osadnictwa	łużycka?	
81-71 21	Olechów Nowy	2	ślad osadnictwa	okres nowożytny	XVI wiek
81-71 22	Olechów Nowy	3	ślad osadnictwa		starożytność
81-71 22	Olechów Nowy	3	osada	późne średniowiecze	
81-71 3	Praga Dolna	1	osada?	pomorska	
81-71 3	Praga Dolna	1	ślad osadnictwa		mezolit 2
81-71 3	Praga Dolna	1	ślad osadnictwa		wczesna e.brązu
81-71 4	Praga Dolna	2	ślad osadnictwa	okres nowożytny	XVI wiek
81-71 4	Praga Dolna	2	ślad osadnictwa	wczesne śred.- późne śred.	XIII-XIV wiek
81-71 4	Praga Dolna	2	ślad osadnictwa		mezolit?
81-71 4	Praga Dolna	2	ślad osadnictwa	pucharów lejk.	neolit
81-71 5	Praga Dolna	3	osada	późne średniowiecze	XIV-XV wiek
81-71 6	Praga Dolna	4	ślad osadnictwa	okres nowożytny	XVI wiek
81-71 6	Praga Dolna	4	ślad osadnictwa	łużycka	
81-71 6	Praga Dolna	4	osada	wczesne średniowiecze	XIII wiek
81-71 7	Praga Dolna	5	ślad osadnictwa	pomorska	
81-71 7	Praga Dolna	5	osada	wczesne śred.- późne średn.	XIII-XIV wiek
81-70 2	Wola Siennieńska	1	ślad osadnictwa		okres rzymski
81-71 1	Sienno	1	grodzisko	późn. śred.- o. nowoż..	XV-XVI wiek
82-71 1	Sienno	1	relikt budowli	okres nowożytny	XVII-XVIII wiek
81-71 2	Sienno	2	osada	ceram.sznurowej	wczesna e.brązu
81-71 2	Sienno	2	osada	przeworska	okres rzymski
81-71 2	Sienno	2	ślad osadnictwa		neolit?
81-71 2	Sienno	2	osada?	pomorska?	
81-71 2	Sienno	2	ślad osadnictwa		wczesna e.brązu
81-71 2	Sienno	2	osada		okres rzymski B1
81-71 2	Sienno	2	osada	wczesne średniowiecze	po X wieku

AZP	Miejscowość	Numer stanowiska	Funkcja	Kultura	Chronologia
81-71 2	Sienno	2	śląd osadnictwa		starożytność
81-71 2	Sienno	2	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	
81-71 2	Sienno	2	osada?	łużycka	późna e.bražu
81-71 8	Sienno	3	śląd osadnictwa		e.kamienia-w.e.b
81-71 23	Sienno	4	osada?	późn. śred.- o. nowoż..	XV-XVI wiek
81-71 24	Sienno	5	osada	wczesne średniowiecze	X wiek
81-71 24	Sienno	5	śląd osadnictwa		okres rzymski
81-71 26	Sienno	6	śląd osadnictwa	przeworska	
81-71 26	Sienno	6	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	
81-71 27	Sienno	7	śląd osadnictwa		mezolit-web
81-71 28	Sienno	8	śląd osadnictwa		paleolit-neolit
81-71 25	Stara Wieś	1	śląd osadnictwa	łużycka	
81-71 25	Stara Wieś	1	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	
81-71 25	Stara Wieś	1	śląd osadnictwa		starożytność
81-70 3	Tarnówek	1	śląd osadnictwa		epoka kamienia
81-71 9	Trzemcha Górna	1	śląd osadnictwa	pucharów lejk.	neolit
81-71 15	Trzemcha Górna	1	śląd osadnictwa		neolit
81-71 16	Trzemcha Górna	2	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	XI-XII wiek
81-71 17	Trzemcha Górna	3	osada		st. okr.rzymski
81-71 17	Trzemcha Górna	3	śląd osadnictwa		neolit-w.e.b.?
81-71 17	Trzemcha Górna	3	śląd osadnictwa	pomorska?	śr. okr. laterański
81-71 18	Trzemcha Górna	4	śląd osadnictwa		neolit-web?
81-71 14	Trzemcha Górna	5	cmentarzysko		nieokreślona

**6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW
I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW,
W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA**

6.1. Demografia

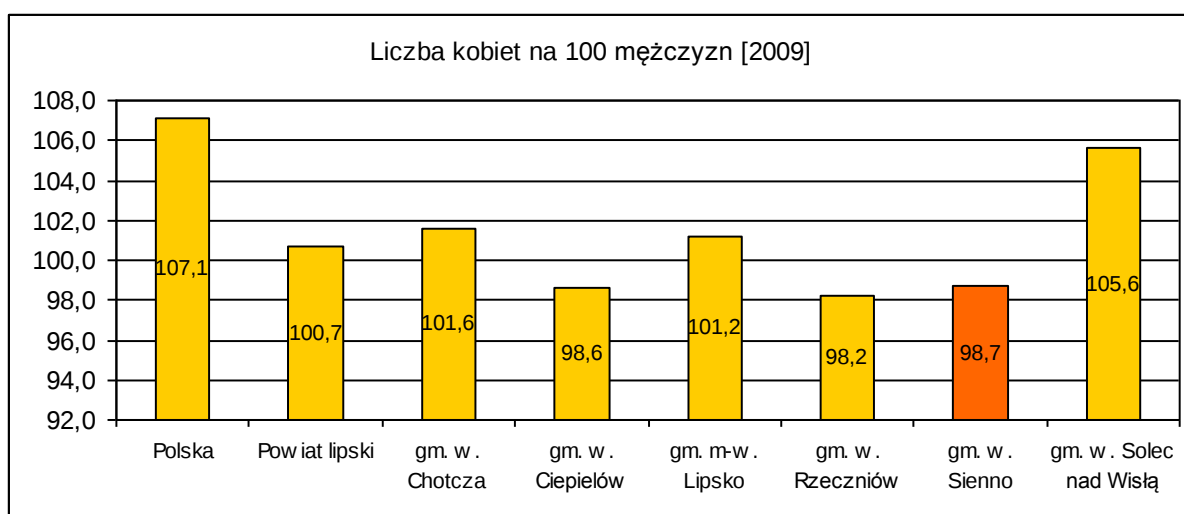
Piramida płci i wieku mieszkańców gminy Sienna posiada kształt zbliżony do kształtu piramidy dla całego kraju (Ryc.9.). Wyraźnie zaznaczają się na niej dwa wyższe demograficzne, jeden będący odpowiedzią społeczeństwa na straty wojenne oraz okres niepokoju, który nie służył zakładaniu i powiększaniu rodzin, oraz drugi, będący echem pierwszego, związany z wchodzeniem w dorosłość osób urodzonych w czasie wyżu. Pierwszy z nich, tzw. powojenny wyż kompensacyjny przypadający na lata 50 na wykresie zaznacza się zwiększoną liczbą osób w wieku 50-60 lat. Z drugim wyżem demograficznym mieliśmy natomiast do czynienia w latach 80., co z kolei zaznacza się na wykresie jako zwiększona liczba osób w wieku 20-30 lat. Pomędzy wspomnianymi wyżami zaznaczają się niższe demograficzne – pierwszy przypadający na lata wojny i skutkujący zmniejszoną liczbą osób w wieku 70-75, oraz jego echo przypadające na lata 60. kiedy to rodziny zakładały osoby urodzone w czasie II wojny światowej. Ponadto na piramidzie płci i wieku mieszkańców Sienna można zaobserwować inne charakterystyczne cechy tj. wyraźne podcięcie piramidy oraz znaczną nadwyżkę kobiet nad mężczyznami powyżej 60 roku życia. Podcięcie piramidy to echo niżu demograficznego lat 60., na które dodatkowo nałożyła się kulturowa zmiana modelu rodziny oraz przesunięcie macierzyństwa z przedziału 20-24 na 25-29, a nawet 30-34. Piramida zwężająca się u podstawy jest charakterystyczna dla starzejących się społeczeństw i nosi nazwę piramidy regresywnej. Znaczna nadwyżka kobiet nad mężczyznami powyżej 60 roku życia jest natomiast spowodowana wyższą średnią długością życia kobiet względem mężczyzn, którzy częściej zapadają na choroby cywilizacyjne, głównie układu krążenia i statystycznie ulegają większej liczbie wypadków. Ponadto w grupie, w której różnica ta jest największa (80-84 lata) znaczenie mają straty wojenne. Nadwyżka mężczyzn nad kobietami od 15 do 59 roku życia jest natomiast bardzo znamieną dla obszarów wiejskich. Kobiety częściej migrują ze wsi do miast zarówno w celach edukacyjnych (15-24), jak i w poszukiwaniu pracy. Młodzi mężczyźni natomiast często zmuszeni są do pozostania w gospodarstwie, do pomocy oraz aby dziedziczyć ojcowiznę. Nadwyżka ta może znacząco przyczynić się do zmniejszenia liczby zawieranych małżeństw a w efekcie do jeszcze większego obniżenia przyrostu naturalnego.

Ryc.9. Struktura płci i wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2005

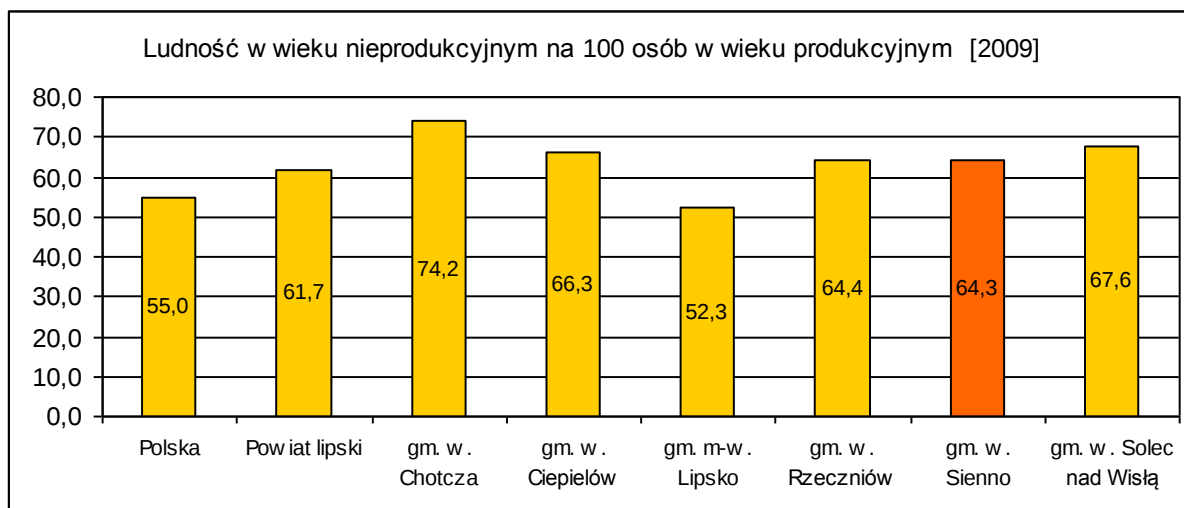
Niekorzystną strukturę płci potwierdza wykres na Ryc.10., na którym widzimy, że liczba kobiet na 100 mężczyzn w gminie Sienna i w niemal wszystkich gminach powiatu jest znacznie niższa niż średnia krajowa.

Ryc.10. Liczba Kobiet na 100 mężczyzn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

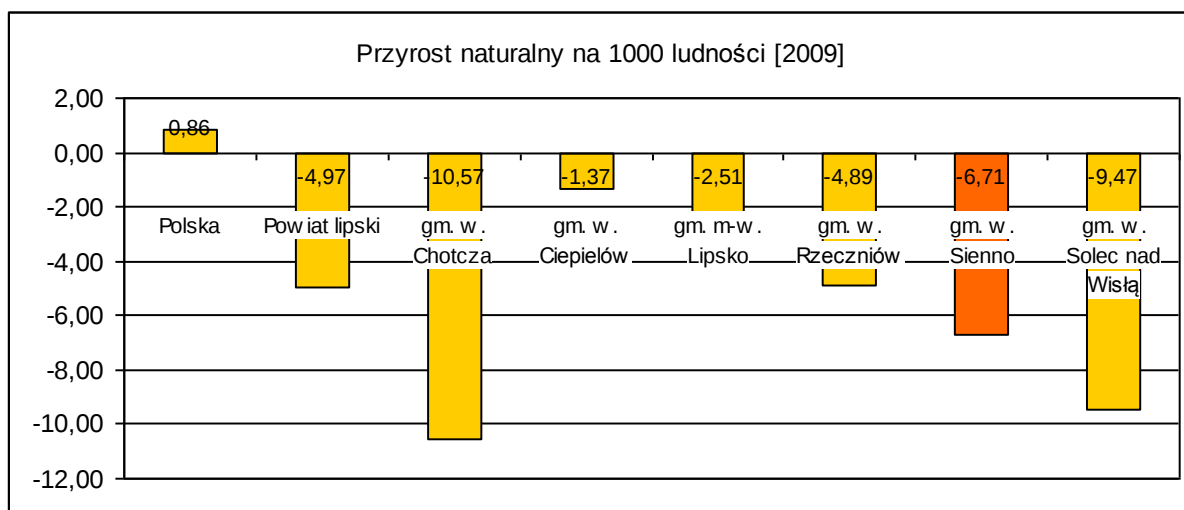
Starzenie się społeczeństwa w gminie Sienna jest także widoczne na Ryc.11., która przedstawia obciążenie osób w wieku produkcyjnym osobami w wieku nieprodukcyjnym. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym (mężczyźni i kobiety w wieku 0-17 lat) oraz w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety - 60 lat i więcej). Widzimy, że w gminie wspomniany wskaźnik jest wyższy niż średnia krajowa i na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypada niemal 65 osób w wieku nieprodukcyjnym.

Ryc.11. Ludność w wieku produkcyjnym

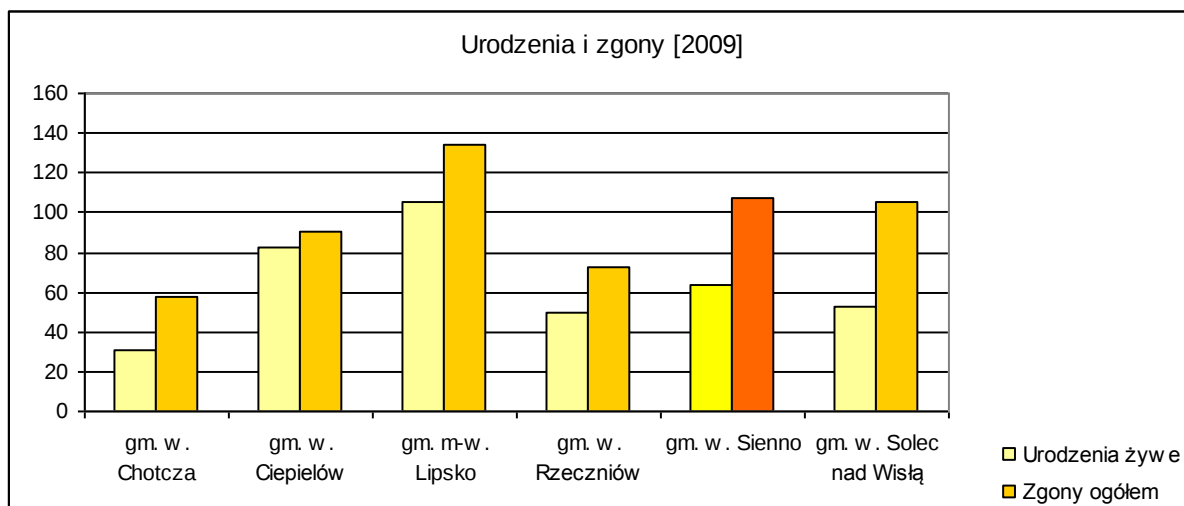
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

Bardzo niski, na tle całego kraju, jest natomiast przyrost naturalny w całym powiecie lipskim. W gminie Sienno wynosi on aż $-6,71\text{ ‰}$ (Ryc.12.). Ma to niewątpliwie związek ze wspomnianą nadwyżką młodych mężczyzn nad kobietami, która nie służy zakładaniu rodziny i tym samym zwiększeniu urodzeń. Ponadto w starzejących się społecznościach stale zwiększa się liczba zgonów, która również powoduje obniżenie wskaźnika przyrostu naturalnego. Jak widzimy na Ryc.13., w gminie Sienno liczba zgonów była niemal o połowę wyższa niż liczba urodzeń.

Ryc.12. Przyrost naturalny

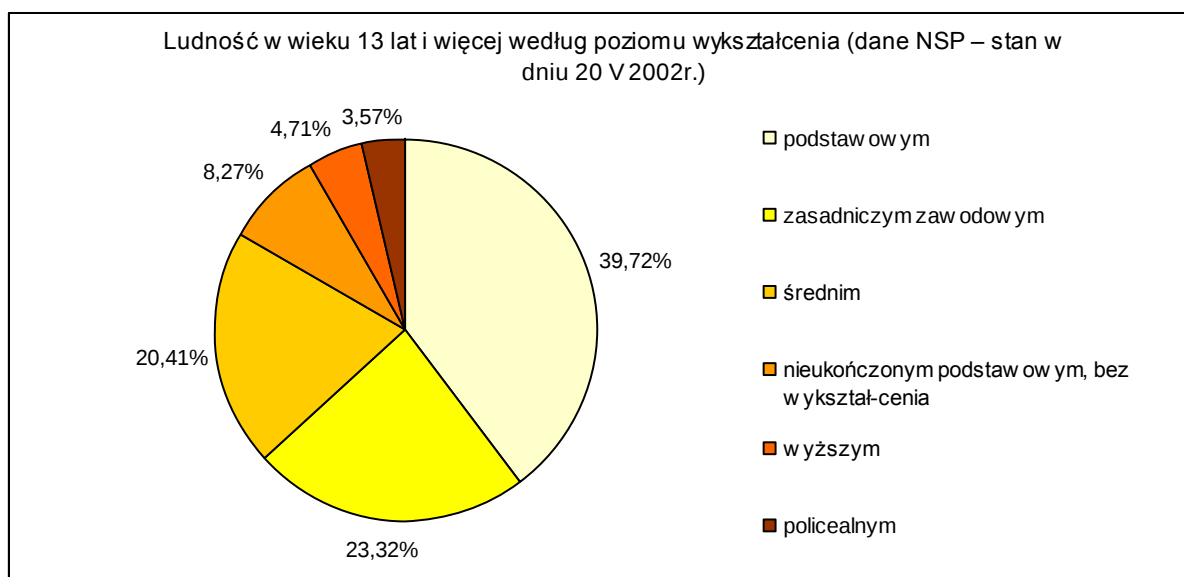
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

Ryc.13. Urodzenia i zgony

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

Jeżeli chodzi o poziom wykształcenia mieszkańców gminy to ostatnie badania w tym kierunku przeprowadzone były w ramach spisu powszechnego w 2002 roku (Ryc.15). Wykazały one, że wykształcenie podstawowe posiada niemal 40% mieszkańców. Nieomal równa liczba osób posiada wykształcenie zawodowe (23,32%) i średnie (20,41%). Osoby posiadające nieukończone wykształcenie podstawowe, lub zupełny brak wykształcenia stanowią ponad 8% i jest to niestety dwa razy więcej niż średnia dla całego kraju. Niespełna 5% mieszkańców posiada dyplom ukończenia wyższej uczelni, a nieco ponad 3,5% ukończyło szkołę policealną.

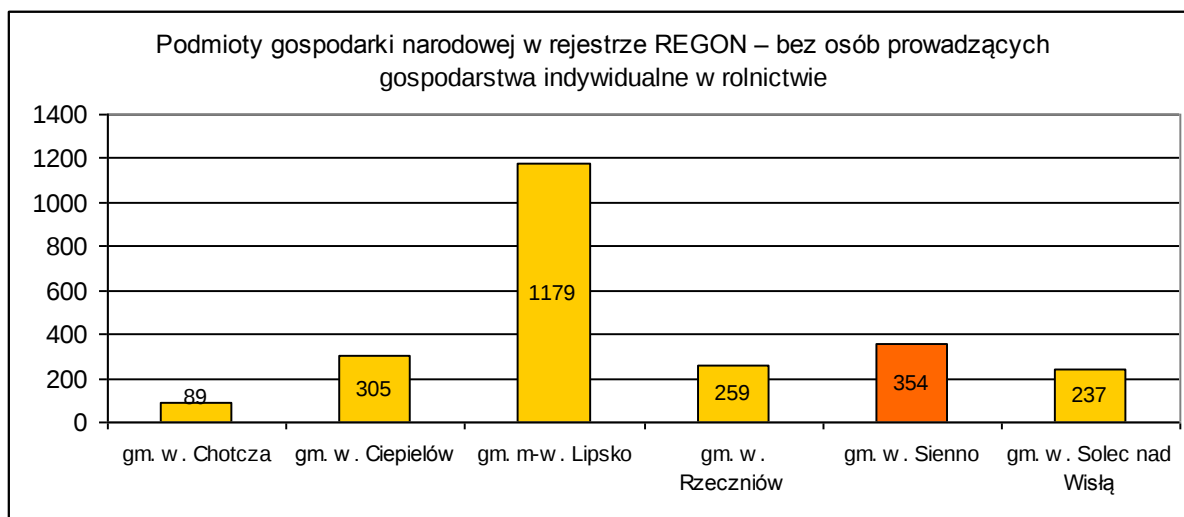

Ryc.15. Wykształcenie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2002

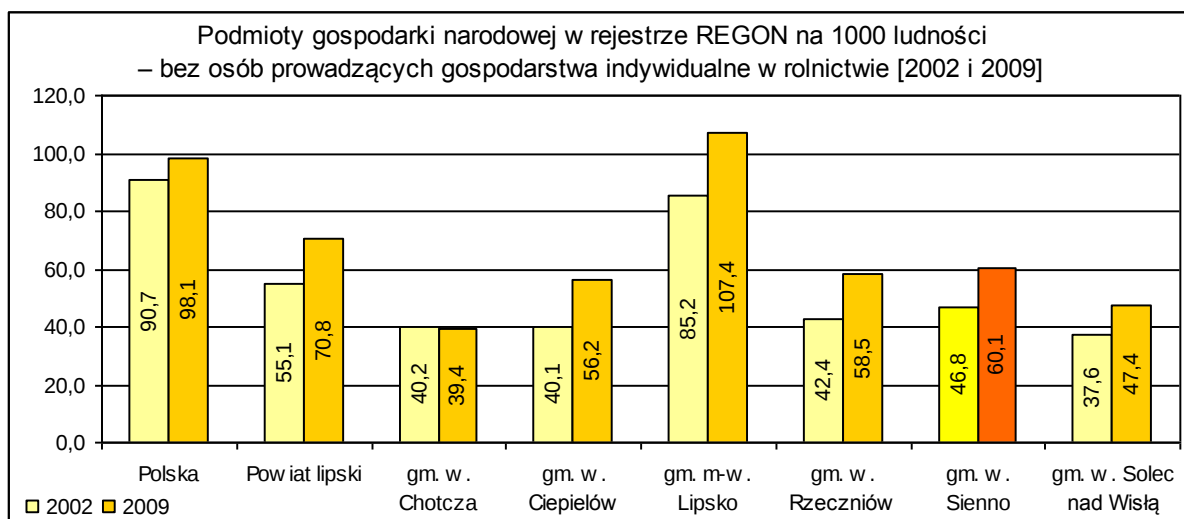
6.2. Struktura gospodarcza, bezrobocie

Nie licząc ośrodka powiatowego gmina Sienna w 2009 roku posiadała najwięcej podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON spośród wszystkich gmin powiatu (Ryc.16.). Na przestrzeni lat 2002-2009 liczba podmiotów na 1000 mieszkańców wzrosła w gminie z niespełna 47 na 60, ciągle jest jednak znacznie niższa od średniej krajowej, która wyniosła w 2009 roku 98,1 (Ryc.17.).

Ryc.16. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

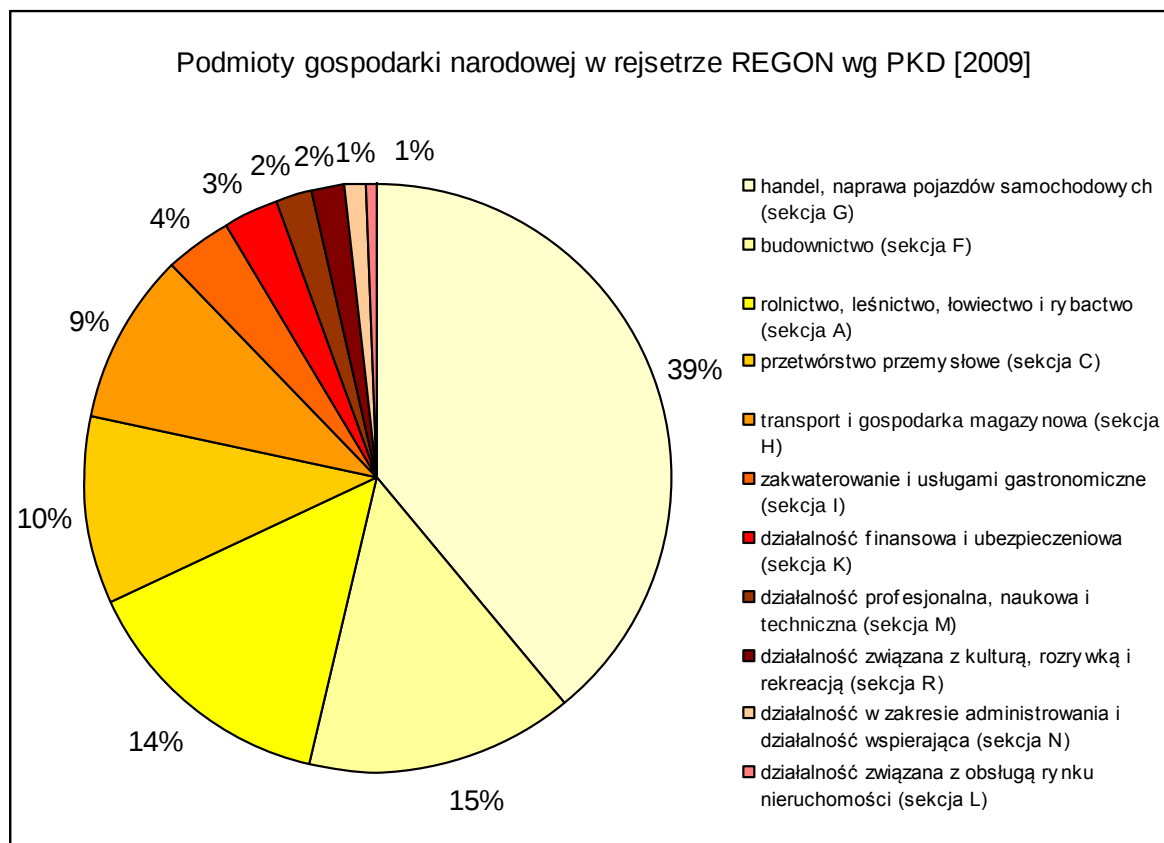

Ryc.17. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

W gminie Sienna najwięcej podmiotów, bo aż 39%, prowadzi działalność w sekcji G (według PKD 2008), czyli handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Kolejną pod względem liczebności grupę stanowią podmioty działające w sekcji

F (budownictwo) – 15%, w sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) -11%, w sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) – 10% oraz w sekcji H (transport i gospodarka magazynowa) – 9%. W sekcjach I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi) i K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa) działają po ok. 4% podmiotów. W pozostałych sekcjach działają nieliczne podmioty stanowiące 1-2% wszystkich podmiotów w rejestrze REGON (Ryc.18.). Przedstawione dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

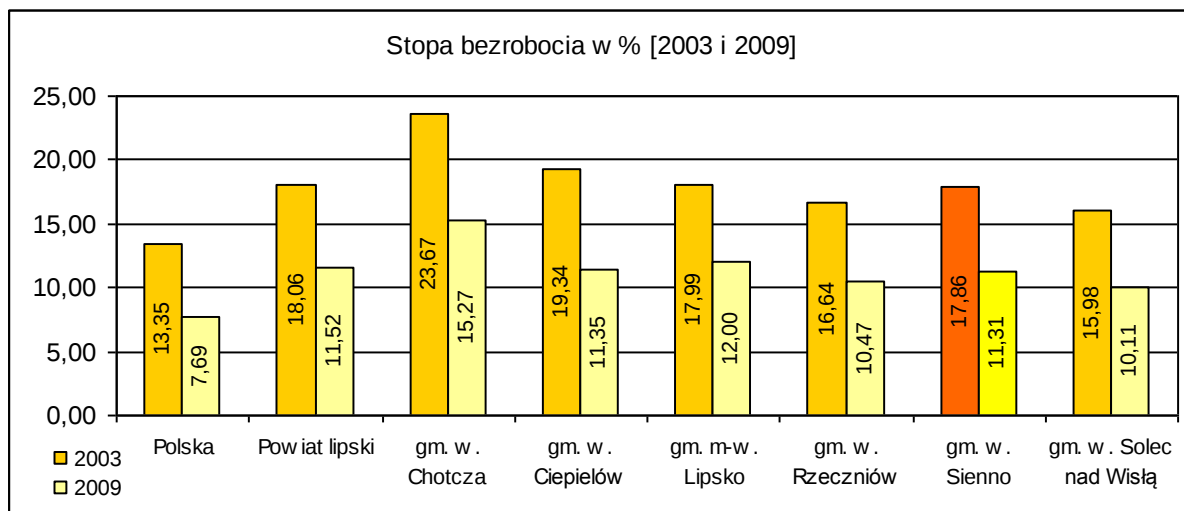

Ryc.18. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON według sekcji PKD

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

Wśród mieszkańców gminy Sienno, zgodnie z ogólnokrajową tendencją spadła liczba osób pozostających bez zatrudnienia i zarejestrowanych w urzędach pracy. Stopa bezrobocia nadal jednak utrzymuje się na poziomie wyższym niż krajowa średnia i bez pracy pozostaje ponad 11% osób w wieku produkcyjnym (Ryc.19). Nawet zakładając, że kilka procent to bezrobocie frykcyjne, związane z przerwami w zatrudnieniu podczas poszukiwania innej pracy lub podczas zmiany miejsca zamieszkania, to i tak, co dziesiąty mieszkaniec gminy pozostaje bez stałego zatrudnienia. Warto także pamiętać, że na terenach rolniczych często dane statystyczne nie oddają sytuacji rzeczywistej, bowiem zgodnie z art. 2 ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. 2015 poz. 149

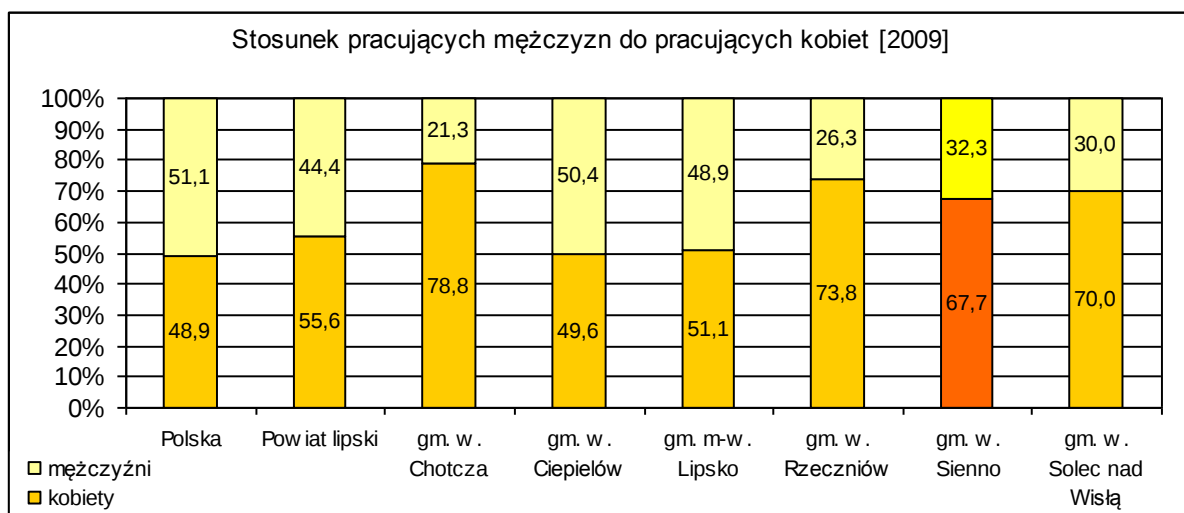
ze zm.) bezrobotnym nie jest osoba posiadająca ponad 2 ha przeliczeniowe użytków rolnych, lub podlegająca ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe.

Ryc.19. Bezrobocie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

Wśród osób zatrudnionych, podobnie jak we wszystkich gminach wiejskich powiatu lipskiego przeważają kobiety, w gminie Sienno stanowią ponad 2/3 wszystkich pracujących.

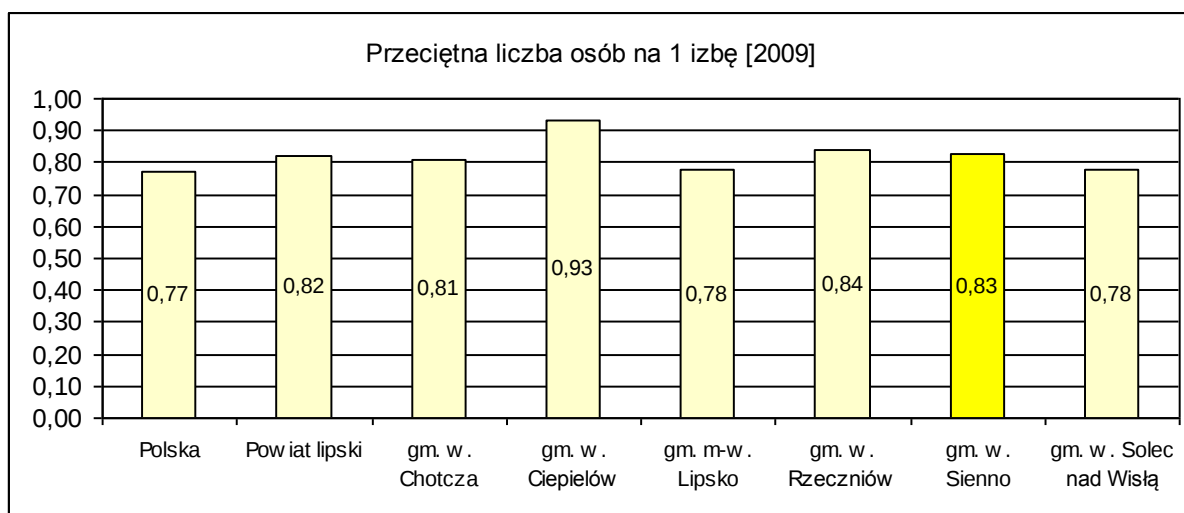

Ryc.20. Struktura zatrudnionych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

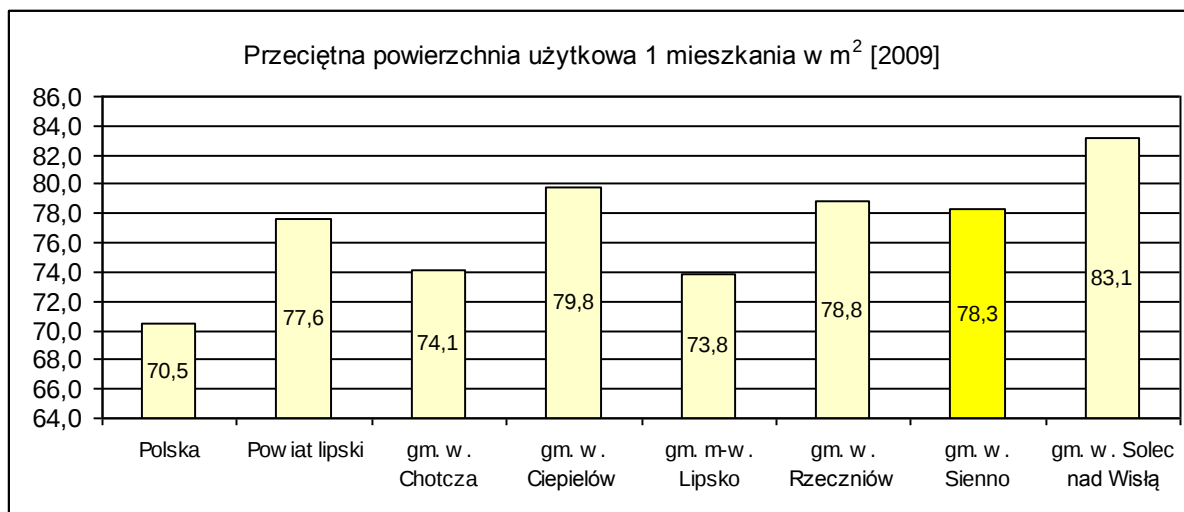
6.3. Jakość życia mieszkańców i ochrona ich zdrowia

Na terenie gminy, ze względu na jej rolniczy charakter dominuje zabudowa mieszkaniowa zagrodowa, ewentualnie jednorodzinna i w związku z tym stosunkowo wysokie są wskaźniki charakteryzujące warunki mieszkaniowe. Według danych GUS w 2009 roku na terenie gminy znajdowały się 2183 mieszkania, składające się z 7587 izb, w których mieszkało 11383 osób. Na jedną izbę przypadało średnio 0,83 osoby, a średnia powierzchnia mieszkania wynosiła 78,3 m² i była o osiem metrów większa niż średnia krajowa. Na jedną osobę w 2009 r. przypadło średnio 27,3 m², czyli o 3 metry więcej aniżeli średnio w Polsce. Warunki mieszkaniowe w gminie Sienno są zbliżone do pozostałych gmin powiatu lipskiego. Charakterystykę gminy na tle pozostałych gmin, powiatu i kraju przedstawiają Ryc. 21-23.

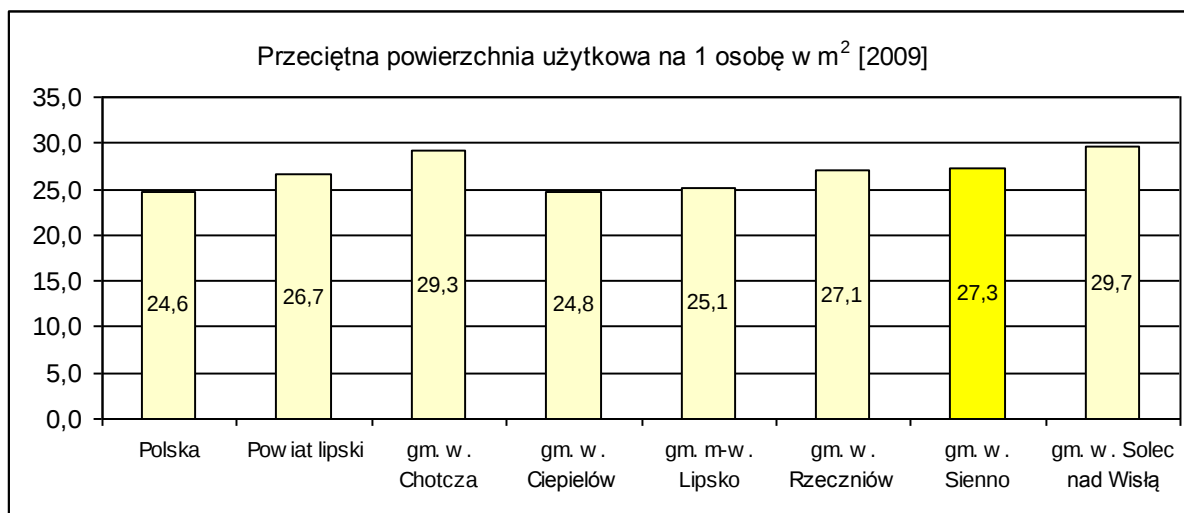
Ryc.21. Warunki mieszkaniowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

Ryc.22. Warunki mieszkaniowe

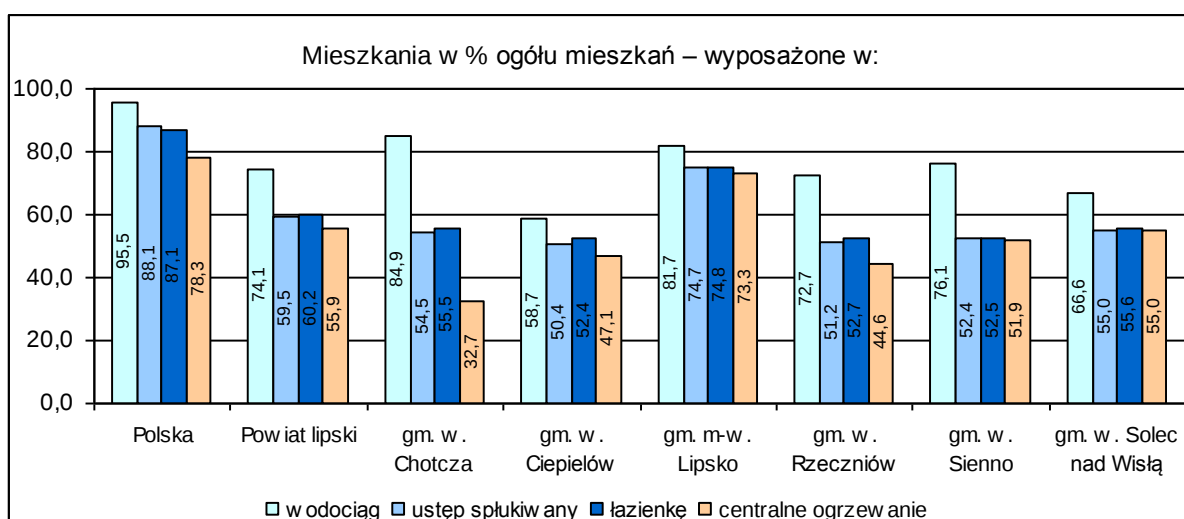
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

Ryc.23. Warunki mieszkaniowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

Gmina nie dysponuje niestety aktualnymi danymi dotyczącymi wyposażenia zasobu mieszkaniowego. Ostatnim badaniem przeprowadzonym w tym kierunku był Spis Powszechny z 2002 roku (Ryc.24). Zgodnie z danymi ze spisu w gminie Sienno 51,9 mieszkań wyposażonych było w centralne ogrzewanie. Bardzo złe były w 2002 roku warunki sanitarne w mieszkaniach na terenie gminy. Przyłącze wodociągowe posiadało 76,1 mieszkań, ale zaledwie 52,7% wyposażone było w łazienkę, a jedynie 51,2% mieszkań posiadało spłukiwany ustęp. Wyposażenie mieszkań w gminie Sienno jest zbliżone do sytuacji w pozostałych gminach powiatu. Lepsze wyniki uzyskala jedynie gmina miejsko-wiejska Lipsko, ale i tak były to wielkości średnio o 10% niższe niż średnia krajowa.

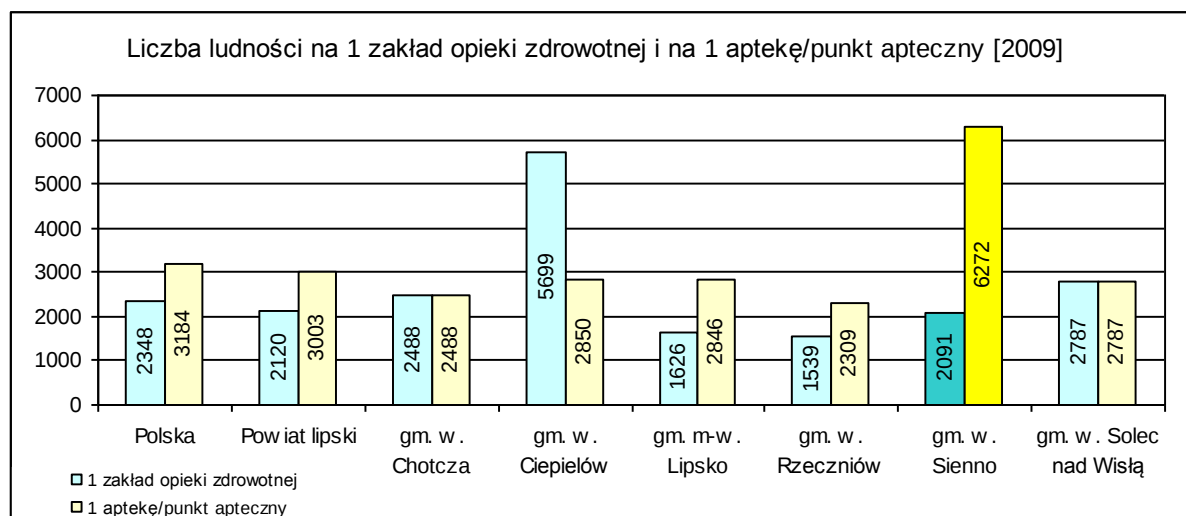

Ryc.24. Warunki mieszkaniowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

Na terenie gminy podstawową opiekę zdrowotną świadczy *Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICUS Spółka Partnerska Lekarzy*, w ramach którego działają trzy zakłady w opieki zdrowotnej zlokalizowane w Siennie, Jaworze Soleckim i Osówce. Zakłady w Jaworze Soleckim i Osówce posiadają wyposażenie podstawowe, zakład w Siennie jest ponadto wyposażony w aparat USG, EKG oraz laboratorium. W ośrodku zatrudnionych jest 4 lekarzy ze specjalizacją medycyny rodzinnej, jeden stomatolog, jedna położna oraz 12 pielęgniarek. Z podstawowej opieki medycznej w NZOZ korzysta ok. 6000 pacjentów. Ponadto na terenie gminy mieszkańcy mogą skorzystać z prywatnej praktyki ortopedycznej. W zakresie leczenia zamkniętego podstawowym szpitalem jest Szpital Powiatowy w Lipsku. Liczba osób przypadająca na jeden zakład opieki zdrowotnej jest zbliżona do sytuacji w pozostałych gminach powiatu lipskiego, nie odbiega też od średniej krajowej.

Na terenie gminy działa niestety tylko jedna apteka, zlokalizowana w miejscowości Sienna. W związku z tym gmina ma najgorszy współczynnik liczby ludności na jedną aptekę spośród wszystkich gmin w powiecie lipskim, i znacznie gorszy aniżeli średnia krajowa. Charakterystykę gminy na tle pozostałych gmin, powiatu i kraju przedstawiają Ryc. 25.

Ryc.25. Opieka zdrowotna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

6.4. Oświata

Na terenie gminy Sienna działają 4 szkoły podstawowe (w tym dwie niepubliczne), dwa gimnazja, liceum ogólnokształcące oraz studium pomaturalne. Ponadto na terenie gminy działa prowadzony przez samorząd powiatowy Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, w ramach którego młodzież kształci się w liceum profilowanym, technikum i w zasadniczej szkole zawodowej. Nie ma na terenie gminy żadnego żłobka. Funkcjonują trzy niepubliczne przedszkola oraz oddziały przedszkolne w szkołach, prowadzące klasy „0”. Dwa przedszkola w Siennie prowadzi Stowarzyszenie Przyjaciół

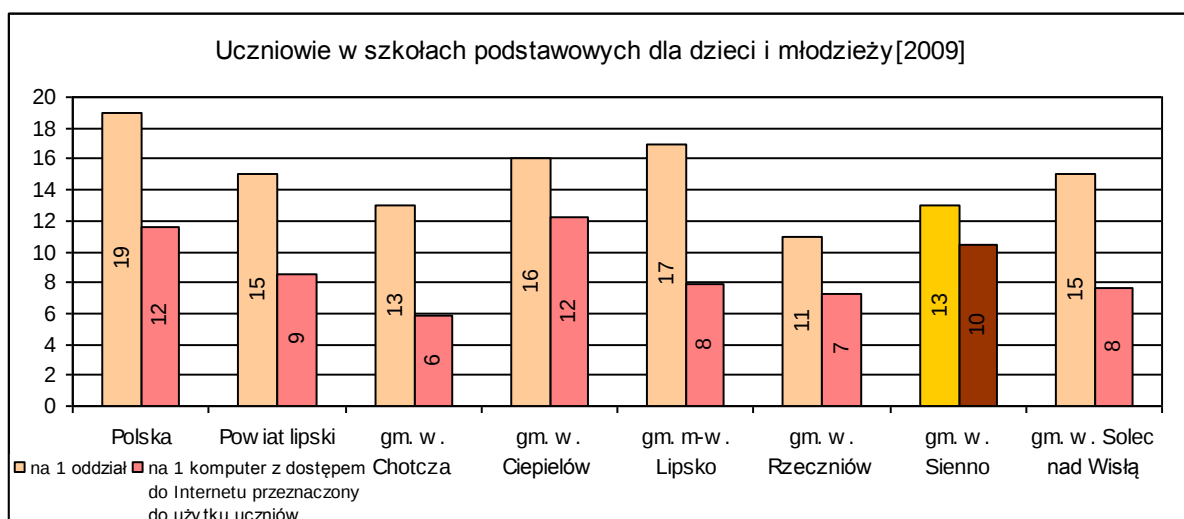
Dzieci w Siennie – są to tzw. „Nasze Mazowieckie Małe Przedszkola”. Trzecie, również “Małe Przedszkole”, znajduje się w Kochanówce i prowadzone jest przez Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kochanówka. Szczegółowy wykaz placówek oświatowych na terenie gminy prezentuje Tab.10.

Tab.10. Placówki oświatowe w Gminie Sienna

Lp.	Nazwa placówki	Oddziały:	Informacje dodatkowe
1.	Zespół Szkół Ogólnokształcących i Policealnych w Siennie im. Ks. Włodzimierza Sedlaka	- dwa niepubliczne przedszkola - szkoła podstawowa, - gimnazjum, - liceum ogólnokształcące im. ks. prof. W. Sedlaka założone w 1945 roku, - policealne studium informatyczne założone w 1996 roku.	Zespół szkół posiada dwie sale gimnastyczne i trzy pracownie komputerowe. Zajęcia lekcyjne odbywają się w klasopracowniach, dobrze wyposażonych w środki dydaktyczne. Liczba pracowni jest niewystarczająca w stosunku do liczby oddziałów. Grupy przedszkolne zajmują dwie izby lekcyjne, jednak opieką przedszkolną objęte są wyłącznie dzieci sześcioletnie, które w ramach zajęć przygotowują się do podjęcia nauki szkolnej. Do zespołu uczęszcza ok. 600 uczniów, szkoła zatrudnia ok. 60 nauczycieli.
2.	Zespół Szkół w Jaworze Soleckim im. Dionizego Czachowskiego	- klasa „0” - szkoła podstawowa - gimnazjum	Placówka wyposażona jest w 11 sal lekcyjnych, kuchnię, stołówkę, salę gimnastyczną, boisko, zaplecze sanitarne wewnątrz budynku, bibliotekę, oraz ogrzewanie w systemie c.o. Do zespołu uczęszcza ok. 140 uczniów, zatrudnionych jest ok. 40 nauczycieli.
3.	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kochanówce	- niepubliczne przedszkole - szkoła podstawowa	Do szkoły uczęszcza ok. 40 uczniów, zatrudnionych jest ok. 7 nauczycieli. Szkoła nie posiada sali gimnastycznej.
4.	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Gazdowie	- klasa „0” - szkoła podstawowa	Do szkoły uczęszcza ok. 35 uczniów, zatrudnionych jest ok. 6 nauczycieli. Szkoła nie posiada sali gimnastycznej.
5.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Siennie im. Ks. mjr Stanisława Domańskiego	- liceum profilowane: ekonomiczno- adm. i mechatroniczne, - technikum mechaniczne po gimnazjum, - technikum mechaniczne dla dorosłych po ZSZ, - technikum rolnicze po ZSZ,	Organem prowadzącym placówkę jest samorząd powiatowy. Do Zespołu uczęszcza ok. 400 uczniów, zatrudnionych jest ok. 40 nauczycieli. W placówce działają warsztaty naprawy samochodów oraz stacja diagnostyki pojazdów wykonująca przeglądy

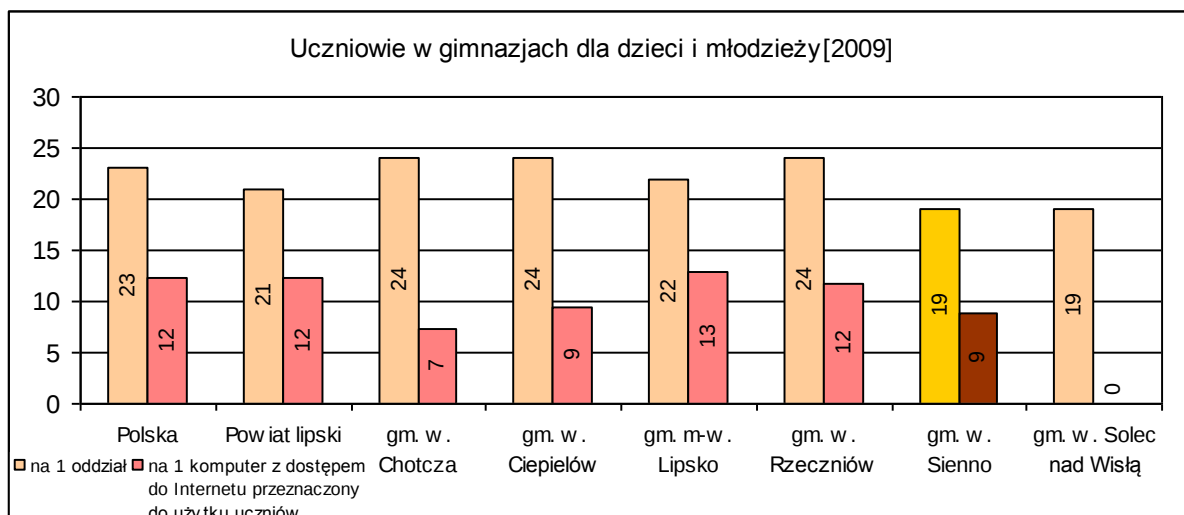
Lp.	Nazwa placówki	Oddziały:	Informacje dodatkowe
		- zasadnicza szkoła zawodowa o kierunku - mechanik pojazdów samochodowych, - policealne studium dzienne i zaoczne o kierunku agrobiznes,	

Zarówno w szkołach podstawowych jak i gimnazjach, na terenie gminy oddziały szkolne nie są zbyt liczne. Średnio w jednej klasie w szkole podstawowej uczy się 13, natomiast w gimnazjum 19 osób. Jest to mniej niż w innych gminach powiatu lipskiego i średnio o 4-6 osób mniej aniżeli średnia krajowa. W szkołach gminy Sienno na jeden komputer z dostępem do Internetu przypada: w podstawówkach 10, w gimnazjach 9 osób. Jest to wynik średnio o 2 osoby lepszy niż średnia krajowa. Sytuacje w gminie na tle kraju i powiatu przedstawia ją Ryc. 26 i 27.

Ryc.26. Szkoły podstawowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

Ryc.27. Gimnazja

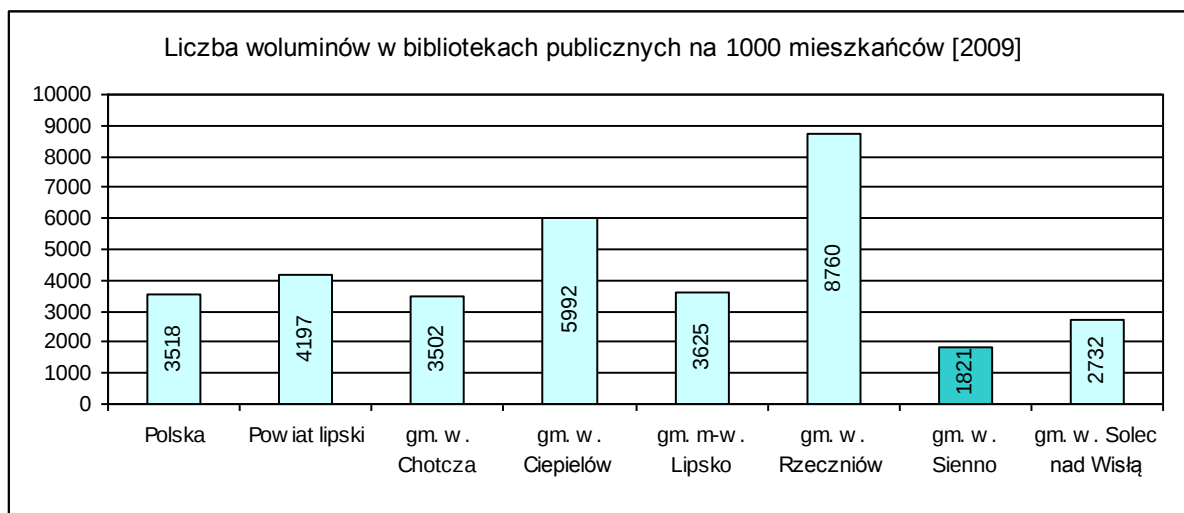
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

6.5. Kultura

Na terenie gminy Sienno najważniejszą instytucją kulturalną jest Gminny Ośrodek Kultury w Siennie, który prowadzi m.in. zespoły taneczne, zespoły recytatorskie, zespoły teatralne, zespoły muzyczne oraz kino. Ponadto Ośrodek jest odpowiedzialny za organizację:

- Dni Kultury Sienna w dniach 2-3 maja
- Mazowieckich Spotkań Kapel Podwórkowych im. J. Stępniańskiego w sierpniu
- Wieczorów Kolęd i Pastoralek
- Konkursów Recytatorskich
- Wystaw malarstwa i fotografii

Funkcję instytucji kultury w gminie pełnią także: Gminna Biblioteka Publiczna w Siennie oraz funkcjonujące od 1953 roku Ognisko Muzyczne w Siennie, które kształci dzieci i młodzież w grze na różnych instrumentach. W październiku 2011 otwarto świetlicę wiejską w Olechowie Starym. Budowa została sfinansowana w 80% z pieniędzy przekazanych przez Samorząd Województwa Mazowieckiego z programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Siennieńska biblioteka dysponuje niestety niewielką liczbą woluminów. W 2009 roku na tysiąc mieszkańców przypadało zaledwie 1821 woluminów – to najmniej spośród wszystkich gmin powiatu i przykładowo niemal pięć razy mniej niż w sąsiedniej gminie Rzecznów. Szczegółowe porównanie gmin na tle powiatu i kraju przedstawia ryc.28.

Ryc.28. Biblioteki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

W czasie Dni Kultury Sienna prezentują się zespoły wszystkich szkół z terenu gminy, oraz odbywają się Spotkania Kapel Weselnych jako przegląd współczesnych zespołów amatorskich. Na uwagę zasługuje kapela Gminnego Ośrodka Kultury „U MAXA w Siennie”, która tworzy własny repertuar artystyczny i bierze udział w przeglądach Kapel Podwórkowych w całej Polsce m.in. w Przemyślu, Toruniu. Od 1983 roku dzięki staraniom kapeli „U MAXA” odbywają się w Siennie Mazowieckie Spotkania Kapel Podwórkowych - impreza o zasięgu ogólnopolskim, popierana i dofinansowywana przez władze województwa mazowieckiego, Ministerstwo Kultury i Sztuki oraz Ogólnopolskie Stowarzyszenie Ratowania Folkloru Miejskiego z siedzibą w Przemyślu.

Jak już wspomniano na terenie gminy działają trzy parafie rzymskokatolickie oraz jeden kościół polskokatolicki w Aleksandrowie Dużym. Szczegółowo parafie przedstawia Tab.11

Tab.11. Parafie rzymskokatolickie w Siennie

Parafia		Miejscowość
św. Teresy od Dzieciątka Jezus		Aleksandrów Duży
Św. Zygmunta		Sienna
kaplice	św. Maksymiliana	Kochanówce
	MB Częstochowskiej	Eugeniów
MB Częstochowskiej		Gozdawa
kaplica należąca do parafii w Krępie Kościelnej pw. św. Piotra i Pawła		Jaworska Wola

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje Towarzystwo Przyjaciół Sienna, oraz osiem innych stowarzyszeń: Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kochanówka

w Kochanówce, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Gozdawa i Okolic w Gozdawie, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Aleksandrów i okolic w Osówce, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Jawor Solecki, Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie w Siennie, Stowarzyszenie Pomocna Dłoń im. św. Brata Alberta, Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci w Siennie oraz Stowarzyszenie „Czachowszczyzy” w Jaworze Soleckim. Spośród stowarzyszeń centralnych mających siedzibę na terenie gminy działa Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych – Koło w Siennie oraz Światowy Związek Żołnierzy AK -Koło w Siennie.

Na terenie gminy gospodynie zrzeszone są w czterech kołach gospodyń wiejskich:

- Koło gospodyń wiejskich w Janowie (gospodynie z Janowa i Gozdawy),
- Koło gospodyń wiejskich w Krzyżanówce (gospodynie z Krzyżanówki i Kochanówki),
- Koło gospodyń wiejskich w Osówce
- Koło gospodyń wiejskich w Tarnówku.

Gmina Sienna należy do Lokalnej Grupy Działania „Krzemienny Krag”. Grupa ta oferuje wsparcie finansowe drobnych, lokalnych inicjatyw. Ma wzbudzać większe zainteresowanie własnym obszarem, wzmacniać lokalną tożsamość, wpływać na większą aktywizację mieszkańców, organizacji i innych podmiotów.

6.6. Sport i rekreacja

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna na terenie gminy jest dosyć uboga. Funkcjonują zaledwie cztery obiekty sportowe, z czego trzy to sale gimnastyczne przy Zespole Szkół Ogólnokształcących i Pomaturalnych w Siennie (dwie sale) oraz przy Zespole Szkół w Jaworze Soleckim. Sal gimnastycznych nie posiadają szkoły podstawowe w Gozdawie i Kochanówce. Oprócz szkolnych sal gimnastycznych funkcjonuje jedynie boisko piłkarskie w Siennie. W trakcie sporządzania studium budowano Ośrodek Sportowo-Rekreacyjny w Siennie.

Jeżeli chodzi o kluby sportowe, to w gminie Sienna działa klub - LKS "Zawisza", który prowadzi sekcję piłki nożnej w dwóch grupach wiekowych - seniorzy i juniorzy, oraz szkolne zespoły sportowe. LKS „Zawisza” od kilku sezonów bierze udział w rozgrywkach ligi okręgowej (w grupie radomskiej). Ponadto w Siennie ma swoją siedzibę Powiatowy Związek Sportowy w Lipsku, a przy szkołach w Siennie i Jaworze Soleckim działają Uczniowskie Kluby Sportowe.

Przy szkole w Siennie zlokalizowany jest plac zabaw.

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I

Odpowiedzialność za zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy Sienno spoczywa na Posterunku Policji w miejscowości Sienno oraz na 10 jednostkach OSP. Ponadto nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwają jednostki powiatowe - Komenda Powiatowa Policji (KPP) i Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej (KPPSP). Systemem bezpieczeństwa powiatu lipskiego zarządza, powołany przez Starostę Powiatowy, Zespół Zarządzania Kryzysowego. Do jego zadań należy, budowanie systemu efektywnych działań na wypadek klęsk żywiołowych i innych sytuacji nadzwyczajnych.

POLICJA

Według statystyk policyjnych Komendy Powiatowej Policji w Lipsku na rok 2007, na terenie powiatu stwierdzono łącznie 791 przestępstw, z czego 32 czyny karalne, zostały popełnione przez osoby nieletnie. Liczba popełnionych wykroczeń to ponad 11 tys. Wykrywalność przestępstw na terenie powiatu w 2007 roku wyniosła 87,3%, z czego wykryto 99,7% przestępstw drogowych, 98,0% gospodarczych i zaledwie 72% kryminalnych. W stosunku do 2006 roku zasadniczo zmniejszyła się liczba przestępstw o charakterze kryminalnym (z 513 do 360 przestępstw).

Na drogach powiatu lipskiego w 2007 roku doszło do 45 wypadków drogowych, podczas których 52 osoby zostały ranne a 12 osób zginęło. Osiem osób poniosło śmierć na miejscu zdarzenia a 4 zmarły w szpitalu na skutek doznanych obrażeń. Tylko na terenie gminy Sienno doszło w 2007 roku do 7 wypadków i 29 kolizji drogowych (Ryc.29).

W ramach profilaktycznych i edukacyjnych działań KPP w Lipsku, policjanci przeprowadzili 386 spotkań ze społeczeństwem, podczas których przedstawili im zasady bezpiecznych zachowań. Spotkania miały na celu poprawę bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Ryc.29. Wypadki i kolizje drogowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju powiatu lipskiego

POWIATOWY ZESPÓŁ ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego powołany został w lipcu 2007 roku. Jego stałe grupy robocze tworzą Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego (PCZK). Siedziba Zespołu znajduje się w dwóch miejscach – w odrębnym pomieszczeniu, w budynku Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Lipsku przy ul. Partyzantów 3 oraz w wyodrębnionych pomieszczeniach Starostwa Powiatowego w Lipsku ul. Rynek 1. W jego skład wchodzi pracownicy poszczególnych powiatowych inspekcji i służb (straży pożarnej, policji, starostwa powiatowego, nadzoru budowlanego, zarządu dróg publicznych), inspekcji sanitarnej, służb weterynaryjnych i ochrony roślin. Do zadań Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego należy:

- pełnienie dyżuru całodobowego w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego,
- współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego prowadzonymi przez organy administracji publicznej,
- nadzór nad systemem wykrywania, alarmowania i wczesnego ostrzegania ludności,
- współdziałanie z podmiotami prowadzącymi monitoring środowiska,
- współpraca z podmiotami prowadzącymi akcje ratownicze, poszukiwawcze i humanitarne,
- dokumentowanie działań podejmowanych przez centrum,
- realizacja zadań stałego dyżuru na potrzeby podwyższania gotowości obronnej państwa,
- pełnienie całodobowego dyżuru lekarza koordynatora ratownictwa medycznego.

STRAŻ POŻARNA

Na terenie gminy działa 10 jednostek OSP, spośród których jednostki w miejscowości Sienno i Kochanówka są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Ponadto gmina znajduje się na terenie działania Komendy Powiatowej Straży Pożarnej z siedzibą w Lipsku. Jednostki OSP na terenie gminy to:

1. OSP Sienno
2. OSP Nowa Wieś
3. OSP Osówka
4. OSP Tarnówek
5. OSP Kochanówka
6. OSP Kadłubek
7. OSP Janów
8. OSP Jawor Solecki
9. OSP Aleksandrów Duży
10. OSP Jaworska Wola

W 2007 roku na terenie powiatu zanotowano ogółem 583 zdarzenia, o których zaalarmowana została straż pożarna. Wśród tych zdarzeń miało miejsce: 149 pożarów, 416 miejscowych zagrożeń i 18 fałszywych alarmów. Ilość zdarzeń odnotowanych w 2007 była o 64 zdarzenia mniejsza w porównaniu do 2006 roku.

Udział pożarów i miejscowych zagrożeń w liczbie interwencji jest zależny od warunków pogodowych. Długotrwałe susze są przyczyną zwiększenia liczby pożarów, natomiast silny wiatr, intensywne opady deszczu czy śniegu zwiększają liczbę miejscowych zagrożeń – powodzi, podtopień, lokalnych trąb powietrznych. Opierając się na długoletnich, prognostycznych badaniach klimatu należy założyć wzrost niekorzystnych, ekstremalnych zdarzeń pogodowych.

**8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE
Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.**

8.1. Potrzeby rozwoju

Najslabsze strony gminy związane są z niskim poziom dochodów i z wynikającymi z tego, brakami w infrastrukturze (drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej). Poprawy wymaga także niekorzystna struktura powierzchniowa i wiekowa gospodarstw rolnych, wśród których występuje ogromne rozdrobnienie a wiele z nich produkuje jedynie na swoje potrzeby. Słabo rozwinięta jest infrastruktura w zakresie przetwórstwa rolno - spożywczego. Na terenie gminy tylko sezonowo funkcjonują punkty skupu owoców i warzyw, a zakładów przetwarzających zebrane plony jest niewiele. Słabo prowadzona jest promocja gminy, co nie pozwala na ściąganie inwestorów czy turystów. Wśród priorytetowych potrzeb mieszkańców należy wskazać m.in.: poprawa stanu technicznego dróg, zwodociągowanie gminy oraz modernizację oczyszczalni w Siennie w celu zwiększenia jej przepustowości i skanalizowanie gminy.

Potrzeby dla rozwoju zostały ujęte w Strategii gminy Sienno, która została sporządzona w roku 2004 i przyjęta została uchwałą Rady Gminy Sienno Uchwałą Nr XV/87/2004 z dnia 26 marca 2004 r. Strategia wyznacza Cele długookresowe na lata 2004 – 2014:

- Cel Nr 1. Podniesienie potencjału produkcyjnego, efektywności i konkurencyjności rolnictwa gminy
- Cel Nr 2. Poprawa stanu technicznego dróg
- Cel Nr 3. Tworzenie podstawowej struktury służącej ochronie środowiska.
- Cel Nr 4. Ograniczenie bezrobocia w gminie.
- Cel Nr 5. Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości
- Cel Nr 6. Promocja Gminy
- Cel Nr 7. Stymulowanie i wspieranie aktywności mieszkańców, oraz integracji środowiska lokalnego
- Cel Nr 8. Poprawa warunków życia i rozwoju mieszkańców
- Cel Nr 9. Nawiązanie i utrwalanie silnych związków z ościennymi gminami i powiatami

8.2. Możliwości

Możliwości rozwoju rolniczego gminy stwarzają żyzne gleby, dogodny klimat i brak uciążliwych zakładów przemysłowych. Działająca na terenie gminy szkoła kształcąca rolników powoduje, że mają dobre kwalifikacje do prowadzenia nawet dużych gospodarstw. Ważne jest także dogodne położenie komunikacyjne pomiędzy Radomiem, Lublinem a Kielcami, które zapewnia duże rynki zbytu płodów rolnych.

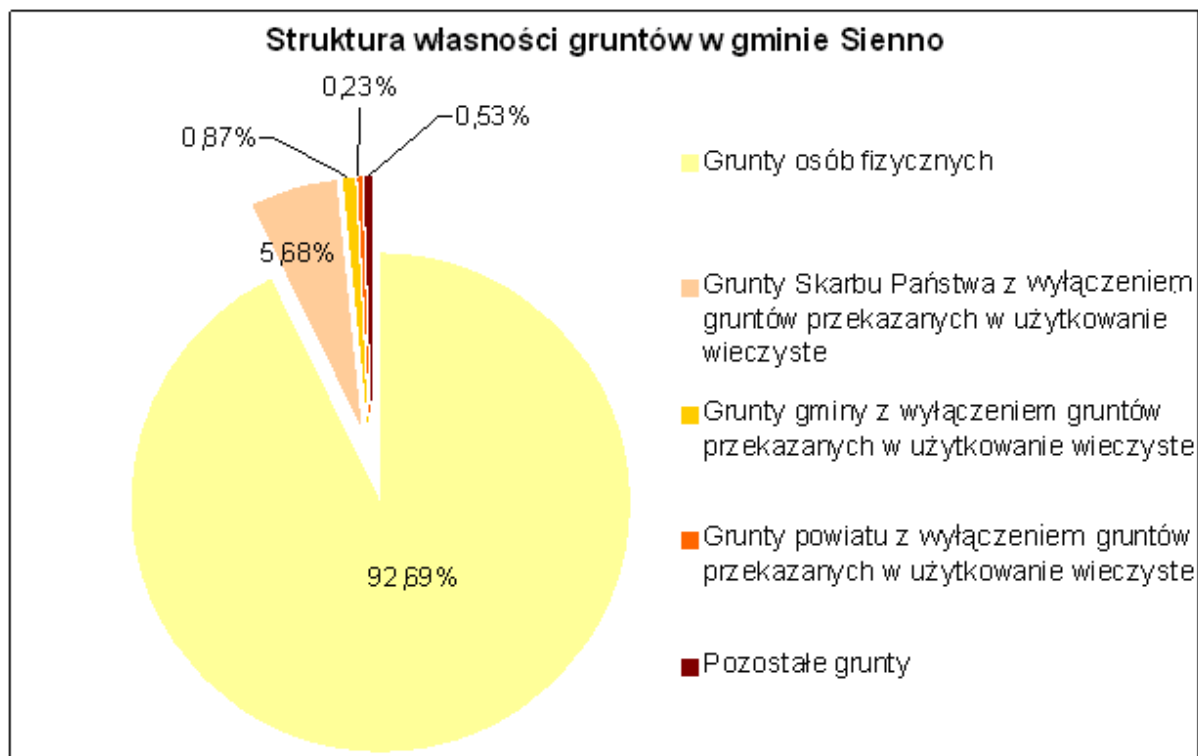
Gmina ma także możliwości rozwoju turystyki weekendowej, zwłaszcza agroturystyki jako alternatywy dla prowadzenia nieopłacalnej produkcji rolniczej. Gmina posiada wielowiekowe zabytki, ale przede wszystkim, po raz kolejny, dzięki położeniu, stanowi świetną bazę noclegową do zwiedzania

najciekawszych miejsc w Polsce jak chociażby Kazimierz Dolny i Sandomierz, ale także atrakcyjnych miejscowości w sąsiednich gminach – Bałtów, Ćmielów.

Szansą dla gminy i jej mieszkańców jest także poprawa promocji, która pozwoli na ściągnięcie inwestorów i spowoduje zwiększenie wpływów do budżetu.

9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

Jak już wspomiano w gminie Sienno nie występują rozległe kompleksy leśne ani duże zbiorniki wodne, w związku z czym zdecydowana większość terenów należy do osób prywatnych. Analizując strukturę własności gruntów widzimy (Ryc.30.), że niemalże 93% gruntów stanowi własność osób fizycznych. Grunty należące do Skarbu Państwa to 5,68%. Grunty należące do gminy czy powiatu stanowią mniej niż jeden procent.

Ryc.30. Własność gruntów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie UG Sienno

Własność gminy stanowi niewiele ponad 31 ha (0,87%) gruntów, z czego niespełna 22 ha stanowią gminny zasób. Pozostałe 9 ha oddane jest w użytkowanie wieczyste, zarząd lub jest aktualnie wydzierżawione. Najwięcej działek wchodzących w skład gminnego zasobu nieruchomości, zlokalizowanych jest w miejscowości Sienno oraz Jawor Solecki. Szczegółowe zestawienie gruntów stanowiących własność gminy Sienno przedstawia Tab.12.

Tab.12. Grunty stanowiące własność gminy Sienno (Źródło: UG Sienno)

Nazwa wsi	Nr ewid. działki	pow. w ha	zagospodarowanie	forma władania				
				gminny zasób	użytkowanie wieczyste		dzierżawa	zarząd
					osoby prawne	osoby fizycz.		
Adamów	493/1	0,389	droga	0,389				
Aleksandrów	415	0,47	droga	0,47				

Nazwa wsi	Nr ewid. działki	pow. w ha	zagospodarowanie	forma władania				
				gminny zasób	użytkowanie wieczyste		dzierżawa	zarząd
					osoby prawne	osoby fizycz.		
Aleksandrów Duży	185	0,23	budowlana	0,23				
Dąbrówka	216/1	0,15	przepom. wodociąg.					0,15
	287/7	0,722	droga	0,722				
	264/4	0,0672	droga	0,0672				
	287/4	0,03	droga	0,03				
	287/11	0,08	droga	0,08				
Dębowe Pole	425/2	1,32	rolne	1,32				
Eugeniów	253/1	0,44	budowlana bud. mieszk.	0,44				
Gozdawa	108/1	1,13	budowlana bud. szkoła				1,13	
Hieronimów	332/3	1,26	droga	1,26				
	92/1	0,0393	droga	0,0393				
	92/2	0,2912	rolny	0,2912				
	92/3	0,0654	budowlana świetlica	0,0654				
Jawor Sol.	16/3	0,1	budowlana ujęcie wody	0,1				
	16/5	0,04	budowlana sklep	0,04				
	16/2	0,27	budowlana mieszk. Ośrodek zdrowia	0,27				
	332/2	0,04	budowlana	0,04				
	333	0,06	„	0,06				
	164/2	0,35	budowlana szkoła					1,679
	164/4	0,2088						
	165/1	0,12						
	165/2	0,22						
	165/3	0,03						
	165/7	0,1223						
	165/8	0,0878						
	163/3	0,22						
	163/7	0,3201						
	211/2	0,3	budowlana ujęcie wody					0,3
	358/1	0,0027	budowlana ujęcie wody					0,0027
Kadłubek	132/1	0,21	budowlana	0,21				
Kochanówka	469	0,3	budowlana świetlica	0,3				
	463/3	0,1225	budowlana szkoła				0,1225	
Krzyżanówka	1283/2	0,4892	budowlana szkoła				0,4892	

Nazwa wsi	Nr ewid. działki	pow. w ha	zagospodarowanie	forma władania				
				gminny zasób	użytkowanie wieczyste		dzierżawa	zarząd
					osoby prawne	osoby fizycz.		
Nowa Wieś	621/1	0,3849	budowlana	0,3849				
Olechów Stary	36	0,1	budowlana świetlica	0,1				
Osówka	265	0,82	budowlana świetlica	0,82				
	1154/9	0,5394	budowlana	0,5394				
Praga Górna	15/4	0,61	budowlana ujęcie wod					0,61
Sienno	1593	0,0441	parking bałtowska	0,0441			0,0441	
	1592	0,0404	parking bałtowska	0,0404			0,0404	
	1591	0,0119	parking bałtowska	0,0119			0,0119	
	1590	0,0118	parking bałtowska	0,0118			0,018	
	1501	0,0125	budowlana siedziba ug	0,0125				
	1502	0,0125	"	0,0125				
	1503	0,0358	"	0,0358				
	1504	0,0233	"	0,0233				
	1505/1	0,0073	"	0,0073				
	1506/2	0,0151	"	0,0151				
	1507/2	0,0054	"	0,0054				
	1623	0,0237	"	0,0237				
	1505/2	0,0131	budowlana obok ug	0,0131				
	1506/1	0,0051		0,0051				
	1506/3	0,0033		0,0033				
	1507/1	0,002		0,002				
	1507/3	0,0687		0,0687				
	1621	0,008		0,008				
	1622	0,0084		0,0084				
	1525	1,0673	Centrum Sienna	1,0673				
	1452/1	0,2153	budowlana				0,2153	
	1538/1	0,0279	budowlana		0,0279			
	1546	0,0537	„		0,0537			
	1539	0,0192	„		0,0192			
	1519/1	0,0112	„		0,0112			
	1540/1	0,0083	„		0,0083			
	1548	0,0451	„		0,0451			
	1474	0,0356	budowlana remiza OSP	0,0356				
	1475	0,0572	„	0,0572				
	1477	0,0262	„	0,0262				
	1478	0,0172	„	0,0172				
	1620	0,0548	budowlana		0,0548			
	1577/4	0,258	ciąg pieszy ul. Ostrow	0,258				
	1577/2	0,0161	budowlana			0,0161		

Nazwa wsi	Nr ewid. działki	pow. w ha	zagospodarowanie	forma władania				
				gminny zasób	użytkowanie wieczyste		dzierżawa	zarząd
					osoby prawne	osoby fizycz.		
	1488	0,059				0,059		
	1489	0,0116	„			0,0116		
	1556/1	0,04	budowlana	0,04				
	1580/1	0,0599	budowlana			0,0599		
	1517/1	0,0589	budowlana		0,0589			
	1517/3	0,0944	„		0,0944			
	1203	0,0508	budowlana	0,0508				
	1204	0,0416	„	0,0416				
	1513/1	0,0523	budowlana		0,0523			
	1514/3	0,0448	„		0,0448			
	1213/3	0,2154	budowlana mieszkania			0,2154		
	1213/4	0,631	budowlana					0,631
	1164/2	1,2464	teren sport	1,2464				
	1164/4	0,0757	budowlana mieszkania	0,0757				
	1164/6	0,0636	droga wew.	0,0636				
	1164/7	2,265	budowlana szkoła					2,265
	1165/1	3,5241	budowlana teren rekreac.	3,5241				
	1641	0,5872	oczyszczalnia	0,5872				
	1640	0,1755	oczyszczalnia					0,1755
	1523/2	0,0252	budowlana	0,0252				
	1522/2	0,031	budowlana	0,031				
	1522/3	0,146	budowlana	0,146				
	1585/2	0,0305	droga	0,0305				
	1585/1	0,0072	droga	0,0072				
	1520/5	0,0296	droga	0,0296				
	1480/3	0,1897	parking szkolna	0,1897				
	1605	0,81	budowlana	0,81				
	1520/5	0,0296	dojazd	0,0296				
	1279/1	0,23	wał	0,23				
Stara Wieś	815	2,01	budowlana plac targ.	2,01				
	759/5	0,2	budowlana garaże				0,2	
	759/6	0,04	droga	0,04				
	928/1	0,13	przepompownia wodoc.					0,13
	931/3	0,02						0,02
	931/1	0,19	„					0,19
Tarnówek	369	0,29	budowlana świetlica	0,29				
Trzemcha Dolna	206/1	0,0677	droga	0,0677				
Wierzchowiska Pierwsze	206/3	0,1	budowlana	0,1				
	206/6	0,25	budowlana	0,25				
	161/2	0,29	droga	0,29				

Nazwa wsi	Nr ewid. działki	pow. w ha	zagospodarowanie	forma władania				
				gminny zasób	użytkowanie wieczyste		dzierżawa	zarząd
					osoby prawne	osoby fizycz.		
Wodąca	55	1,56	nieużytek	1,56				
Wyględów	494/1	0,0419	budowlana świetlica	0,0419				
	498/2	0,0102	„	0,0102				
		31,0431		21,9003	0,4706	0,362	2,2714	6,1532
					0,8326			

**10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA
OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH
NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH**

10.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. O ochronie przyrody

Na terenie gminy Sienno znajduje się sześć pomników przyrody, spośród których najstarsza jest 350-letnia, rosnąca w Siennie lipa drobnolistna. W zabytkowym parku dworskim w Krzyżanówce rosną trzy 140 letnie jesiony wyniosłe i 160 letni dąb szypułkowy. Ochroną pomnikową objęty jest także 260-letni dąb szypułkowy w Adamowie. Na terenie gminy nie występują inne formy ochrony przyrody, nie planuje się także utworzenia nowych form ochrony.

10.2. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1994r. Prawo górnicze i geologiczne

Złoże „Dębowe Pole” ma zasoby wstępnie rozpoznane, reprezentowane przez drobno i średnioziarniste piaski, gdzieniegdzie przewarstwione żwirem i pospółką, miejscami zapyłone. W rejonie Tarnówka znajduje się rozpoznane złożo wapieni margli jurajskich „Bałtów – Tarnówek.”.

Cała gmina znajduje się w obszarze „Lipsko”, na terenie którego wydana została koncesja na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego.

Tab.13. Złóża w gminie Sienno

Źródło: Program ochrony środowiska dla gminy Sienno

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby geologiczno bilansowe [t]	Przemysłowe	Wydobycie
1.	Dębowe Pole	Złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie	4 339	-	-
2.	Bałtów – Tarnówek	Złoże o zasobach szczegółowo rozpoznanych w kategorii A+B+C1	469 004	-	-

10.3. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995r. O ochronie gruntów rolnych i leśnych

Największy udział w strukturze gruntów ornych stanowi klasa bonitacyjna IV a (35 %) i IV b (23,05 %). Grunty orne klasy II stanowią zaledwie 0,57%, klasy III – 16,83% klasy V - 15,99%, VI – 7,89%. Nie stwierdzono gleb najwyższej, I klasy bonitacyjnej. Na terenie gminy Sienno zdecydowanie dominują gleby bielcowe i pseudobielcowe, jedynie w dolinach Wolanki i Krępianki lokalnie występują gleby organiczne - mady oraz gleby murszowe i murszowo torfowe.

10.4. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991r. O lasach

Powierzchnia gminy w 18,29 % pokryta jest lasami. Występują one w trzech niewielkich kompleksach tj. na północ od miejscowości Jawor Solecki, na południe od miejscowości Dębowe Pole oraz wschód od miejscowości Hieronimów. Lasy w południowej części gminy znajdują w zasięgu występowania jodły, buka, świerka oraz modrzewia polskiego. Lasy w części północnej zaznaczają się przewagą siedlisk borowych, zwłaszcza borów świeżych. Dominującym gatunkiem jest sosna z domieszką brzozy, a w piętrze dolnym występują: buk, lipa, dąb, świerk i jodła. Drzewostany olchowe występują jedynie w dolinie Krępianki. Przeciętny wiek drzewostanów dominujących wynosi 61 lat.

10.5. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003r. O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy Sienno jest tylko jednaście. Kolejne 77 zabytków widnieje w gminnej ewidencji zabytków. Ponadto na terenie gminy znajduje się 56 stanowisk archeologicznych sklasyfikowanych w różnych jednostkach chronologiczno-kulturowych. Na obszarze stanowisk archeologicznych prowadzenie działalności inwestycyjnej uzależnione jest od opinii służb konserwatorskich, którą potencjalny Inwestor zobowiązany jest uzyskać. Problematyka zabytków i opieki nad zabytkami została szczegółowo omówiona w rozdz. 5.

10.6. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne

Na terenie gminy występują dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. W północno-wschodniej części gminy znajduje się GWZP nr 405 – Niecka Radomska, na pozostałej części gminy zalega Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 420 Wierzbica - Ostrowiec. Prawie cały teren gminy to Obszar Wysokiej Ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Niecka Radomska” (OWO). Pozostały teren to Obszar Najwyższej Ochrony GZWP – (ONO). Strefy OWO i ONO, nie są wprawdzie regulowane w/w ustawą. W obszarach tych muszą być stosowane zaostrzone kryteria w zakresie ich przestrzennego zagospodarowania i wykorzystania wynikające z dokumentacji hydrogeologicznych sporządzanych przez PSH.

Na terenie gminy funkcjonują obecnie trzy ujęcia wody, które zaopatrują mieszkańców gminy. Przedstawia je poniższa tabela.

Tab.14. Ujęcia wody w gminie Sienna (Źródło: Starostwo Powiatowe w Lipsku)

Lp.	Lokalizacja	Działka ewidencyjna	Głębokość studni [m]	Q śr.dob [m ³ /d]	Qmax.dob. [m ³ /d]	Q max.h [m ³ /h]
1.	Praga Górna	14/2 15/4	60	941,52	1412,3	190,0
2.	Dębowe Pole	391	50	18,6	37,2	8,6
3.	Jawor Solecki	211/2	60	480,0	846,0	36,0

Dla ujęcia w Pradze Górnej ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych o wymiarach 82,5x93,0x75,0x70,0 m. Dla ujęcia w Jaworze Soleckim i Dębowym Polu ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych o promieniu 10 m.

Na terenie gminy nie występują obszary potencjalnie narażone na zalanie przez wody powodziowe. Jedynie w dolinach cieków i na obszarach bezodpływowych mogą wystąpić lokalne podtopienia spowodowane intensywnymi opadami.

**11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE
Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH
ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH**

Obszarami naturalnych zagrożeń geologicznych są tereny o znaczących spadkach terenu, zwłaszcza pozbawione szaty roślinnej, które w przypadku zwiększonej infiltracji wód opadowych, są najbardziej narażone na osuwanie się mas ziemnych. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym powstawaniu osuwisk są załęgające zgodnie z kierunkiem upadu warstwy skalne tworzące swoiste powierzchnie poślizgu, dla warstw nadległych. Do powstawania osuwisk przyczyniają się także wszelkie prace ziemne prowadzone na stokach, powodujące naruszenie ciągłości warstw skalnych i mogące doprowadzić do ich osunięcia.

**12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE
Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ŹŁÓŻ KOPALIN
ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH**

Na terenie gminy występuje kruszywo naturalne pochodzenia fluwioglacjalnego, eolicznego i fluwialnego. Osady fluwioglacjalne występują w złożu „Dębowe Pole”, które ma zasoby wstępnie rozpoznane. Piaski eoliczne nie są eksploatowane. W rejonie Tarnówka znajduje się szczegółowo rozpoznane złożo wapieni margli jurajskich „Bałtów – Tarnówek”. Nadzór geologiczny nad nim prowadzi Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie. W rejonie Eugeniewa rozpoznano złożo wapieni przydatnych do produkcji elementów płytowych wykładzin pionowych w budownictwie. Ponadto cała gmina znajduje się w obszarze „Lipsko”, na terenie którego wydana została koncesja na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego.

Na terenie gminy występują dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. Zbiornik GWZP nr 405 – Niecka Radomska znajduje się w północno-wschodniej części gminy. Jego zasoby dyspozycyjne określono na około 560 m³/h. Zbiornik GZWP nr 420 Wierzbica – Ostrowiec występuje na pozostałym obszarze gminy a jego zasoby to około 1 770 m³/h. Prawie cały teren gminy to Obszar Wysokiej Ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Niecka Radomska” (OWO). Pozostały teren to Obszar Najwyższej Ochrony GZWP – (ONO).

**13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE
Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH
WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH**

Na terenie gminy Sienno nie występują tereny górnicze.

**14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW
KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ,
W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-
ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI**

14.1 Stan systemu komunikacyjnego

14.1.1. Komunikacja drogowa

W gminie Sienno ogółem znajduje się niemal 190 km dróg publicznych. Najwięcej, bo 55,35% stanowią drogi powiatowe, 40,39% drogi gminne i zaledwie 4,26% ogólnej długości stanowi droga wojewódzka.

Przez teren gminy przebiega jeden szlak komunikacyjny w randze drogi wojewódzkiej - droga nr 747 Solec - Ilża. Sieć dróg powiatowych stanowią drogi:

- nr 1909 W Ciepeliów – Łaziska - Wierzchowiska
- nr 1910 W Bąkowa – do drogi woj. nr 747
- nr 1911 W Jawor Solecki – Pawliczka - Michałów
- nr 1919 W Jawor Solecki – Sienno
- nr 1920 W Krępa Kościelna – Nowa Wieś
- nr 1922 W Sienno – Długowola - Maruszów
- nr 1923 W Sienno – Kochanówka - Grabowiec
- nr 1924 W Sienno – Tarnówek - Karolów
- nr 1925 W Eugeniów – Olechów
- nr 1926 W Sienno – Trzemcha – Antoniów
- nr 1927 W Sienno – Osówka - Maruszów
- nr 3536 W Olechów–Kowalków–Sienno-Sarnówek
- nr 3549 W Chwałowice – Rzecznów - Ludwików

Pozostałe drogi, to dróg gminne:

- nr 190501W Jaworska Wola – Bąkowa
- nr 190502W Jaworska Wola – granica gminy
- nr 190502W Aleksandrów – Leszczyny
- nr 190503W Gozdawa – Zofiówka
- nr 190504W Ludwików – Józefów
- nr 190505W Długowola – Zapusta
- nr 190506W Stoki – Wierzchowiska Pierwsze – Rogalin
- nr 190507W Hieronimów – Borcuchy
- nr 190508W Kochanówka – Wólka Modrzejowa
- nr 190509W Trzemcha Górna – Antoniów Mały
- nr 190510W Janów-Rogalin – Jaworska Wola
- nr 190511W Marianów –Wierzchowiska – Pierwsza Kolonia
- nr 190512W Sienno – Kadłubek – Gozdawa
- nr 190513W Kadłubek – Wygoda – Aleksandrów
- nr 190514W Tarnówek – Wodąca – Trzemcha Górna – Nowa Wieś
- nr 190515W Krzyżanówka – Dębowe Pole
- nr 190516W Adamów –Olechów
- nr 190517W Sarnówek – Aleksandrów

- nr 190518W Eugeniów – Górki
- nr 190519W Dębowe Pole – Olechów Stary – Eugeniów
- nr 190520W Dębowe Pole – Karolów –Olechów Nowy
- nr 190521W Siennieńska Wola – Dębowe Pole
- nr 190523W Hieronimów – Antoniów Duży
- nr 190524W Hieronimów – Piasków
- nr 190525W Aleksandrów – Osówka
- nr 190526W Praga Górna – Praga Dolna
- nr 190527W Grabowiec – Krzyżanówka Mała – Stara Wieś
- nr 190528W Aleksandrów – Wróblów
- nr 190529W Trzemcha Górna – Wólka Trzemecka
- nr 190530W Olechów Nowy – Leśniczówka
- nr 190531W Sienno – Nowe Miasto
- nr 190532W Ludwików – Sienno - Leopoldów
- nr 190533W Sienno – Karolów
- nr 190534W Sienno
- nr 190535W Sienno
- nr 190536W Sienno
- nr 190537W Sienno

Ponadto we władaniu Powiatowego Zarządu Dróg Publicznych w Lipsku na terenie gminy Sienno znajduje się pięć mostów. Dwa o nośności 20 t w miejscowości Sienno oraz trzy o nośności 30 t w miejscowościach Jawor Solecki, Stara Wieś i Trzemcha Górna.

Drogi na terenie gminy są w fatalnym stanie technicznym. Droga wojewódzka o szerokości 6 m przebiegająca przez tereny zabudowane wymaga natychmiastowej modernizacji i wyprowadzenia poza tereny zabudowy mieszkaniowej czy zagrodowej. Ponadto wiele dróg gminnych nie posiada utwardzonej nawierzchni, a wszystkie drogi powiatowe i gminne nie spełniają parametrów obowiązujących w przepisach prawa.

Publiczny transport drogowy

Transport publiczny w gminie Sienno realizuje PKS w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz prywatni przewoźnicy. Oferowane połączenia łączą Sienno z miejscowościami: Bronisławów, Długowola Druga, Grabowiec, Ilża, Karolów, Opatów, Ostrowiec Świętokrzyski, Ożarów, Radom, Rzecznów, Wólka Modrzejowa, Zapusta.

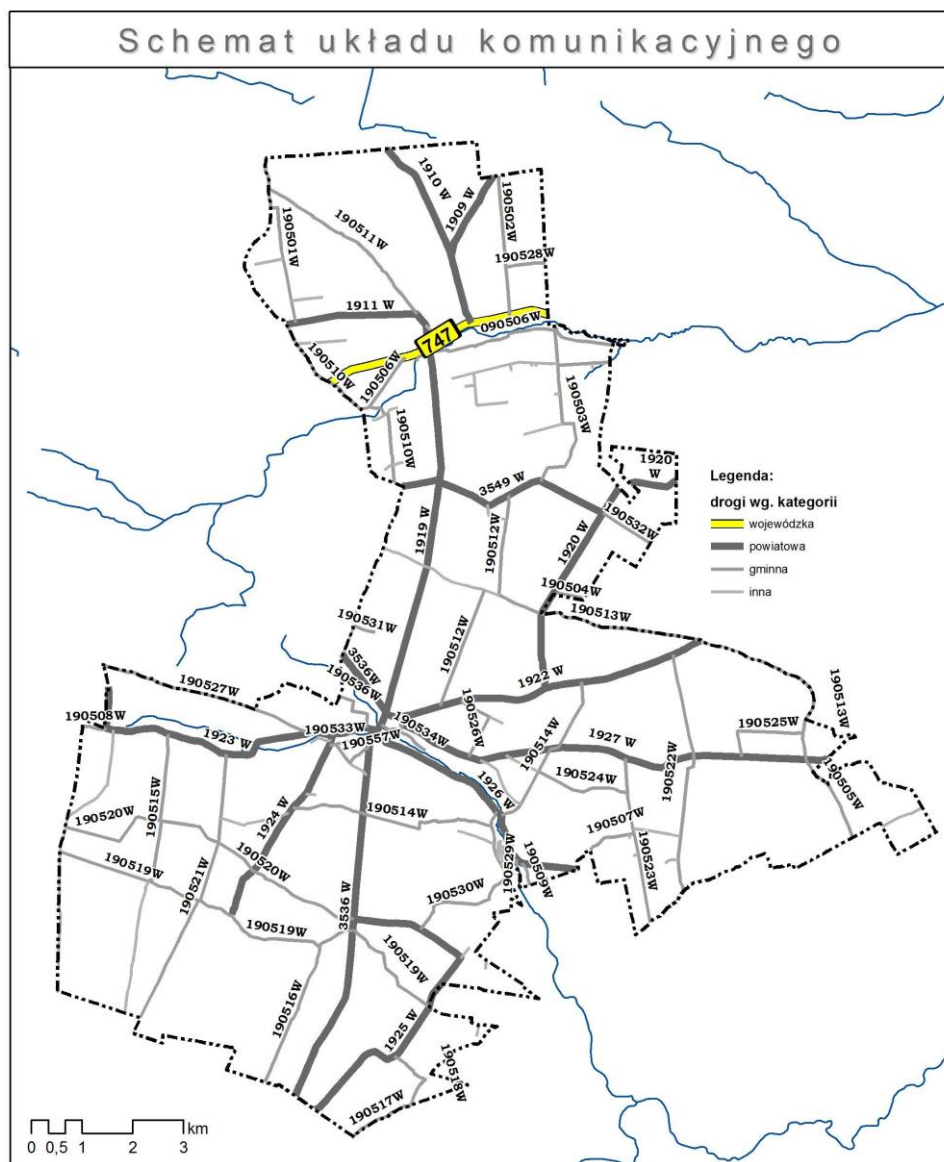
14.1.2. Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy, ani powiatu nie przebiega żadna linia kolejowa. Najbliższa linia kolejowa przebiega na terenie województwa świętokrzyskiego. Jest to linia kolejowa nr 25 relacji Łódź Kaliska-Dębica. Najbliższa stacja

znajduje się w Ostrowcu Świętokrzyskim, natomiast w Skarżysku Kamiennej znajduje się stacja na skrzyżowaniu linii kolejowej 25 oraz linii kolejowej 4 Warszawa-Kraków.

14.1.3. Komunikacja lotnicza

Na terenie gminy, ani powiatu nie znajduje się żaden port lotniczy. Najbliższy port zlokalizowany jest w Warszawie (ok. 150 km). Do portu lotniczego w krakowskich Balicach z Sienna jest ok. 230 km.

Ryc.32. Układ komunikacyjny

Źródło: Opracowanie własne

14.2. Stan infrastruktury technicznej

14.2.1. Gospodarka wodno-ściekowej

Gospodarkę wodno-ściekową na terenie gminy reguluje Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. z 2015r. Dz. U., poz. 139), Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 roku w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2014r., poz. 1800), Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 roku - w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 257). Ponadto kierunki działania gminy wyznacza Program Ochrony Środowiska dla Gminy Siemno, przyjęty uchwałą Nr XXV/15 7/2009 Rady Gminy Siemno z dnia 25 lutego 2009 roku.

14.2.1.1. Ujęcia wody

Na terenie gminy funkcjonują obecnie trzy ujęcia wody, które zaopatrują mieszkańców gminy. Przedstawia je poniższa tabela.

Tab.15. Ujęcia wody w gminie Siemno (Źródło: Starostwo Powiatowe w Lipsku)

Lp.	Lokalizacja	Działka ewidencyjna	Głębokość studni [m]	Q śr.dob [m ³ /d]	Qmax.dob. [m ³ /d]	Q max.h [m ³ /h]
1.	Praga Górna	14/2 15/4	60	941,52	1412,3	190,0
2.	Dębowe Pole	391	50	18,6	37,2	8,6
3.	Jawor Solecki	211/2	60	480,0	846,0	36,0

Dla ujęcia w Pradze Górnej ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych o wymiarach 82,5x93,0x75,0x70,0 m. Ujęcie to zaspokaja potrzeby bytowo gospodarcze mieszkańców w miejscowościach: Wodąca, Tarnówek, Karolów, Eugeniów, Kochanówka, Olechów Nowy, Olechów Stary, Leśniczówka, Dąbrówka, Adamów, Siemno, Praga Górna, Praga Dolna, Nowa Wieś, Wygoda, Piasków, Hieronimów, Osówka, Zapusta, Trzemcha Dolna, Trzemcha Górna, Ludwików, Kadłubek, Bronisławów, Janów, Gozdawa i Stara Wieś. Pobierana woda nie wymaga uzdatniania i odpowiada warunkom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 roku w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

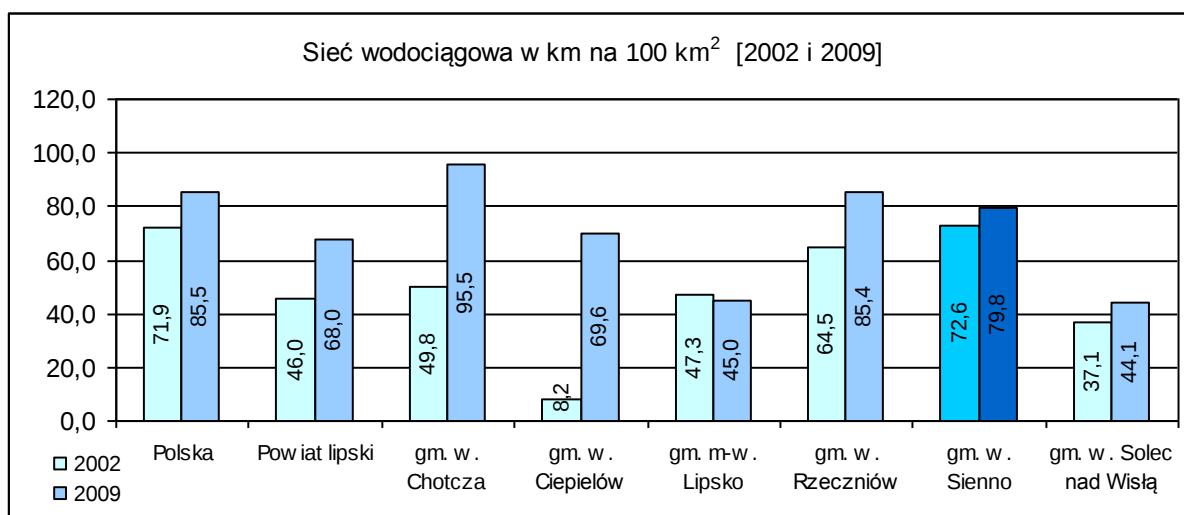
Dla ujęcia w Dębowym Polu ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych o promieniu 10 m. Ujęcie to zaspokaja potrzeby bytowo gospodarcze mieszkańców miejscowości Dębowe Pole. Woda wymaga okresowego uzdatniania (odżelazienia) podchlorynem sodowym i wtedy odpowiada warunkom określonym rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia

19 listopada 2002 roku w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Dla ujęcia w Jaworze Soleckim ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych o promieniu 10 m. Ujęcie to zaspokaja potrzeby bytowo gospodarcze mieszkańców miejscowości Jawor Solecki, Wyględów i Jaworska Wola. Woda również wymaga okresowego uzdatniania (odżelazienia) podchlorynem sodowym i wtedy odpowiada warunkom określonym w w/w rozporządzeniu.

14.2.1.2. Sieć wodociągowa

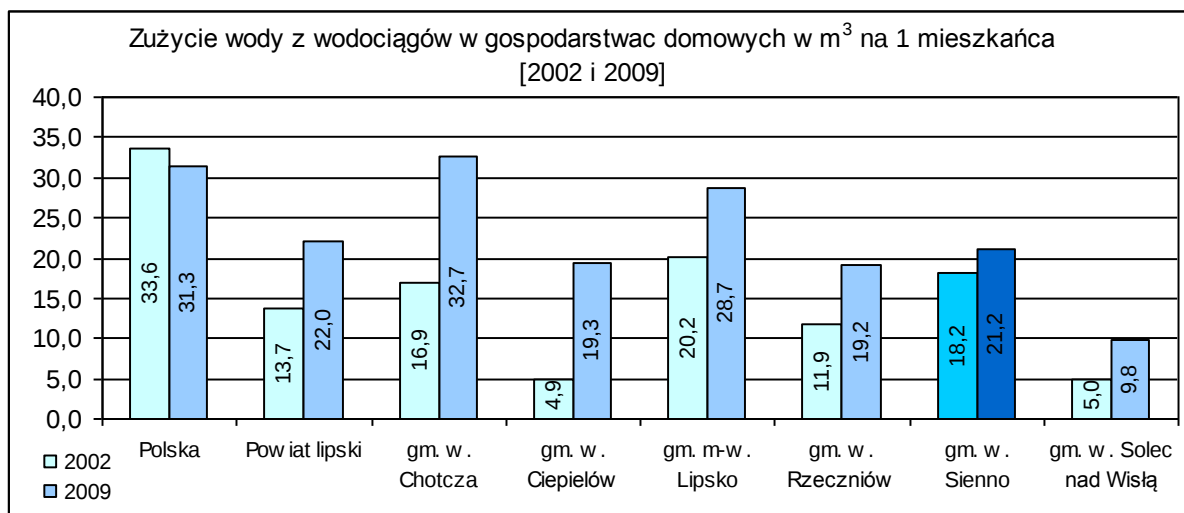
W gminie Sienno sieć wodociagową posiada 33 spośród 36 sołectw. Sieci wodociagowej nie posiadają sołectwa Wierzchowiska Pierwsze, Wierzchowiska Drugie oraz Aleksandrów. Do sieci przyłączone jest 1 869 gospodarstw domowych i posesje. W celu zaopatrzenia mieszkańców w wodę funkcjonują dwie przepompownie w Starej Wsi oraz w Dąbrowce.

Ryc.32. Sieć wodociągowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

Na podstawie powyższego zestawienia należy stwierdzić, że wartość wskaźnika (długość sieci/ na 100km²) potwierdza zaawansowanie stopnia zwodociagowania gminy Sienno na tle pozostałych gmin powiatu. Wartość ta jest wyższa niż średnia dla powiatu, ale nieco mniejsza niż średnia krajowa. Jak widać na Ryc. 33 mieszkańcy gminy rozważnie korzystają z wody i zużycie jej na jednego mieszkańca jest jednym z najniższych w powiecie i o 10 m³ mniejsze aniżeli średnia krajowa. Świadczy to również o tym, że mieszkańcy najprawdopodobniej nie zaprzestali całkowicie korzystania z prywatnych studni, ciągle pobierając z nich wodę, chociażby do celów gospodarczych, podlewania przydomowych ogródków itp.

Ryc.33. Zużycie wody

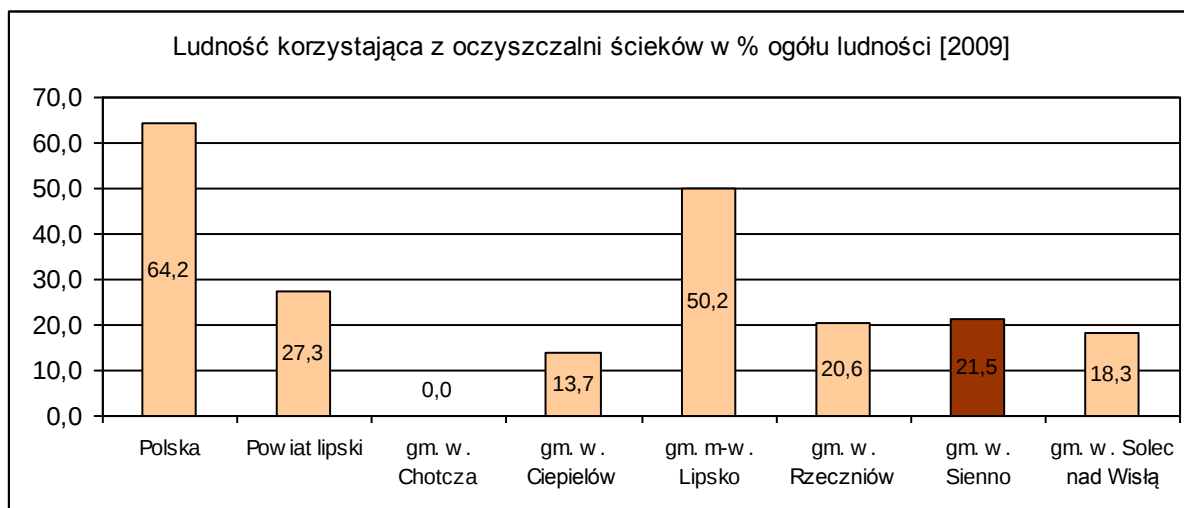
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

14.2.1.3. System melioracyjny

Konserwacją urządzeń melioracyjnych na terenie gminy Sienno zajmuje się Rejonowy Związek Spółek Wodnych w Zwoleniu. Grunty zmeliorowane obejmują powierzchnię 426 ha, w tym grunty orne - 353 ha, a łąki i pastwiska – 73 ha. Wody są odprowadzane systemem drenażu i rowów do głównych cieków wodnych na terenie gminy. Bardzo niski jest wskaźnik zaspokojenia potrzeb w zakresie melioracji w gminie, który wynosi: 28 % dla gruntów orných, i 31 % dla użytków zielonych. W ramach melioracji częściowo, na odcinku 7,2 km, uregulowana została Wolanka.

14.2.1.4. Sieć kanalizacyjna

Infrastruktura kanalizacyjna w gminie jest wyjątkowo słabo rozwinięta. Sieć kanalizacyjna ma długość zaledwie 10,14 km i obejmuje jedynie miejscowości Sienno i Stara Wieś. Planowana jest rozbudowa kanalizacji w miejscowościach: Tarnówek - 2900mb, Sienno ul. Bałtowska 1000mb, ul. Lipska 1000mb. Przyłącze kanalizacyjne posiada jedynie 249 gospodarstw. W większości gospodarstw domowych ścieki gromadzone są w przydomowych zbiornikach (szambach) o różnej szczelności i okresowo wywożone do oczyszczalni ścieków w Siennie bądź w przydomowych oczyszczalniach ścieków. W 2009 roku z kanalizacji korzystało 21,5% mieszkańców gminy, czyli więcej niż w pozostałych gminach wiejskich, ale mniej niż w gminie miejsko-wiejskiej Lipsko i znacznie mniej aniżeli średnia w Polsce (Ryc.34).

Ryc.34. Kanalizacja

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

Na terenie gminy działa mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 302 m³/dobę. Oczyszczone ścieki trafiają do rowu melioracyjnego, który uchodzi do Wolanki. Według danych GUS na terenie gminy Sienno w 2009 roku, do wód lub do ziem, odprowadzono 26600 m³ ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania. To dużo, jednak znacznie mniej aniżeli w roku 2002, kiedy odprowadzono w taki sposób ponad 50 000 m³.

Obsługę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej gminy zapewnia Zakład usług komunalnych w Siennie. Zakład ponadto prowadzi utrzymanie zimowe dróg gminnych oraz ich remonty, a także dowóz uczniów do szkół.

Zezwolenie na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych z terenu gminy Sienno posiadają: Spółka REMONDIS Sp. z o.o. oddział w Ostrowcu Św., Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe TOM z Lipska, Paweł Pastuszka z Krzyżanówki oraz Stanisław Choroś Usługi Asenizacyjne z Ostrowca Świętokrzyskiego.

Zgodnie z decyzją Starosty Lipskiego firma P.H.U. MajFRUT Jawor Solecki uzyskała pozwolenie wodno-prawne na wprowadzanie oczyszczonych ścieków opadowych do ziemi z terenu mroźni owoców i warzyw na działkach 165/6, 164/3 i 163/6. Decyzja jest ważna do 31 stycznia 2021 r.

14.2.1.5. Główne źródła zanieczyszczeń

W rolniczej gminie Sienno stan środowiska wodnego może pogorszyć przede wszystkim stosowanie organicznych nawozów: gnojowicy i obornika oraz nawozów sztucznych, które na skutek spływu powierzchniowego trafiają do odbiorników tj. rzek i zbiorników wodnych. Do podmiotów gospodarczych mogących wpłynąć negatywnie na stan środowiska naturalnego należą: NZOZ, punkty skupu i stacje paliw.

Ponadto zagrożeniem dla stanu sanitarnego wód podziemnych są nieszczelne przydomowe zbiorniki, a dla wód powierzchniowych nielegalne wypompowywanie ścieków na pola, do rowów melioracyjnych i rzek. Na terenie gminy występuje wysoka dysproporcja pomiędzy siecią wodociagową i kanalizacyjną, dlatego należy dążyć do jej rozbudowy i poprawy parametrów oczyszczalni w Siennie.

14.2.2. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Administratorem sieci elektroenergetycznych na terenie gminy Sienno jest Rejonowy Zakład Energetyczny w Zwoleniu. Przez teren gminy równolegle przebiegają dwie linie wysokiego napięcia: pierwsza 400 kW relacji Kozienice – Ostrowiec Świętokrzyski i druga 110 kW relacji Lipsko – Ostrowiec Świętokrzyski. Zasilanie w energię elektryczną następuje ze stacji elektroenergetycznej GPZ 110/15kW Lipsko, z której wyprowadzone są ciagi sieciowe średniego napięcia 15kW do gmin całego powiatu, w tym gminy Sienno. Głównym źródłem zasilania terenu gminy są linie magistralne SN:

- „Wiśniówek” – Lipsko, Sienno, Rzecznów
- „Sienno” – Lipsko, Sienno, Rzecznów
- „Daniszów” – Lipsko, Sienno

Zaopatrzenie mieszkańców zapewnia 77 stacji transformatorowych 15/04 kW oraz sieć niskiego napięcia o łącznej długości 112 km. Aktualnie funkcjonujący system linii energetycznych i stacji transformatorowych pokrywa potrzeby w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wszystkie miejscowości na terenie gminy są oświetlone. System wymaga jednak rozbudowy i modernizacji, zwłaszcza w miejscowościach, gdzie intensywnie rozwija się budownictwo i przewidywany jest wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną.

14.2.3. Zaopatrzenie w gaz

Na terenie gminy nie funkcjonuje sieć gazowa. Gospodarstwa domowe zaopatrywane są w gaz bezprzewodowy, tj. w butle gazowe, których dystrybucją zajmują się podmioty indywidualne.

14.2.4. Zaopatrzenie w energię ciepłą

Zaopatrzenia w ciepło na terenie gminy następuje z lokalnych kotłowni usytuowanych w obiektach użyteczności publicznej (Urząd Gminy, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Siennie, Zespół Szkół w Jaworze Soleckim, Zespół Szkół Ogólnokształcących i Policealnych w Siennie) oraz z indywidualnych kotłowni w gospodarstwach domowych, obiektach usługowych i produkcyjnych. Energia ciepła na terenie gminy wytwarzana jest głównie na bazie węgla. Wyjątek stanowi Zespół Szkół Ogólnokształcących i Policealnych oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Siennie, które posiadają piece opalane olejem opałowym.

14.2.5. Telekomunikacja

Gmina ma dostęp do infrastruktury telekomunikacyjnej, a na jej terenie działają operatorzy wszystkich sieci komórkowych. Na terenie gminy znajduje się jeden maszt telefonii komórkowej (PTK Centertel, PTC ERA i TP S.A), ponadto na terenie powiatu lipskiego znajduje się 13 kolejnych masztów:

- w gminie Lipsko - 4 szt.
- w gminie Ciepiałów – 6 szt.
- w gminie Solec nad Wisłą – 1 szt.
- w gminie Chotcza – 2 szt.

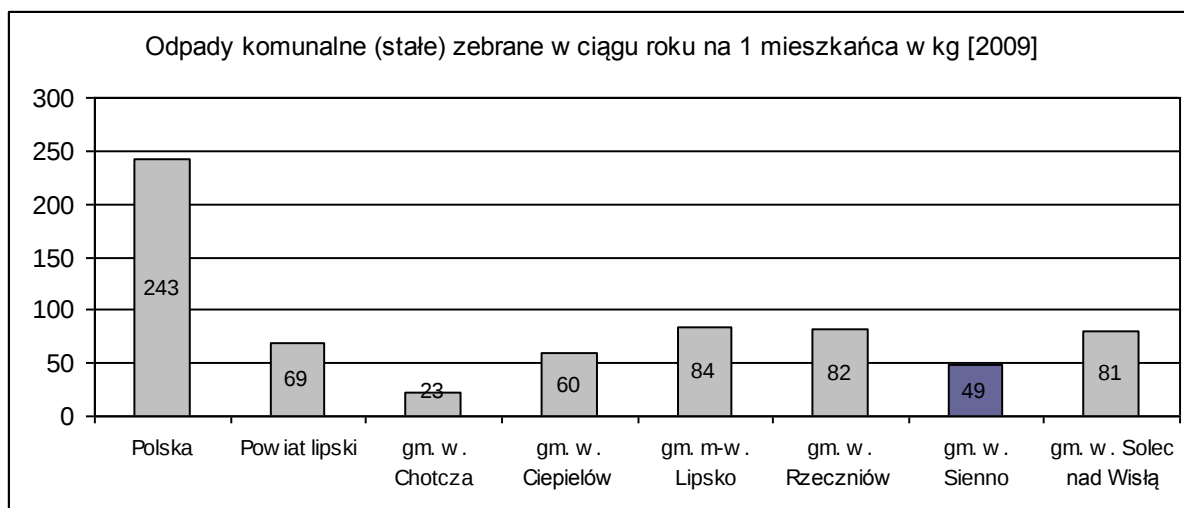
14.2.6. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami na terenie gminy jest objęta, przyjętym przez Radę Gminy Sienno, uchwałą Nr XXV/156/2009 z dnia 25 lutego 2009 r., „Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Sienno”. W dokumencie tym zawarte zostały warunki prowadzenia gospodarki odpadami oraz jej cele i założenia.

Odpady z terenu gminy Sienno zbiera Spółka REMONDIS Sp. z o.o. oddział w Ostrowcu Św., wywozi poza teren gminy w celu poddania procesowi odzysku oraz unieszkodliwiania. Odpady komunalne na terenie gminy Sienno są zbierane do pojemników 120 i 1000 l oraz jednostkowo do pojemników typu KPZ. Niesegregowane odpady komunalne są unieszkodliwiane na składowisku odpadów Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Janik Spółka z o.o. Janik ul. Borowska 1 w Kunowie, w woj. świętokrzyskim lub do Zakładu utylizacji odpadów komunalnych PPUH RADKOM Sp. Z o.o. w Radomiu. Od roku 2002 gmina prowadzi selektywną zbiórkę szkła i tworzyw sztucznych. Ilość wysegregowanych odpadów na terenie gminy w 2007 roku wyniosła 19,10 t, w tym: 15,80 t szkła i 3,30 t tworzyw sztucznych. W miejscach większych skupisk ludności ustawiono siatkowe pojemniki stanowiące własność firmy przewozowej, służące selektywnej zbiórce odpadów.

Zezwolenie na odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Sienno posiada także Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych ATK Recykling z Radomia.

W 2009 roku na terenie gminy Sienno zebrano średnio 49 kg odpadów na jednego mieszkańca (Ryc.35). Jest to prawie, że najmniej spośród gmin powiatu lipskiego, o 20 kg mniej niż średnia w powiecie i niemal 200 kg mniej aniżeli średnia w kraju. Wartości te sugerują, iż praktykowane jest w gminie niezgodne z prawem palenie odpadów w gospodarstwach oraz ich nielegalny wywóz na dzikie wysypiska w celu zmniejszenia ponoszonych kosztów wywozu.

Ryc.35. Odpady komunalne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2009

Na działce nr 55 w miejscowości Wodąca znajduje się nieczynne, gminne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne, które było eksploatowane od początku lat 70 - tych do 1998 roku. Deponowano na nim niesegregowane odpady komunalne oraz glebę i ziemię także z cementarzy. Składowisko zajmuje powierzchnię 1,56 ha ma charakter podziemny. Ilość zdeponowanych odpadów do 1998r. wynosi szacunkowo ok. 1 064 t. Powstało w wyrobisku po wydobywaniu surowców mineralnych. Powierzchnia terenu składowiska została wyplantowana i zdezynfekowana, a odpady przykryto piaskiem i urodzajną ziemią, na której zasiano trawę. Dalsze prace rekultywacyjne polegałyby na nasadzeniu drzew i krzewów. Ponadto od daty uzyskania decyzji o zamknięciu składowiska wydanej przez Starostę Powiatu wymagane jest prowadzenie monitoringu przez okres 30 lat z częstotliwością wykonania analiz fizyko - chemicznych wód podziemnych i odciekowych – dwa razy w ciągu roku oraz kontrolą osiadania powierzchni składowiska w oparciu o repery – raz w roku. W celu prowadzenia badań monitoringowych wymagane jest wykonanie:

- dwóch otworów piezometrycznych zlokalizowanych na kierunku odpływu wód podziemnych z obszaru składowiska i jednego piezometru na napływie wód podziemnych do składowiska
- drenażu opaskowego w obrębie składowiska dla ujęcia wód odciekowych wraz ze zbiornikiem
- rowu opaskowego do ujęcia wód opadowych
- repery do kontroli osiadania składowiska.

Odpady niebezpieczne na terenie gminy to głównie: zużyte baterie i akumulatory ołowiowe, lampy fluorescencyjne, przepracowane oleje, przeterminowane leki i chemikalia oraz opakowania po środkach ochrony roślin. Brak niestety kompleksowego systemu zbierania i unieszkodliwiania takich odpadów. Najczęściej są wyrzucane do pojemników na odpady komunalne i wywożone na składowiska odpadów komunalnych.

**15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE
Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH
CELÓW PUBLICZNYCH**

15.1. Infrastruktura komunikacyjna

Spośród zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych w zakresie infrastruktury komunikacyjnej, gminę Sienno dotyczy jedynie przebudowa drogi wojewódzkiej nr 747. Projekt przebudowy został już uzgodniony z władzami gminy i czeka na realizację.

15.2. Infrastruktura techniczna

Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego na terenie gminy planuje się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia o znaczeniu regionalnym i lokalnym oraz stacji gazowej I – ego stopnia. Nie planuje się wykonania innych zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych w zakresie infrastruktury technicznej.

**16. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE
Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ**

Jak już wspomniano na terenie gminy nie występują obszary potencjalnie narażone na zalanie przez wody powodziowe. W dolinach cieków i na obszarach bezodpływowych mogą jedynie wystąpić lokalne podtopienia spowodowane intensywnymi opadami deszczu lub wiosennymi roztopami.

II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

**1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ
GMINY SIENNO ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW**

Kierunki rozwoju gminy Sienno w niniejszym studium zostały opracowane tak, aby zapewnić właściwe wykorzystanie przestrzeni oraz kształtowanie struktury przestrzennej w sposób umożliwiający wykorzystanie walorów gminy przy jednoczesnym zachowaniu wartości środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju gospodarczym i poprawie jakości życia mieszkańców. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy są zgodne ze wskazaniami Strategii oraz realizują zapisaną w niej misję gminy, która brzmi:

„Gmina Sienno jest gminą rolniczą, otwartą na inwestorów w dziedzinie przetwórstwa rolno – spożywczego, usług obsługi rolnictwa, przetwórstwa drewna oraz usług na rzecz ludności. Systematyczne urzeczywistnianie wizji gminy (jej misji) ma tworzyć atrakcyjne warunki bytowania jej mieszkańców, zachęcające jednocześnie do inwestowania na jej terenie”.

1.1. ZASADY KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Polityka przestrzenna w gminie Sienno powinna opierać się o zasady tj.:

- racjonalne zagospodarowanie terenów zabudowanych, tworzenie we wsiach sołeckich miejsc o charakterze przestrzeni publicznych pozwalających na integrację mieszkańców;
- eliminowanie barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób niepełnosprawnych,
- poprawę jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa poprzez modernizację systemu komunikacji drogowej,
- ściągnięcie na teren gminy inwestorów, którzy poprawią sytuację finansową oraz utworzą nowe miejsca pracy,
- wykorzystanie dogodnego położenia gminy i jej walorów w aktywizacji funkcji turystycznej, zwłaszcza agroturystycznej,
- ochrona gruntów rolnych I-III klasy bonitacyjnej przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze,
- wykorzystanie potencjału przyrodniczego do rozwoju wielofunkcyjnego rolnictwa,
- ochrona zwartych kompleksów leśnych;
- ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych poprzez wprowadzenie odpowiednich ograniczeń w zagospodarowaniu i wykorzystaniu terenów;
- poprawa dostępności usług podstawowych wszystkim mieszkańcom gminy.

1.2. KIERUNKI ROZWOJU GMINY

Rozwój gminy Sienno jest zdeterminowany zarówno czynnikami przyrodniczymi jak np. dobre gleby i korzystne warunki klimatyczne, ale także społeczno-gospodarczymi. Do tej drugiej grupy zaliczyć można m.in. niskie dochody budżetu gminy, bezrobocie czy niekorzystną strukturę wiekową ludności.

Kierunki rozwoju gminy zostały opracowane w oparciu o analizę występujących uwarunkowań oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz dokumentami planistycznymi opracowanymi na wyższych szczeblach administracyjnych. W wyniku analizy uwarunkowań rozwoju gminy projekt studium zakłada następujące kierunki rozwoju:

- utrzymanie dominującej funkcji rolniczej,
- rozwój funkcji mieszkaniowej w formie zabudowy zagrodowej z dopuszczeniem zabudowy jednorodzinnej,
- zwiększenie areału lasów,
- rozwój funkcji usługowej w tym także turystyki i agroturystyki
- rozwój infrastruktury technicznej,

Podstawowym kierunkiem rozwoju gminy powinno pozostać rolnictwo. Najważniejszym elementem rozwoju rolnictwa jest racjonalne wykorzystywanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Ze względu na wyjątkowo niekorzystną strukturę obszarową gospodarstw w gminie zaleca się przede wszystkim ciągle zwiększanie powierzchni gospodarstw oraz ograniczenie rozdrabniania już istniejących. Wskazana jest koncentracja zabudowy wsi poprzez lokalizowanie nowych inwestycji w wokół istniejących siedlisk. Należy także chronić grunty najwyższych klas bonitacyjnych I-III przed wykorzystywaniem na cele nie rolnicze, także pod zabudowę zagrodową. Zaleca się prowadzenie wielokierunkowego rolnictwa towarowego ze szczególnym naciskiem na uprawę warzyw i owoców oraz zwiększenie areału sadów. Korzystne byłoby także rozwinięcie w gminie przetwórstwa owocowo-warzywnego, w celu zapewnienia miejsc skupu wyprodukowanych płodów rolnych.

Zaleca się aby miejscowość Sienno nadal spełniała funkcję ośrodka gminnego zapewniającego mieszkańcom dostęp do usług, zwłaszcza usług publicznych z zakresu oświaty, zdrowia, kultury i bezpieczeństwa publicznego. Ze względu na małomiasteczkowy układ morfologiczny, zabudowa mieszkaniowa może mieć tu charakter jednorodzinny.

Na obszarach zabudowy mieszkaniowej w pozostałych wsiach zaleca się zachowanie rolniczego charakteru i krajobrazu kulturowego poprzez utrzymanie w przewadze zabudowy zagrodowej.

Obiekty usług publicznych i komercyjnych mogą być lokalizowane w granicach wyznaczonych terenów zabudowy mieszkaniowej z zastrzeżeniem, że powinny być skupione w centrach wsi tak, aby

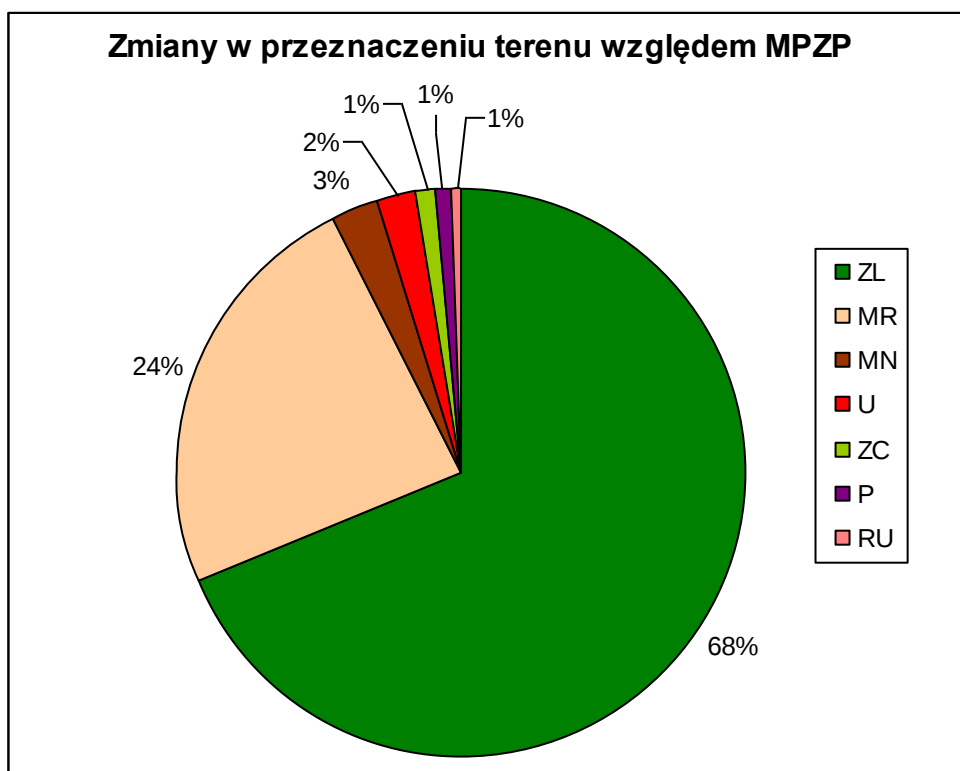
w naturalny sposób tworzyć miejsca centralne. Obiekty użyteczności publicznej, zwłaszcza obiekty sakralne, powinny posiadać charakter dominant architektonicznych pozwalających na identyfikację przestrzeni.

Należy dążyć do tworzenia w poszczególnych sołectwach lokalnych przestrzeni publicznych, które będą pełnić funkcję przyjaznego i bezpiecznego miejsca spotkań mieszkańców, zapewniając integrację lokalnej społeczności.

Obszary Lasów Państwowych oraz zwarte skupiska lasów prywatnych, kategorycznie powinny pozostać w użytkowaniu leśnym. Należy dążyć do zwiększenia lesistości gminy poprzez zalesianie gruntów rolnych o najniższych klasach bonitacyjnych (V i VI) oraz dających najsłabsze kompleksy przydatności rolniczej. Sugeruje się również dolesienia w celu wyrównania granicy rolno leśnej. Gospodarkę leśną należy prowadzić w oparciu o plany urządzenia lasu.

W celu zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy zaleca się rozwój zaplecza do uprawiania turystyki kwalifikowanej, przede wszystkim turystyki rowerowej oraz coraz bardziej popularnej turystyki konnej. Aby zwiększyć ruch turystyczny w okresie zimowym należy zapewnić możliwości uprawiania narciarstwa biegowego na odpowiednio przygotowanych trasach. Doskonałe warunki do uprawiania tego rodzaju turystyki stwarza urozmaicona rzeźba terenu pozbawiona jednak dużych przewyższeń. Zaleca się rozwój bazy noclegowej zwłaszcza agroturystycznej, zapewniającej turystom możliwość wypoczynku na łonie natury z dala od wielkomiejskiego zgiełku. Gospodarstwom agroturystycznym powinny towarzyszyć ekologiczne gospodarstwa rolne produkujące zdrową żywność o wysokiej jakości biologicznej, cieszącą się coraz większą popularnością w całej Unii Europejskiej.

W stosunku do obowiązującego MPZP, najwięcej, bo o ponad 46 ha zwiększyła się powierzchnia terenów zalesionych i przeznaczonych pod zalesienie (ZL). Jest to zgodne zarówno z polityką gminy jak również z planem zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, który zakłada wzrost lesistości na terenie Mazowsza. Nowe tereny przeznaczone pod zainwestowanie, zostały wyznaczone tylko jako wyrównanie terenów przeznaczonych w MPZP. Powierzchnia terenów przeznaczonych pod zabudowę zagrodową (MR) zwiększy się o 16,4 ha, pod zabudowę jednorodzinną (MN) o 1,9 ha, pod usługi (U) o 1,56 ha, pod przemysł, produkcję i magazyny (P) zaledwie o 0,62 ha i pod obsługę gospodarstw rolnych (RU) o 0,35 ha. Ponadto projektuje się rozbudowę cmentarza (ZC) w Siennie o 0,77 ha. Procentowy rozkład przyjętych zmian w zagospodarowaniu względem obowiązującego MPZP, przedstawia Ryc. 36

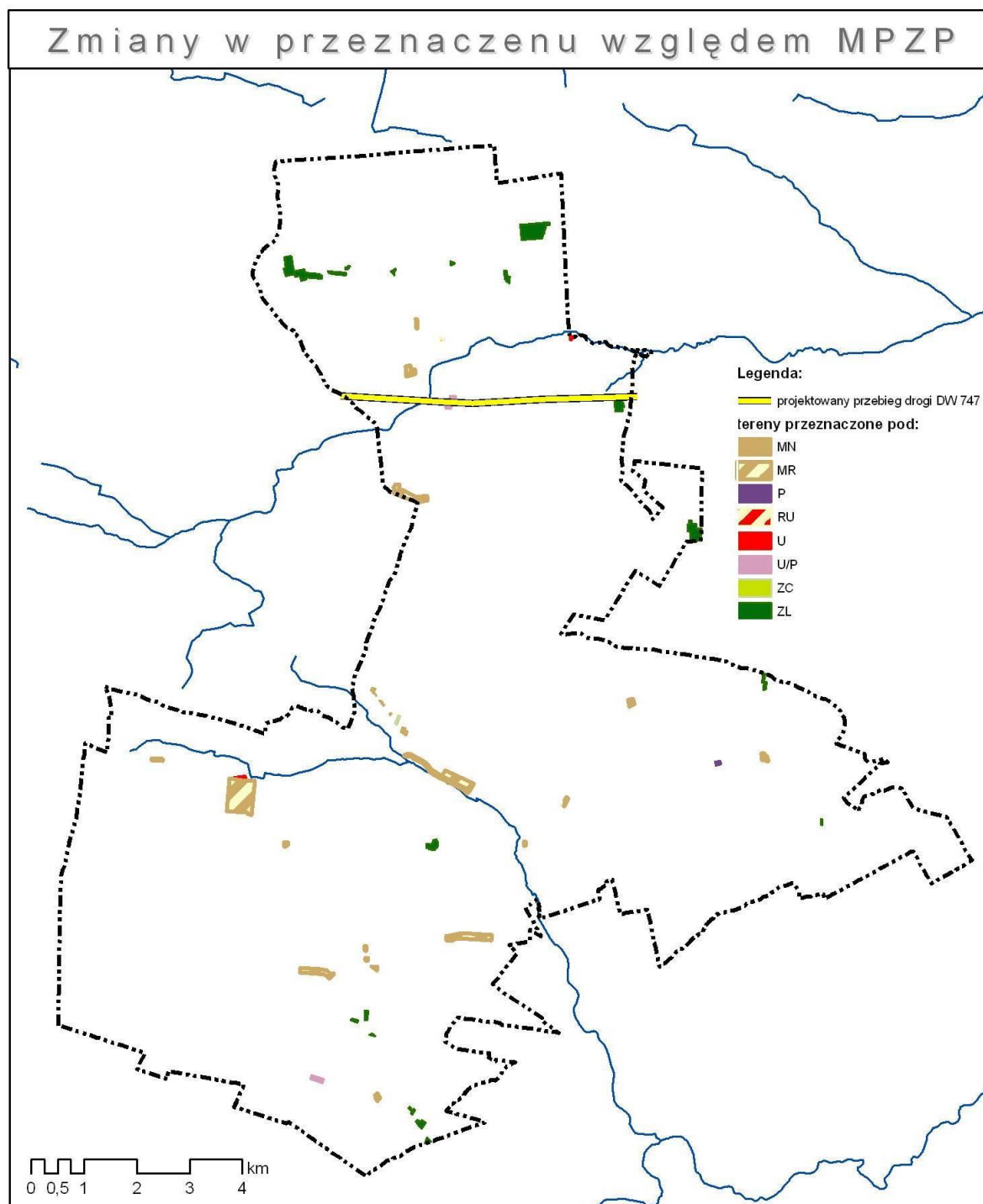

Ryc.36. Zmiany w przeznaczeniu terenów względem MPZP

Źródło: Opracowanie własne

Projektowane zmiany rozmieszczone są dosyć równomiernie, z czego grunty przeznaczone do zalesienia znajdują się w sąsiedztwie kompleksów leśnych, natomiast tereny projektowane pod zainwestowanie zlokalizowano w sąsiedztwie terenów zainwestowanych. Jest to spowodowane koniecznością porządkowania przestrzeni oraz rozwoju gminy z zachowaniem ładu przestrzennego.

Na terenie gminy wskazano także nowy przebieg drogi wojewódzkiej 747, prowadząc ją poza terenami zabudowanymi, zgodnie z ustaleniami Zarządu Dróg Wojewódzkich oraz władz gminy. ⁷ (...)

Ryc.37. Zmiany w przeznaczeniu względem MPZP

Źródło: Opracowanie własne

Porównując aktualną strukturę użytkowania terenu gminy i strukturę wyznaczoną w kierunkach zagospodarowania przestrzennego studium widzimy, że najwyraźniej zwiększył się areał terenów przeznaczonych pod zabudowę, kosztem terenów rolnych. Szczegółowe zestawienie przedstawiają poniższe tabele.

Tab. 16. Zmiany użytkowania terenu

Tereny – Stan istniejący	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
rynek	1,100	0,007
teren infrastruktury kanalizacyjnej	0,828	0,006
teren parkingu	0,070	0,000
tereny zabudowy mieszkaniowej	390,848	2,659
tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej	3,815	0,026
tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów	10,293	0,070
tereny rolne (grunty orne, łąki, pastwiska, sady)	11206,283	76,233
tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych	14,145	0,096
tereny zabudowy usługowej	3,507	0,024
teren usług sportu i rekreacji	0,722	0,005
tereny usług kultu religijnego	2,308	0,016
tereny usług oświaty	10,156	0,069
tereny usług publicznych	1,555	0,011
tereny usług zdrowia	0,998	0,007
tereny infrastruktury wodociągowej	1,456	0,010
tereny wód powierzchniowych	12,997	0,088
tereny zieleni nieurządzonej	22,078	0,150
tereny cmentarzy	4,926	0,034
tereny lasów	2997,559	20,392
tereny zieleni parkowej	14,368	0,098
Tereny – Stan projektowany	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
tereny infrastruktury kanalizacyjnej	2,396	0,016
tereny zabudowy małomiasteczkowej	3,676	0,025
tereny zabudowy mieszkaniowej	97,896	0,666
tereny zabudowy zagrodowej	1 051,675	7,153
tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	3,945	0,027
tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów	9,306	0,063
tereny rolne (grunty orne, łąki, pastwiska, sady)	10 124,143	68,865
tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych	8,035	0,055
tereny infrastruktury telekomunikacyjnej	0,316	0,002
tereny usług z dopuszczeniem stacji paliw	42,468	0,289
tereny zabudowy usługowej	4,500	0,031
teren usług sportu i rekreacji	4,612	0,031
tereny usług kultu religijnego	3,620	0,025
tereny usług oświaty	10,312	0,070
tereny infrastruktury wodociągowej	1,600	0,011
tereny wód powierzchniowych	11,248	0,077
tereny zieleni nieurządzonej	40,946	0,278
tereny cmentarzy	6,246	0,042
tereny lasów	3 254,305	22,133
tereny zieleni parkowej	20,190	0,137
⁸Tereny – Stan projektowany	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
tereny infrastruktury kanalizacyjnej	2.3960	0.02

tereny zabudowy małomiasteczkowej	3.6760	0.03
tereny zabudowy mieszkaniowej	94.8800	0.65
tereny zabudowy zagrodowej	1050.8280	7.15
tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	3.9450	0.03
tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów	15.7700	0.11
tereny rolne (grunty orne, łąki, pastwiska, sady)	10082.1700	68.58
tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych	8.0350	0.05
tereny infrastruktury telekomunikacyjnej	0.3160	0.00
tereny usług z dopuszczeniem stacji paliw	46.6980	0.32
tereny zabudowy usługowej	4.8600	0.03
teren usług sportu i rekreacji	4.6120	0.03
tereny usług kultu religijnego	3.6200	0.02
tereny usług oświaty	10.3120	0.07
tereny infrastruktury wodociągowej	1.6000	0.01
tereny wód powierzchniowych	11.2480	0.08
tereny zieleni nieurządzonej	40.9460	0.28
tereny cmentarzy	6.2460	0.04
tereny lasów	3287.7700	22.36
tereny zieleni parkowej	20.1190	0.14
tereny parkingu przycmentarnego	1.3880	0.01

9 Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę zostało określone na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy. W wyniku przeprowadzonych analiz wyciągnięto następujące wnioski:

1. Podstawą formalną opracowania zmiany studium jest Uchwała Nr VII/25/2015 Rady Gminy Siemno z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Siemno.
2. Przedmiotowa uchwała powstała w wyniku złożonych przez mieszkańców wniosków o zmianę studium oraz przedsięwzięć planowanych przez władze gminy.
3. Wnioski złożone do studium przed podjęciem przez Radę Gminy uchwały, dotyczyły zmiany przeznaczenia gruntów:
 - z funkcji zieleni urządzonej na funkcje mieszkalno-usługowe,
 - zabudowy zagrodowej na tereny usług oraz obiektów produkcyjnych,
 - rolnych pod zalesienie,
 - mieszkalnictwa rolniczego i zabudowy zagrodowej pod tereny usług oraz obiektów produkcyjnych,
 - mieszkalnictwa rolniczego i zabudowy zagrodowej pod tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów,

- rolnych pod tereny usług oraz obiektów produkcyjnych,
 - rolnych na teren parkingu przycementarnego
4. Zgodnie z ogłoszeniem o przystąpieniu do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sienno, w wyznaczonym terminie do 24 lipca 2015 r. nie wpłynął żaden wniosek.
 5. Podczas analizy wzięto pod uwagę sytuację planistyczną gminy, tj., fakt, że gmina Sienno w swoich granicach administracyjnych objęta jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (Uchwała nr X/62/2003 Rady Gminy Sienno z dnia 28 sierpnia 2003 r.), a co za tym idzie wszelkie działania inwestycyjne na jej terenie wymagają w pierwszej kolejności zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a następnie zmiany wspomnianego planu miejscowego, aby inwestycja mogła być zrealizowana.
 6. Analizie poddano, wspomniany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. W jego ramach, wyselekcjonowano 455,29 ha przeznaczonej pod zabudowę mieszkaniową niezagospodarowanej powierzchni.
 7. W związku z dużą ilością terenów niezagospodarowanych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, gmina sporządzając w 2011 r. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w niewielkim zakresie wyznaczyła nowe obszary pod zabudowę.
 8. Obecna zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie obejmuje całego obszaru gminy tylko 9 fragmentów, na których w większości dokonuje się zmiany funkcji zaprojektowanej już zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej na usługową oraz obiektów produkcyjnych, składów i magazynów, co jest spowodowane popytem na tereny inwestycyjne, których w poprzednim studium zaprojektowano niewystarczającą ilość.
 9. Obecna zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zmienia przeznaczenie około 34 ha terenów rolnych w Starej Wsi, na tereny leśne. Wynika to z szeregu wniosków złożonych przez właścicieli gruntów na ich zalesienie w związku z utratą przez te tereny cech użytków rolnych.
 10. Na podstawie **analizy ekonomicznej gminy** (przedstawionej m.in. w rozdziale 6. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców w tym ochrony ich zdrowia) założono, że w celu aktywizacji społeczno-gospodarczej ludności, przyciągnięcia ludzi młodych oraz zatrzymania migracji, przy jednoczesnym ograniczeniu bezrobocia, konieczne jest zarezerwowanie nowych terenów inwestycyjnych i aktywności gospodarczej. W tym celu zasadne wydało się wyznaczenie terenów usługowych oraz obiektów produkcyjnych a także terenów obiektów

produkcyjnych, składów i magazynów w miejscach wnioskowanych przez właścicieli działek. Zwrócono jednocześnie uwagę czy wnioskowane tereny są w pobliżu terenów dobrze skomunikowanych i jednocześnie wyposażonych w infrastrukturę techniczną. Wzięto pod uwagę również taki czynnik, jak obecna lokalizacja terenów o podobnym przeznaczeniu. Na te cele założono wyznaczenie około 46 ha powierzchni, z czego przy obecnej zmianie studium doprojektowuje się ich około 10 ha. Należy podkreślić, że tereny przemysłowo-usługowe, to potencjalne nowe miejsca pracy, co będzie miało bezpośredni wpływ na wzrost zapotrzebowania na nową zabudowę.

11. Na podstawie **analiz społecznych, prognoz demograficznych** przedstawionych m.in. w rozdziale 6 niniejszego studium, przy obliczaniu maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę wzięto pod uwagę następujące zależności:
 - a) zanikanie wielopokoleniowych rodzin na rzecz dominacji modelu rodziny małej. Jak wynika z wielu badań współcześnie występuje tendencja do zanikania wielopokoleniowych rodzin na rzecz dominacji modelu rodziny małej, dwupokoleniowej (nuklearnej), która jest niezależną jednostką ekonomiczną i mieszkalną,
 - b) poprawę sytuacji materialnej mieszkańców gminy a w ślad za tym wzrost samodzielności zamieszkania,
 - c) wysoki wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkania 78,3 m² (dla kraju 70,5 m²),
 - d) poprawę bądź utrzymanie obecnego poziomu struktury wielkości mieszkań,
 - e) potencjał wynikający z grupy wiekowej ludności w wieku od 20 do 29 lat,
 - f) wzrastający procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym.
- 12 Podczas szacowania zapotrzebowania na nową zabudowę na podstawie **analiz środowiskowych** wzięto pod uwagę obszary, wyłączone spod zabudowy w związku z przepisami odrębnymi.
- 13 Należy mieć na uwadze, że studium wyznacza powierzchnię biologicznie czynną, co oznacza, że tylko część powierzchni zajmowanych przez daną funkcję terenu będzie przeznaczona pod zabudowę. Reszta terenu będzie z reguły stanowiła obejście gospodarskie lub tereny zielone towarzyszące zabudowie.
- 14 Ciągi komunikacyjne przedstawione są w studium liniowo, stąd w przyszłości z konturów zajmowanych pod zabudowę zostaną wydzielone powierzchnie pod drogi, a tym samym powierzchnia zaplanowana pod daną funkcję ulegnie zmniejszeniu.
- 15 Jednym z założeń studium, zgodnym jednocześnie z polityką przyjętą przez władze gminy było lokalizowanie zabudowy wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych i w miarę możliwie blisko istniejącej

infrastruktury technicznej (uzbrojenie terenu). Celem takiego działania jest zachowanie wartości kulturowej i krajobrazowej poszczególnych wsi (zachowanie układu przestrzennego wsi).

- 16 Gmina Sienna objęta jest w całości obowiązującym mpzp. Zmiana przeznaczenia gruntów projektowanej zabudowy w mpzp na rolne skutkowałaby dla gminy ogromnymi odszkodowaniami. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 1 u.p.z.p. w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu. Usunięcie zatem zabudowy zaprojektowanej w planie jest niecelowe oraz ze względów społecznych i ekonomicznych niewskazane.

Powierzchnia terenów zagospodarowanych na terenie gminy przedstawia się następująco:

Lp.	Funkcja	Istniejące zagospodarowanie terenu (ha)
1	mieszkaniowa	390,85
2	mieszkaniowo - usługowa	3,82
3	przemysłowa	10,29
4	przemysłowo - usługowa	14,14
5	usługowa	19,24
6	infrastruktury technicznej	2,29
	razem	440,63

Na podstawie przedstawionych powyżej analiz i wyliczeń określono zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w powierzchni użytkowej zabudowy.

Lp	Funkcja	Powierzchnia użytkowa zabudowy (ha)
1	mieszkaniowa	760
2	mieszkaniowo - usługowa	0
3	przemysłowa	6
	przemysłowo - usługowa	42
5	usługowa	5
6	infrastruktury technicznej	0
Razem		813

Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy

W granicach gminy wyróżniono około 676,19 ha obszaru zwartej zabudowy. Rozkład przestrzenny obszarów zwartej zabudowy dla poszczególnych obrębów ewidencyjnych przedstawia poniższa tabela:

OBRĘB	POWIERZCHNIA
ZAPUTSA	15,83
ADAMÓW	6,39
ALEKSANDRÓW K/JAWORU	10,74
JAWOR SOLECKI	9,59
ALEKSANDRÓW K/OSÓWKI	21,87
OSÓWKA	28,78
BRONISŁAWÓW	11,25
DĄBRÓWKA	13,17
GOZDAWA	14,78
JANÓW	16,02
HIERONIMÓW	8,33
PIASKÓW HERONIMÓW	16,24
JAWORSKA WOLA	15,53
JAWOR SOLECKI	21,28
WYGŁĘDÓW	23,02
KADŁUBEK	22,42
KAROLÓW	8,08
KOCHANÓWKA KRZYŻANÓWKA	32,96
LUDWIKÓW	43,19
NOWA WIEŚ	26,75
OLECHÓW NOWY	11,76
OLECHÓW STARY	9,61

TRZEMCHA GÓRNA	12,07
TRZEMCHA DOLNA TRZEMCHA GÓRNA	13,30
SIENNO NOWA WIEŚ	164,50
TARNÓWEK	25,06
WODĄCA	17,33
WIERZCHOWISKA PIERWSZE	9,59
WIERZCHOWISKA PIERWSZE	9,49
WIERZCHOWISKA DRUGIE	8,38
WYGODA	8,64
WYGODA	6,57
ZAPUSTA	13,68
RAZEM	676,19

W skład wymienionych powyżej terenów wchodzi obszary istniejącej zabudowy, obszary niekorzystne do zabudowy w związku z uwarunkowaniami fizjograficznymi oraz wykluczone z zabudowy w związku z zakazami wynikającymi z przepisów odrębnych. W ramach wyżej wymienionych obszarów zwartej zabudowy, zostały określone powierzchnie możliwe do zagospodarowania. Tereny te należy traktować zgodnie z art. 10 pkt. 5 ust. 2 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r., poz. 199 ze zm), tj. obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej z możliwością lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy.

Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej została przedstawiona w poniższej tabeli

Lp	Funkcja	Powierzchnia użytkowa zabudowy (ha)
1	mieszkaniowa	455,29
2	mieszkaniowo - usługowa	0
3	przemysłowa	3,2
4	przemysłowo - usługowa	24,36
5	usługowa	2,5
6	infrastruktury technicznej	0
	Razem	485,44

Chłonność obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej

Warto zauważyć, że ze względu na to, iż cały obszar gminy pokryty jest planem miejscowym, możliwość ewentualnego ograniczenia terenów inwestycyjnych w ramach niniejszego Studium będzie niewielka, jako że wycofanie się z terenów przeznaczonych w MPZP na cele inwestycyjne skutkowałoby powstaniem potencjalnych roszczeń odszkodowawczych. Dodatkowo należy zauważyć, że znaczna część terenów objętych mpzp jest obecnie przeznaczona po zabudowę, zmiana ulega jedynie funkcja zabudowy. Ponadto należy pamiętać, że zmiana studium dotyczy tylko kilku działek wnioskowanych przez ich właścicieli, na których przesądzone jest już konkretne zagospodarowanie, które jednak nie może być zrealizowane z uwagi na obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Uwzględnienie wniosków właścicieli co do przeznaczenia terenów studium, pozwoli dopiero na zmianę mpzp a w dalszej kolejności na realizację zamierzonych inwestycji.

Chłonność obszarów przeznaczonych w planie miejscowym pod zabudowę, poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, na których możliwa jest lokalizacja nowej zabudowy oszacowano na wartość **40,65 ha**. Tabelaryczne zestawienie ww. chłonności z podziałem na funkcje przedstawia poniższa tabela.

Lp	Funkcja	Powierzchnia użytkowa zabudowy (ha)
1	mieszkaniowa	38,00
2	mieszkaniowo - usługowa	0
3	przemysłowa	0,30
4	przemysłowo - usługowa	2,10
5	usługowa	0,25
6	infrastruktury technicznej	0
	razem	40,65

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę a chłonność obszarów opisywanych powyżej

Jak wynika z zapisów art. 10 ust. 5 pkt 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę określa się jako różnicę wyliczonego wcześniej zapotrzebowania na nową zabudowę a sumy chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej i obszarów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania

przestrzennego pod zabudowę, poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej. Otrzymana w ten sposób powierzchnia stanowi ilość terenów możliwych do zaprojektowania pod nową zabudowę na terenie gminy. Dokładne obliczenia przedstawia poniższa tabela.

Powierzchnia użytkowa zabudowy (ha)	(	Chłonność obszarów zwartej zabudowy	+	Chłonność obszarów zaprojektowanych w MPZP poza obszarami zwartej zabudowy	) =	Dopuszczalna do zaprojektowania powierzchnia pod zabudowę (ha)
813		485,44		40,65		286,91

Jak wynika z przedstawionego bilansu, poza obszarami zwartej zabudowy, można zaprojektować około 286,91 ha pod lokalizację nowej zabudowy. Projektując należy mieć na uwadze, że w pierwszej kolejności powinny być wypełniane nową zabudową tereny w ramach obszaru zwartej zabudowy, a dopiero później zagospodarowywać tereny poza nim. Wyznaczając tereny pod nową zabudowę należy zwrócić uwagę, że obecność nie wszystkich funkcji terenu w ramach zwartej zabudowy jest korzystna. Dlatego też powinno się dążyć do projektowania w ramach obszaru zwartej zabudowy w pierwszej kolejności terenów zabudowy mieszkaniowej i usług nieuciążliwych, a tereny przemysłowe, składowe, magazynowe oraz usługi uciążliwe lokalizować w skrajnych lokalizacjach obszarów zwartej zabudowy lub poza tymi obszarami.

Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Realizacja inwestycji związanych z wykonaniem sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy zostanie sfinansowana ze środków własnych samorządu w zależności od zaplanowanych w budżecie gminy środków finansowych oraz innych źródeł finansowania zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

Należy podkreślić, że jednym z założeń sporządzanego studium było projektowanie zabudowy wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych oraz w pobliżu terenów zainwestowanych i/lub uzbrojonych.

Sieć istniejących ulic i dróg wewnętrznych, które można wykorzystać przy projektowaniu nowego osiedla, ma znaczący wpływ na koszty poniesione przez gminę przy okazji budownictwa mieszkaniowego. W ten sposób osiągnie się znaczne oszczędności nakładów inwestycyjnych, a przy okazji można uzyskać nawiązanie do dawnego charakteru zabudowy

Podobnie przedstawia się sprawa istniejącego uzbrojenia terenu. Istotne jest czy przez rozpatrywany teren lub w jego pobliżu przebiegają sieci magistralne. Konieczność wykonania magistrali znacznie podnosi koszty inwestycji, a więc tereny położone w zasięgu istniejących uznano za korzystniejsze.

Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy

Analiza potrzeb inwestycyjnych w świetle wyznaczonych długookresowych celów rozwoju w studium:

- opracowanie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- przygotowanie uzbrojenia terenów inwestycyjnych wyznaczonych w studium, a następnie w planie pod aktywność gospodarczą,
- modernizacja/budowa/przebudowa dróg gminnych,
- budowa sieci uzbrojenia terenu,
- inne inwestycje, których realizacja może okazać się niezbędna przy jednoczesnej realizacji zabudowy mieszkaniowej, jednak nie ma możliwości ich dokładnego ustalenia oraz sprecyzowania dla tak odległych ram czasowych. Będą to inwestycje realizowane w zależności od zapotrzebowania i są to m.in.: budowa ogólnodostępnych parkingów, wykonanie placów zabaw, realizacja obszarów przestrzeni publicznej.

Szacuje się, że potrzebami, które najbardziej obciążą budżet gminy będą inwestycyjne związane przede wszystkim z infrastrukturą techniczną. Zakłada się jednocześnie, że potrzeby te nie przewyższą możliwości gminy.

Proces wieloletniego programowania inwestycyjnego, poprzez opracowane i zastosowane rozwiązania metodyczne, pozwala na optymalizację zakresu rzeczowych potrzeb inwestycyjnych wobec możliwości finansowych gminy. Służy temu przewidywanie zasobów wolnych środków na zadania inwestycyjne w perspektywie kilku lat, wynikające m.in. z Wieloletniej Prognozy finansowej.

W związku z podjętą przez gminę uchwałą w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, zmianie uległo przeznaczenie gruntów w niektórych z funkcji. Zestawienie zmian w stosunku do obowiązującego studium przedstawia tabela zamieszczona na początku rozdziału, której wyniki wpisują się w przeprowadzony bilans terenów.

W wyniku zmian wprowadzonych w studium znacznemu zwiększeniu uległ areał terenów leśnych (33,4650 ha), terenów obiektów produkcyjnych, składów i magazynów (6,4640 ha), terenów zabudowy usługowej (0,3600 ha) oraz terenów usług z dopuszczeniem stacji paliw (4,2300 ha). W wyniku

przeprowadzonej zmiany studium ustanowiono nowe przeznaczenie terenu KP.ZC – tereny parkingu przycmentarnego o powierzchni 1,3880 ha. W związku z powyższym zmniejszyła się powierzchnia obszarów przeznaczonych pod rolę, zabudowę mieszkaniową, zabudowę zagrodową oraz zieleni parkową.

**2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE
ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW,
W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY**

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest wewnętrznym dokumentem gminy, który nie stanowi aktu prawa miejscowego. Narzędziem służącym do realnego kształtowania polityki przestrzennej gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W przypadku ich braku wydaje się decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego, które niestety nie pozwalają na prowadzenie polityki przestrzennej w sposób przemyślany, kompleksowy i harmonijny zapewniający zrównoważony rozwój i ład przestrzenny.

2.1. Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów

Na terenach zabudowy mieszkaniowej:

- należy dążyć, aby zabudowa mieszkaniowa i mieszkaniowo-usługowa tworzyła zwarte osiedla,
- w obszarach osiedli mieszkaniowych należy lokalizować przestrzenie publiczne służące integracji społecznej i codziennej rekreacji mieszkańców,
- dopuszcza się dalsze wypełnianie istniejących struktur osadniczych zabudowy mieszkaniowej,
- w zakresie terenów zabudowy mieszkaniowej dopuszcza się lokalizację usług i nieuciążliwej produkcji w zależności od potrzeb,
- dopuszcza się lokalizację wszelkich sieci i urządzeń infrastruktury technicznej.

Na terenach zabudowy zagrodowej:

- zakłada się rozwój poszczególnych jednostek osadniczych w oparciu o istniejące układy przestrzenne wsi, mające charakter ulicówki,
- nową zabudowę zaleca się lokalizować poprzez uzupełnienie luk w istniejącej zabudowie,
- w zakresie terenów zabudowy mieszkaniowej dopuszcza się lokalizację usług i nieuciążliwej produkcji w zależności od potrzeb,
- zaleca się, aby przy uzupełnianiu zabudowy wzdłuż dróg pozostawiać wolne od zabudowy „prześwity” na szczególnie atrakcyjne otwarcia,
- dopuszcza się lokalizację wszelkich sieci i urządzeń infrastruktury technicznej.

Na terenach zabudowy usług publicznych

- zaleca się utrzymanie istniejących usług publicznych, w szczególności w zakresie: oświaty, zdrowia na poziomie wspomagającym ośrodek gminny i dalszy ich rozwój w zależności od potrzeb,
- zaleca się tworzenie przestrzeni o charakterze publicznym, integrujących mieszkańców, w szczególności w sąsiedztwie usług

publicznych, takich jak: boiska sportowe, place zabaw, tereny zieleni urządzonej,

- w sąsiedztwie obiektów użyteczności publicznej należy stworzyć warunki do parkowania pojazdów, w postaci parkingów ogólnodostępnych,
- dopuszcza się lokalizację wszelkich sieci i urządzeń infrastruktury technicznej.

Na terenach rolniczych

- zaleca się nową zabudowę zagrodową lokalizować w sąsiedztwie terenów już zainwestowanych;
- na terenach wzdłuż ciągów komunikacyjnych dopuszcza się lokalizowanie obiektów obsługi transportu;
- dopuszcza się lokalizację wszelkich sieci i urządzeń infrastruktury technicznej.

2.2. Ustalenia funkcjonalno-przestrzenne dla poszczególnych terenów oraz wskaźniki dotyczące użytkowania i zagospodarowania terenów

W oparciu o istniejące uwarunkowania ustala się następujące kierunki zagospodarowania terenu:

MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej:

1. Przeznaczenie:
 - a. podstawowe – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
 - b. uzupełniające – usługi publiczne oraz komercyjne, nieuciążliwa działalność produkcyjna, rzemieślnicza, tereny sportu, rekreacji, zieleni parkowej, placów zabaw, itp.
2. Zalecana minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego w granicach działki budowlanej wynosi 40%.
3. Maksymalna wysokość budynków zabudowy podstawowej – 10 m.
4. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg (publicznych i wewnętrznych) oraz sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom.
5. Nie dopuszcza się lokalizowania zabudowy szeregowej.
6. Nie dopuszcza się lokalizacji obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.
7. Zaleca się wyznaczenie linii zabudowy, zwłaszcza wzdłuż dróg publicznych przy zachowaniu minimalnych odległości wynikających z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

8. Zaleca się lokalizowanie funkcji gospodarczej i garażowej w połączeniu lub w obrębie budynków zabudowy podstawowej, a w przypadku zabudowy garażowej lub gospodarczej wolnostojącej powinna być ona lokalizowana na zapleczach działek budowlanych, a nie od frontu działek widocznych z dróg publicznych,
9. Zaleca się, aby budynki znajdujące się w obrębie jednej działki posiadały jednakową kolorystę elewacji. Zaleca się stosowanie kolorystyki pastelowej, naturalnej, w szczególności bieli, odcieni żółci, szarości i beżów.
10. Zaleca się stosowanie okładzin naturalnych na elewacjach zewnętrznych, wykonanych z lokalnego kamienia; należy zakazać wykańczania elewacji budynków wszelkimi panelami z tworzyw sztucznych lub panelami metalowymi, odpadami ceramicznymi i szklanymi.
11. Zaleca się stosowanie dachów dwu lub wielospadowych w odcieniach grafitu, brązu oraz w naturalnym kolorze dachówki ceramicznej o kącie nachylenia głównych połaci 30°-45° z kalenicą zasadniczej bryły dachu budynków mieszkalnych, równoległą do najbliższej, przyległej drogi publicznej. Dopuszcza się zmianę wskaźnika kąta nachylenia głównych połaci dachu na etapie sporządzania planu miejscowego w zależności od charakteru istniejącej i nowoprojektowanej zabudowy, ale dla poszczególnych zespołów zabudowy należy przyjąć wspólny wskaźnik w celu kształtowania ładu przestrzennego.
12. Nie dopuszcza się grodzenia działek budowlanych ogrodzeniami z prefabrykatów betonowych i żelbetowych oraz z odpadów metalowych i blach od strony dróg publicznych

MM – tereny zabudowy małomiasteczkowej:

1. Przeznaczenie
 - a. podstawowe – zabudowa mieszkaniowa jedno i wielorodzinna oraz nieuciągliwe usługi komercyjne i/lub publiczne,
 - b. uzupełniające – place publiczne, tereny zieleni parkowej, place zabaw, drobna działalność rzemieślnicza, itp.
2. Zalecana minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego w granicach działki budowlanej – 30%.
3. Maksymalna wysokość budynków zabudowy podstawowej – 12 m.
4. Dopuszcza się zwiększenie wysokości dla dominant tj. np. wieże kościoła, zgodnie z wytycznymi miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
5. Dopuszcza się przeprowadzanie sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom.

6. Nie dopuszcza się lokalizacji obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.
7. Zaleca się wyznaczenie linii zabudowy, zwłaszcza wzdłuż dróg publicznych przy zachowaniu minimalnych odległości zapisanych w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
8. Zaleca się lokalizowanie funkcji gospodarczej i garażowej w połączeniu lub w obrębie budynków zabudowy podstawowej, a w przypadku zabudowy garażowej lub gospodarczej wolnostojącej powinna być ona lokalizowana na zapleczach działek budowlanych, a nie od frontu działek widocznych z dróg publicznych,
9. Zaleca się, aby budynki znajdujące się w obrębie jednej działki posiadały jednakową kolorystę elewacji. Zaleca się stosowanie kolorystyki pastelowej, naturalnej, w szczególności bieli, odcieni żółci, szarości i beżów.
10. Zaleca się stosowanie okładzin naturalnych na elewacjach zewnętrznych, wykonanych z lokalnego kamienia; należy zakazać wykańczania elewacji budynków wszelkimi panelami z tworzyw sztucznych lub panelami metalowymi, odpadami ceramicznymi i szklanymi.
11. Zaleca się stosowanie dachów dwu lub wielospadowych w odcieniach grafitu, brązu oraz w naturalnym kolorze dachówki ceramicznej o kącie nachylenia głównych połaci 30°-45° z kalenicą zasadniczej bryły dachu budynków mieszkalnych, równoległą do najbliższej, przyległej drogi publicznej. Dopuszcza się zmianę wskaźnika kąta nachylenia głównych połaci dachu na etapie sporządzania planu miejscowego w zależności od charakteru istniejącej i nowoprojektowanej zabudowy, ale dla poszczególnych zespołów zabudowy należy przyjąć wspólny wskaźnik w celu kształtowania ładu przestrzennego.
12. Budynki powinny mieć charakter małomiasteczkowy (niskie kamienice) o wysokich walorach estetycznych, szczególnie wokół rynku.
13. Nie dopuszcza się grodzenia działek budowlanych ogrodzeniami z prefabrykatów betonowych i żelbetowych oraz z odpadów metalowych i blach.
14. Dla obszaru położonego w ramach strefy ochrony konserwatorskiej obowiązują wytyczne dla strefy.

MW - tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej:

1. Przeznaczenie:
 - a) podstawowe – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna,
 - b) uzupełniające – usługi publiczne oraz komercyjne, nieuciążliwa działalność produkcyjna, tereny sportu, rekreacji, zieleni parkowej, placów zabaw, itp.
2. Zalecana minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego w granicach działki budowlanej wynosi 30%.
3. Maksymalna wysokość budynków zabudowy podstawowej – 12 m.
4. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg (publicznych i wewnętrznych) oraz sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom.
5. Dopuszcza się wykorzystanie budynków na cele zamieszkania zbiorowego np. mieszkania socjalne, schroniska młodzieżowe, internaty.
6. Nie dopuszcza się budowy nowych budynków wielorodzinnych ani nadbudowy istniejących.
7. Nie dopuszcza się lokalizacji obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.
8. W stosunku do elewacji zaleca się stosowanie kolorystyki pastelowej, naturalnej, w szczególności bieli, odcieni żółci, szarości i beżów.
9. Zaleca się stosowanie okładzin naturalnych na elewacjach zewnętrznych, wykonanych z lokalnego kamienia; należy zakazać wykańczania elewacji budynków wszelkimi panelami z tworzyw sztucznych lub panelami metalowymi, odpadami ceramicznymi i szklanymi.
10. Nie dopuszcza się grodzenia działek budowlanych ogrodzeniami z prefabrykatów betonowych i żelbetowych oraz z odpadów metalowych i blach od strony dróg publicznych.

MR – tereny zabudowy zagrodowej

1. Przeznaczenie:
 - a) podstawowe – zabudowa zagrodowa,
 - b) uzupełniające – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, usługi publiczne oraz komercyjne (ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki), nieuciążliwa działalność produkcyjna (ze szczególnym uwzględnieniem przetwórstwa rolno-spożywczego), tereny sportu, rekreacji, zieleni parkowej, placów zabaw, itp.

2. Zalecana minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego w granicach działki budowlanej wynosi 40%.
3. Maksymalna wysokość budynków zabudowy podstawowej – 12 m.
4. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg (publicznych i wewnętrznych) oraz sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom.
5. Nie dopuszcza się lokalizowania zabudowy szeregowej.
6. Nie dopuszcza się lokalizacji obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.
7. Zaleca się wyznaczenie linii zabudowy, zwłaszcza wzdłuż dróg publicznych przy zachowaniu minimalnych odległości zapisanych w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
8. Zabudowa garażowa lub gospodarcza wolnostojąca powinna być lokalizowana na zapleczach działek budowlanych, a nie od frontu działek widocznych z dróg publicznych.
9. Zaleca się, aby budynki znajdujące się w obrębie jednej działki posiadały jednakową kolorystę elewacji.
10. Zaleca się stosowanie okładzin naturalnych na elewacjach zewnętrznych, wykonanych z lokalnego kamienia; należy zakazać wykańczania elewacji budynków wszelkimi panelami z tworzyw sztucznych lub panelami metalowymi, odpadami ceramicznymi i szklanymi.
11. Zaleca się stosowanie dachów dwu lub wielospadowych w odcieniach szarości i grafitu oraz w naturalnym kolorze dachówki ceramicznej o kącie nachylenia głównych połaci 30°-45° z kalenicą zasadniczej bryły dachu budynków mieszkalnych, równoległą do najbliższej, przyległej drogi publicznej. Dopuszcza się zmianę wskaźnika kąta nachylenia głównych połaci dachu na etapie sporządzania planu miejscowego w zależności od charakteru istniejącej i nowoprojektowanej zabudowy, ale dla poszczególnych zespołów zabudowy należy przyjąć wspólny wskaźnik w celu kształtowania ładu przestrzennego.
12. Nie dopuszcza się grodzenia działek budowlanych ogrodzeniami z prefabrykatów betonowych i żelbetowych oraz z odpadów metalowych i blach od strony dróg publicznych

RU - tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych:

1. Przeznaczenie:
 - a. podstawowe – obiekty i urządzenia oraz usługi związane z produkcją rolną, w tym zwłaszcza intensywnej produkcji towarowej w zakresie wszelkiego rodzaju upraw i hodowli zwierząt, zaliczonych do działów produkcji rolnej,
 - b. uzupełniające – zabudowa zagrodowa.
2. Zalecana minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego w granicach działki budowlanej wynosi 30%.
3. Maksymalna wysokość budynków zabudowy podstawowej – 16 m.
4. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg (publicznych i wewnętrznych) oraz sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom.
5. Zaleca się wyznaczenie linii zabudowy, zwłaszcza wzdłuż dróg publicznych przy zachowaniu minimalnych odległości zapisanych w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
6. Nie dopuszcza się lokalizowania zabudowy szeregowej i bliźniaczej.
7. Zaleca się, aby budynki znajdujące się w obrębie jednej działki posiadały jednakową kolorystę elewacji.
8. Zaleca się stosowanie okładzin naturalnych na elewacjach zewnętrznych, wykonanych z lokalnego kamienia; należy zakazać wykańczania elewacji budynków wszelkimi panelami z tworzyw sztucznych lub panelami metalowymi, odpadami ceramicznymi i szklanymi.
9. Zaleca się stosowanie dachów dwu lub wielospadowych w odcieniach szarości i grafitu oraz w naturalnym kolorze dachówki ceramicznej o kącie nachylenia głównych połaci 30°-45° z kalenicą zasadniczej bryły dachu budynków mieszkalnych, równoległą do najbliższej, przyległej drogi publicznej. Dopuszcza się zmianę wskaźnika kąta nachylenia głównych połaci dachu na etapie sporządzania planu miejscowego w zależności od charakteru istniejącej i nowoprojektowanej zabudowy, ale dla poszczególnych zespołów zabudowy należy przyjąć wspólny wskaźnik w celu kształtowania ładu przestrzennego.
10. Nie dopuszcza się grodzenia działek budowlanych ogrodzeniami z prefabrykatów betonowych i żelbetowych oraz z odpadów metalowych i blach od strony dróg publicznych.

U - tereny zabudowy usługowej:

1. Przeznaczenie:
 - a. podstawowe – zabudowa usług publicznych lub komercyjnych,
 - b. uzupełniające – funkcje mieszkaniowe związane z obiektem usługowym (np.: mieszkanie właściciela zakładu usługowego, mieszkania służbowe), nieuciążliwa działalność produkcyjna.
2. Zalecana minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego w granicach działki budowlanej wynosi 30%.
3. Zaleca się, aby teren biologicznie czynny był zagospodarowany zielenią urządzoną.
4. Maksymalna wysokość budynków zabudowy podstawowej w zależności od rodzaju usługi, określona na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
5. Nie dopuszcza się lokalizacji obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.
6. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg (publicznych i wewnętrznych) oraz sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom.
7. Nie dopuszcza się groduzenia działek budowlanych ogrodzeniami z prefabrykatów betonowych i żelbetowych oraz z odpadów metalowych i blach.

U_k – tereny zabudowy usług kultury;

1. Przeznaczenie:
 - b. podstawowe – zabudowa usług kultury, w tym usług kultu religijnego,
 - c. uzupełniające – usługi publiczne oraz komercyjne.
2. Zalecana minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego w granicach działki budowlanej wynosi 30%.
3. Maksymalną wysokość zabudowy należy określić w planie miejscowym w zależności o rodzaju usług dopuszczonych w planie.
4. Zaleca się, aby teren biologicznie czynny był zagospodarowany zielenią urządzoną
5. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg (publicznych i wewnętrznych) oraz sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom.
6. Nie dopuszcza się lokalizacji obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających

zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.

7. Nowo projektowaną zabudowę należy traktować indywidualnie pod względem architektonicznym i urbanistycznym.
8. Zaleca się, aby budynki znajdujące się w obrębie jednej działki posiadały jednakową kolorystę elewacji. Zaleca się stosowanie kolorystyki pastelowej, naturalnej, w szczególności bieli, odcieni żółci, szarości i beżów.
9. Nie dopuszcza się groduzenia działek budowlanych ogrodzeniami z prefabrykatów betonowych i żelbetowych oraz z odpadów metalowych i blach.

Uo – tereny zabudowy usług oświaty:

1. Przeznaczenie:
 - a. podstawowe – zabudowa usług oświaty, które w razie potrzeby mogą być zaadaptowane na inne cele ze szczególnym uwzględnieniem innych usług publicznych uzupełniające – usługi publiczne oraz komercyjne,
 - b. uzupełniające - obiekty sportowe i rekreacyjne, budynki zamieszkania zbiorowego.
2. Zalecana minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego w granicach działki budowlanej wynosi 20%.
3. Maksymalna wysokość zabudowy nie większa niż 15m.
4. Zaleca się, aby teren biologicznie czynny był zagospodarowany zielenią urządzoną.
5. Nie dopuszcza się lokalizacji obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.
6. Nowo projektowaną zabudowę należy traktować indywidualnie pod względem architektonicznym i urbanistycznym.
7. Zaleca się, aby budynki znajdujące się w obrębie jednej działki posiadały jednakową kolorystę elewacji. Zaleca się stosowanie kolorystyki pastelowej, naturalnej, w szczególności bieli, odcieni żółci, szarości i beżów.
8. Nie dopuszcza się groduzenia działek budowlanych ogrodzeniami z prefabrykatów betonowych i żelbetowych oraz z odpadów metalowych i blach.

U/US - tereny zabudowy usługowej oraz sportu i rekreacji:

1. Przeznaczenie:
 - a) podstawowe – zabudowa usług publicznych i komercyjnych, oraz obiekty sportowe, rekreacyjne w szczególności boiska sportowe, place zabaw,
 - b) uzupełniające – funkcje mieszkaniowe związane z obiektem usługowym (np.: mieszkanie właściciela zakładu usługowego, mieszkania służbowe).
2. Zalecana minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego w granicach działki budowlanej wynosi 20% w przypadku usług i 50% w przypadku sportu i rekreacji.
3. Maksymalna wysokość zabudowy nie większa niż 12m a w przypadku hal sportowych, obiektów usług publicznych dopuszcza się jej zwiększenie w planie miejscowym.
4. Zaleca się, aby teren biologicznie czynny był zagospodarowany zielenią urządzoną.
5. Nie dopuszcza się lokalizacji obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.
6. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg (publicznych i wewnętrznych) oraz sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom.
7. Nie dopuszcza się grodzenia działek budowlanych ogrodzeniami z prefabrykatów betonowych i żelbetowych oraz z odpadów metalowych i blach.

U/P- tereny usług oraz obiektów produkcyjnych, składów i magazynów:

1. Przeznaczenie:
 - a. podstawowe – zabudowa usług publicznych lub komercyjnych, w tym stacje paliw, obiekty produkcyjne, składy i magazyny.
2. Zalecana minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego w granicach działki budowlanej wynosi 30%.
3. Zaleca się, aby teren biologicznie czynny był zagospodarowany zielenią urządzoną.
4. Maksymalna wysokość budynków zabudowy podstawowej w zależności od rodzaju usługi, określona na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
5. Nie dopuszcza się lokalizacji obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających

zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.

6. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg (publicznych i wewnętrznych) oraz sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom.
7. Nie dopuszcza się grodzenia działek budowlanych ogrodzeniami z prefabrykatów betonowych i żelbetowych oraz z odpadów metalowych i blach.

P – tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów:

1. Przeznaczenie:
 - a) podstawowe – szeroko pojmowane obiekty produkcyjne, składy, magazyny, hurtownie, zabudowa pomocnicza,
 - b) uzupełniające - usługi publiczne oraz komercyjne.
2. Zalecana minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego w granicach działki budowlanej wynosi 20%.
3. Maksymalna wysokość zabudowy nie większa niż 15m.
4. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg (publicznych i wewnętrznych) oraz sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom.
5. Nowo projektowaną zabudowę należy traktować indywidualnie pod względem architektonicznym i urbanistycznym.
6. Wokół granic poszczególnych działek budowlanych graniczących z terenami dróg publicznych należy lokalizować pasy zieleni izolacyjnej.

R – tereny rolne,

1. Przeznaczenie
 - a. podstawowe – pod funkcje upraw polowych i użytków zielonych oraz wszelkiego rodzaju upraw i hodowli zwierząt, zaliczonych do działów produkcji rolnej w przepisach szczególnych i odrębnych
 - b. uzupełniające – zabudowa zagrodowa zgodnie z przepisami odrębnymi (za wyjątkiem: gruntów I-III klasy bonitacyjnej oraz gruntów pochodzenia organicznego) oraz inne funkcje związane z produkcją rolną, realizowane w zabudowie zagrodowej (w tym: agroturystyka, przetwórstwo rolno-spożywcze itp.).
2. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg (publicznych i wewnętrznych) oraz sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom.
3. Zachowuje się istniejące oraz dopuszcza nowe zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne.

4. Dopuszcza się zalesianie terenów, za wyjątkiem: gruntów I-IV klasy bonitacyjnej oraz gruntów pochodzenia organicznego, pasów terenu o szerokości 3m licząc od linii brzegowej rowów melioracyjnych i cieków wodnych, po obu stronach cieków, w pasach napowietrznych linii elektroenergetycznych.
5. Zalecane jest zalesienie terenów wymagających rekultywacji oraz tych terenów, które służą wyrównaniu granicy polno – leśnej, zalesienie winno następować zgodnie z przepisami odrębnymi i w oparciu o warunki siedliskowe.
6. Zachowuje się istniejące zbiorniki wodne.
7. Dopuszcza się budowę zbiorników wodnych, w tym stawów hodowlanych, za wyjątkiem: gruntów I-III klasy bonitacyjnej oraz gruntów pochodzenia organicznego.
8. Zachowuje się istniejące urządzenia melioracji wodnych.
9. Dopuszcza się budowę urządzeń melioracji wodnych.

ZL – tereny lasów:

1. Przeznaczenie podstawowe - tereny lasów i zalesień wraz z obiektami gospodarki leśnej.
2. Dopuszcza się lokalizowanie obiektów i urządzeń służących wędrówkom turystycznym (ścieżki - piesze, rowerowe, konne oraz ławki, wiaty itp.).
3. Dopuszcza się, w ograniczonym zakresie, prowadzenie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych.

ZP - tereny zieleni parkowej

1. Przeznaczenie podstawowe - tereny zieleni parkowej.
2. Zaleca się rewitalizację parków podworskich.
3. Dopuszcza się pojedyncze obiekty usługowe uatrakcyjniające podstawowe zagospodarowanie terenu (np. gastronomia).
4. Dopuszcza się obiekty małej architektury.
5. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych.

ZC – tereny cmentarzy:

1. Przeznaczenie podstawowe – cmentarz.
2. Ogrodzenie i zagospodarowanie cmentarza zgodnie z przepisami odrębnymi.

3. Dopuszcza się rozbudowę cmentarza.
4. Dopuszcza się obiekty sakralne oraz kaplice przedpogrzebowe, sanitariaty i inne obiekty obsługi cmentarza.
5. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych.
6. Zaleca się, aby teren zieleni był zagospodarowany zielenią urządzoną.
7. Dopuszcza się usługi na terenie cmentarza związane z funkcją terenu, (np. sprzedaż kwiatów, zniczy).
8. Zaleca się wyznaczenie stref ochronnych wokół cmentarza: 50 m i 150 m, w których obowiązują zasady zgodne z przepisami odrębnymi.

ZN - tereny zieleni nieurządzonej:

1. Przeznaczenie podstawowe – zieleń nieurządzona.
2. Dopuszcza się obiekty małej architektury.
3. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych.

WS – wody powierzchniowe:

1. Zachowuje się istniejące zbiorniki wód powierzchniowych
2. Dopuszcza się budowę urządzeń wodnych, urządzeń melioracji wodnych oraz urządzeń służących ochronie przed powodzią oraz suszą;
3. Dopuszcza się budowę pomostów, kładek, oraz urządzeń związanych z obsługą turystyki.

K, W, T– tereny obiektów infrastruktury technicznej.

1. Zabudowa podstawowa – obiekty i urządzenia infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej.
2. Dopuszcza się obiekty obsługi administracyjno-socjalnej.

Drogi publiczne:

Oprócz dróg wskazanych na rysunku studium dopuszcza się, w zależności od zaistniałych potrzeb, wyznaczanie dodatkowych dróg wszystkich klas.

KDG – droga publiczna klasy głównej:

1. Minimalna szerokość w liniach rozgraniczających dla odcinków modernizowanych lub nowoprojektowanych 25 m (w miejscach, gdzie istniejące zagospodarowanie terenu nie pozwala na poszerzenie drogi, dopuszczalne jest zachowanie dotychczasowej szerokości drogi).
2. W pasie drogowym należy zlokalizować przynajmniej jednostronny chodnik w obszarach zabudowanych oraz ściekę rowerową na całej długości przebiegu drogi przez teren gminy.
3. W stosunku do drogi głównej będącej drogą wojewódzką nr 747, na odcinku zastąpionym obwodnicą, może zostać obniżona klasa drogi do drogi zbiorczej.
4. Dopuszcza się zachowanie istniejących zjazdów na działki budowlane.
5. Dopuszcza się realizację nowych zjazdów na działki budowlane wyłącznie w sytuacjach braku możliwości skomunikowania danej działki z innej drogi publicznej.
6. Nowo projektowana obwodnica wskazana na rysunku planu będzie drogą główną w ciągu drogi wojewódzkiej nr 747 o szerokości w liniach rozgraniczających 25m.

KDZ – droga publiczna klasy zbiorczej:

1. Minimalna szerokość w liniach rozgraniczających dla odcinków modernizowanych lub nowoprojektowanych 20m (w miejscach, gdzie istniejące zagospodarowanie terenu nie pozwala na poszerzenie drogi, dopuszczalne jest zachowanie dotychczasowej szerokości drogi).
2. W pasie drogowym należy zlokalizować przynajmniej jednostronny chodnik w obszarach zabudowanych oraz ścieżkę rowerową na całej długości przebiegu tych dróg.
3. Dopuszcza się prowadzenie infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających na warunkach określonych w przepisach odrębnych.

KDL – droga publiczna klasy lokalnej

1. Minimalna szerokość w liniach rozgraniczających dla odcinków modernizowanych lub nowoprojektowanych 12m (w miejscach, gdzie istniejące zagospodarowanie terenu nie pozwala na poszerzenie drogi dopuszczalne jest zachowanie dotychczasowej szerokości drogi);
2. W pasie drogowym należy zlokalizować przynajmniej jednostronny chodnik w obszarach zabudowanych.
3. Dopuszcza się prowadzenie infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających terenu na warunkach określonych w przepisach odrębnych.

KDD – droga publiczna klasy dojazdowej

1. Minimalna szerokość w liniach rozgraniczających dla odcinków modernizowanych lub nowoprojektowanych 10m (w miejscach, gdzie istniejące zagospodarowanie terenu nie pozwala na poszerzenie drogi dopuszczalne jest zachowanie dotychczasowej szerokości drogi);
2. W pasie drogowym należy zlokalizować przynajmniej jednostronny chodnik w obszarach zabudowanych.
3. Dopuszcza się prowadzenie infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających terenu na warunkach określonych w przepisach odrębnych.

¹⁰KP.ZC – tereny parkingu przycementarnego

1. Otwarty jednopoziomowy parking naziemny.
2. Dopuszcza się prowadzenie infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających terenu na warunkach określonych w przepisach odrębnych.

Z uwagi na skalę, w jakiej został sporządzony rysunek studium dopuszcza się w miejscowych planach korygowanie ostatecznych przebiegów linii rozgraniczających pomiędzy terenami o różnym przeznaczeniu i różnych zasadach zagospodarowania, w zależności od zaistniałych uwarunkowań i potrzeb, których nie można było przewidzieć na etapie sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Na terenach, gdzie studium dopuszcza różne formy zagospodarowania w obrębie jednego przeznaczenia terenu, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego może nastąpić dodatkowe rozgraniczenie tych funkcji i doprecyzowanie ich lokalizacji.

W przypadku sporządzania planów miejscowych, jeśli istniejące zagospodarowanie terenu jest odmienne od projektowanego w studium, w celu doprowadzenia do zgodności planu ze studium dopuszcza się utrzymanie w planie miejscowym istniejącej funkcji danego terenu. Reguła ta nie może dotyczyć wskazanych w studium terenów dróg publicznych.

Wszystkie zmiany przepisów przywołanych w niniejszym studium po uchwaleniu dokumentu, mające wpływ na zagospodarowanie terenu, nie powodują nieważności studium, a sporządzane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego będą uznawały przepisy obowiązujące na dzień uchwalania przedmiotowych planów, co będzie zgodne z niniejszym studium.

Dopuszcza się pozostawienie terenów rolnych i leśnych w planach miejscowych mimo wyznaczenia ich w studium pod zabudowę,

a szczególności w przypadku nie uzyskania zgody na wyłączenie gruntów rolnych i leśnych na cenie nierolnicze i nieleśne.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach możliwa jest zmiana zalecanych parametrów i wskaźników dotyczących użytkowania i zagospodarowania terenów.

2.3. Tereny wyłączone spod zabudowy:

1. Tereny gruntów rolnych, łąk, pastwisk i nieużytków o klasach bonitacyjnych I-III.
2. Tereny lasów (za wyjątkiem zabudowy związanej z obsługą gospodarstw leśnych na obszarach leśnych zgodnie z właściwymi planami urządzenia lasów).
3. Tereny położone w odległości mniejszej niż 25 m od ściany lasu.
4. Tereny położone w odległości mniejszej niż 1,5 od powierzchniowych wód.
5. Tereny pasa technologicznego od napowietrznych linii elektroenergetycznych ustalonego na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

2.4. Obszary przestrzeni publicznej

Obszary przestrzeni publicznej w myśl art. 2 ust.6 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r. poz. 199 ze zm.) to obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające w nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.

Za przestrzenie publiczne w rozumieniu w/w ustawy uznaje się rynek w miejscowości Sienna. Ponadto za przestrzenie o znaczeniu publicznym uznaje się tereny: dróg publicznych, tereny obiektów administracji, obiekty usług oświaty, zdrowia, ośrodki kultury, tereny zieleni urządzonej, sportu i rekreacji oraz cmentarze. Parki podworskie w Jaworze Soleckim i Krzyżanówce uznaje się za tereny o charakterze przestrzeni publicznych.

Należy dążyć do utworzenia przestrzeni o charakterze centro twórczym w ramach poszczególnych jednostek, których zadaniem będzie stworzenie płaszczyzny integracji społecznej mieszkańców. Obszary te winny być kreowane wokół usług publicznych, w szczególności świetlic wiejskich oraz terenów sportowych i rekreacyjnych danej jednostki. W kreowaniu przestrzeni publicznych należy pamiętać, aby były dostępne dla osób niepełnosprawnych. Wskazane jest dążenie do uporządkowania i podniesienia standardu terenów publicznych, w szczególności: parków, zieleni oraz zieleni towarzyszącej usługom publicznym tak aby cechowała je jak największa wartość estetyczna.

**3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO
ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU
KULTUROWEGO**

3.1. Obszary i obiekty objęte prawnymi formami ochrony przyrody

Na terenie gminy nie wyznacza się nowych form ochrony przyrody. Ochroną pozostaje objęte 6 pomników przyrody - dwa dęby szypułkowe (*Quercus rober L.*), trzy jesiony wyniosłe (*Fraxinus excelsior L.*) oraz jedna lipa drobnolistna (*Tilia cordata Mill.*). Szczegółową charakterystykę pomników przyrody przedstawiono w rozdziale 4.3.2.

W stosunku do pomników przyrody, obowiązują ustalenia zawarte w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 1651), która będąc dokumentami nadrzędnymi w stosunku do studium, wyznaczają podstawowe kierunki ochrony środowiska i przyrody na terenie gminy Sienna i winna być uwzględniana w aktach prawa miejscowego i decyzjach administracyjnych.

Dla pomników przyrody ożywionej wprowadza się następujące zasady ochrony:

- zakaz wycinania, niszczenia lub uszkodzania drzew,
- zakaz zrywania pączków, kwiatów, owoców i liści,
- zakaz zanieczyszczania terenu w pobliżu drzew,
- zakaz lokalizacji w sąsiedztwie drzew obiektów mogących stanowić zagrożenie,
- zakaz niszczenia systemu korzeniowego drzew,
- zakaz prowadzenia jakiejkolwiek działalności gospodarczej, prowadzącej do zanieczyszczenia wód powierzchniowych lub gruntowych, gleby, powietrza atmosferycznego, prowadzącej do zmian stosunków wodnych lub ukształtowania powierzchni ziemi
- zakaz utwardzania powierzchni gruntu w odległości mniejszej niż 3 m od pnia drzew stanowiących pomniki przyrody
- zakaz umieszczania tablic, napisów i innych znaków (za wyjątkiem oznaczeń związanych z ochroną pomnika przyrody),
- zakaz nacinania drzew, rycia napisów i znaków,
- zakaz wchodzenia na drzewa,
- zaleca się prowadzenie zabiegów pielęgnacyjnych drzew

Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu

3.2. Ujęcia i zasoby wodne

Na terenie gminy występują dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych: GWZP nr 405 – Niecka Radomska oraz GZWP nr 420 Wierzbica - Ostrowiec. Prawie cały teren gminy to Obszar Wysokiej Ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Niecka Radomska” (OWO). Pozostały teren to Obszar Najwyższej Ochrony GZWP – (ONO). W obszarach tych muszą być stosowane

zaostrzone kryteria w zakresie ich przestrzennego zagospodarowania i wykorzystania wynikające z dokumentacji hydrogeologicznych sporządzanych przez PSH. Szczegółową charakterystykę przedstawia Tab.17.

Tab. 17. Charakterystyka głównych zbiorników wód podziemnych na terenie gminy Sienno.

(Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Lipskiego)

Nazwa zbiornika	Nr zbiornika	Całkowita powierzchnia (km ²)			Typ zbiornika	Średnia głębokość (m)	Szacunkowe zasoby dyspozycyjne	
		GZWP	ONO	OWO			Tys./m ³ d	l/s/km ²
Niecka Radomska	405	3 220	400	1 770	szczel. - porowy	200	350	3,65
Wierzbica - Ostrowiec	420	614	175		szczel.- krasowy	<100	130	2,44

Na terenie gminy funkcjonują obecnie trzy ujęcia wody, które zaopatrują mieszkańców gminy. Przedstawia je poniższa tabela.

Tab.18. Ujęcia wody w gminie Sienno (Źródło: Starostwo Powiatowe w Lipsku)

Lp.	Lokalizacja	Działka ewidencyjna	Głębokość studni [m]	Q śr.dob [m ³ /d]	Qmax.dob. [m ³ /d]	Q max.h [m ³ /h]
1.	Praga Górna	14/2 15/4	60	941,52	1412,3	190,0
2.	Dębowe Pole	391	50	18,6	37,2	8,6
3.	Jawor Solecki	211/2	60	480,0	846,0	36,0

Dla ujęć wody pitnej obowiązują zakazy i nakazy z zakresu ochrony środowiska zapisane w pozwoleniach wodno-prawnych, które dodatkowo wyznaczają granice stref ochrony pośredniej i bezpośredniej wokół tych ujęć:

1. Decyzja Starosty Lipskiego nr IOŚiR - 6210/1/2004 z dnia 16.02.2004 r. udzielająca pozwolenia wodno-prawnego dla Urzędu Gminy w Siennie na pobór wody podziemnej dla potrzeb ujęcia zlokalizowanego na działce nr 391 w miejscowości Dębowe Pole. Na mocy tej decyzji ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych o promieniu 10 m. Decyzja jest ważna do 28 lutego 2014 r.
2. Decyzja Starosty Lipskiego nr IOŚiR - 6210/5/2006 z dnia 28.04.2006 r. udzielająca pozwolenia wodno-prawnego dla Urzędu Gminy w Siennie na pobór wody podziemnej dla potrzeb ujęcia zlokalizowanego na działce nr 211/2 w miejscowości Jawor Solecki. Na mocy tej decyzji ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej ujęcia wód

podziemnych o promieniu 10 m. Decyzja jest ważna do 30 kwietnia 2016 r.

3. Decyzja Starosty Lipskiego nr IOŚiR - 6210/1/2008 z dnia 01.02.2008 r. udzielająca pozwolenia wodno-prawnego dla Urzędu Gminy w Siennie na pobór wody podziemnej dla potrzeb ujęcia zlokalizowanego na działce nr 14/2 i 15/4 w miejscowości Praga Górna. Na mocy tej decyzji ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych o wymiarach 82,5x93,0x75,0x70,0m. Decyzja jest ważna do 28 lutego 2018 r.

Na terenie ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. Na terenach tych należy:

- odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarować teren zielenią,
- odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić a na ogrodzeniu należy umieścić tablice zawierające informacje o ujęciu wody i zakazie wstępu osób nieupoważnionych.

3.3. Ochrona gleb

Na terenie gminy Sienna 17,4% gleb stanowią gleby klas bonitacyjnych II-III. Nie występują na terenie gminy gleby najwyższej klasy bonitacyjnej. Gleby klas III-IV stanowią 47,4%. W celu ochrony środowiska glebowego ustala się:

- ochrona gruntów klas I-III przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze.
- zakaz lokalizacji stałych składowisk wszelkiego rodzaju odpadów, a istniejące składowiska, jako obiekty wyłączone z eksploatacji, wskazuje się do rekultywacji,
- zakaz wprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu oraz zakaz gromadzenia lub magazynowania wszelkich odpadów w miejscach do tego nieprzygotowanych,
- ograniczenie zmian naturalnego ukształtowania terenu,
- ograniczenie wycinki istniejących drzew i krzewów w zadrzewieniach stanowiących naturalne zabezpieczenie przed erozją gleb i wymywaniem wartościowych składników z profilu glebowego,

- wody opadowe z nawierzchni terenów U i P (w tym stacji paliw i parkingów), zanieczyszczone substancjami ropopochodnymi lub zawiesinami, powinny być podczyszczone na terenie inwestora, przed odprowadzeniem ich do odbiornika,
- dążenie do zmiany w hodowli zwierzęcej w kierunku eliminacji bezściółkowego systemu hodowli, wprowadzenie zakazu wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych,
- ograniczenie stosowania uciążliwych dla środowiska nawozów mineralnych i środków ochrony roślin oraz racjonalne dozowanie tych o niskiej uciążliwości,
- prowadzenie zabiegów agrotechnicznych dostosowanych do ukształtowania terenu również w celu zmniejszenia erozji i spływu powierzchniowego na terenach upraw rolnych.

3.4. Ochrona lasów

Gminę Sienno cechuje bardzo niska lesistość kształtująca się na poziomie niewiele ponad 18%, w związku z czym istniejące kompleksy leśne wymagają wzmożonej ochrony, zwłaszcza przed nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nieleśne. Warto także podjąć działania mające na celu zwiększenie areału użytków leśnych w gminie oraz wyrównanie granicy rolno-leśnej. W odniesieniu do terenów lasów ustala się:

- ochronę gruntów leśnych przed nieuzasadnioną zmianą przeznaczenia na cele nieleśne,
- wprowadzanie dolesień na gruntach o niskiej bonitacji (V i VI klasie), zagrożonych procesami erozji, prowadząc do wyrównania granicy rolno-leśnej.
- maksymalną ochronę i utrzymanie w dotychczasowym użytkowaniu gruntów leśnych z uwagi na ich znaczenie ekologiczne,
- szczególną ochronę najstarszych drzewostanów (lasy na terenie gminy mają młodą strukturę wiekową – średnio 61 lat),
- umiarkowane stosowanie cięć pielęgnacyjnych,
- zakaz zabudowy
- poruszanie się pojazdów samochodowych jedynie po drogach publicznych,

3.5. Ochrona przed hałasem

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.) jako hałas przyjmuje się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Do głównych źródeł hałasu w gminie Sienno należą komunikacja oraz obiekty usługowe i przemysłowe związane z produkcją rolną. W ramach ochrony przed hałasem należy:

- zapewnić jak najlepszy standard akustyczny środowiska zgodnie z przepisami odrębnymi,
- dla poszczególnych terenów określić przynależność do kategorii ochrony przed hałasem zgodnie z rozporządzeniem w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku tj.:
 - dla terenów wyznaczonych w studium jako MN dopuszczalny poziom hałasu w środowisku należy przyjąć jak dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
 - dla terenów wyznaczonych w studium jako MR, RU dopuszczalny poziom hałasu w środowisku należy przyjąć jak dla terenów zabudowy zagrodowej,
 - dla terenów wyznaczonych w studium jako MW, dopuszczalny poziom hałasu w środowisku należy przyjąć jak dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego,
 - dla terenów wyznaczonych w studium jako U_o dopuszczalny poziom hałasu w środowisku należy przyjąć jak dla terenów zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży,
 - dla terenów wyznaczonych w studium jako U, U_k, ZP dopuszczalny poziom hałasu w środowisku należy przyjąć jak dla terenów mieszkaniowo-usługowych.
- przebudować drogę wojewódzką 747 w celu ograniczenia jej uciążliwości akustycznej,
- lokalizować nową zabudowę przeznaczoną na stały pobyt ludzi w odpowiedniej odległości od drogi wojewódzkiej,
- stosować pasy zieleni izolacyjnej wzdłuż istniejących oraz planowanych dróg, sąsiadujących z terenami zabudowy mieszkaniowej,
- w przypadku lokalizacji uciążliwych funkcji produkcyjnych lub usługowych stosować zieleni izolacyjną,
- przez wzgląd na możliwy hałas od linii wysokiego napięcia (tzw. zjawisko ulotu) przestrzegać stref technicznych,

3.6. Ochrona przed promieniowaniem

Zgodnie z ustawą z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.) ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

1. utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach;
2. zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

W celu ochrony przed promieniowaniem należy:

- przy lokalizacji instalacji emitujących pole elektromagnetyczne zadbać aby poziom pól był zgodny z przepisami odrębnymi,
- wprowadzić na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego strefę ochronną od istniejących napowietrznych linii elektroenergetycznych, zgodnie z wytycznymi zarządcy sieci.
- w granicach pasa technologicznego napowietrznych linii elektroenergetycznych zabronić lokalizowania wszelkiej zabudowy związanej ze stałym pobytem ludzi oraz utrzymywania drzew, krzewów i roślinności przekraczającej wysokość 2 metrów.

3.7. Złoża kruszyw naturalnych

Na terenie gminy występują dwa złoża, z czego tylko jedno dobrze rozpoznane. Złoże „Dębowe Pole” ma zasoby wstępnie rozpoznane drobno i średnioziarnistych piasków, miejscami przewarstwionych żwirem i pospółką, miejscami zapylonych. W rejonie Tarnówka znajduje się złoże wapieni margli jurajskich „Bałtów – Tarnówek”, rozpoznanych w kategorii A+B+C1. Oznacza to, że złoże jest rozpoznane w stopniu umożliwiającym bieżące prowadzenie jego eksploatacji przy możliwie najwyższym stopniu wykorzystania zasobów; błąd oszacowania średnich wartości parametrów złoża i zasobów w poszczególnych blokach nie może przekraczać 10%.

Ponadto cała gmina znajduje się w obszarze „Lipsko”, dla którego wydana została koncesja na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Szczegółowe zestawienie złóż przedstawia tab.18.

Tab.19. Zasobność i stan zagospodarowania złóż.

Źródło: Program ochrony środowiska dla gminy Siemno.

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby geologiczno bilansowe [t]
1.	Dębowe Pole	Złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie	4 339
2.	Bałtów – Tarnówek	Złoże o zasobach szczegółowo rozpoznanych w kategorii A+B+C1	469 004

Tereny udokumentowanych złóż kopalin mogą być zagospodarowane zgodnie z przepisami odrębnymi. Poszukiwanie i rozpoznawanie kopalin oraz ich eksploatacja na terenie gminy może się odbywać na podstawie stosownych koncesji, po spełnieniu wymogów określonych przepisami odrębnymi. Zaleca się sporządzić dla nich miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z art. 104 ust. 2 ustawy Prawo geologiczne i górnicze z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. 2015 r., poz. 196 ze zm.).

Zaleca się zakaz eksploatacji wszelkiego rodzaju kopalin dla wszystkich obszarów zlokalizowanych w obrębie terenów do następujących kategorii funkcjonalnych: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej **MN**,

małomiasteczkowej **MM** i wielorodzinnej **MW**, zabudowy zagrodowej **MR**, tereny usług **U**, usług kultury **U_k**, usług oświaty **U_o**, usług oraz sportu i rekreacji **U/US**, tereny obiektów i urządzeń infrastruktury **W i K** tereny zieleni parkowej **ZP** i cmentarzy **ZC** oraz tereny dróg publicznych – oznaczone symbolami: **KG, KZ, KL i KD**.

Wyroby powstałe w wyniku wyeksploatowania złóż kopalin należy poddać rekultywacji w sposób umożliwiający realizację przeznaczenia podstawowego tych terenów.

**4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY
DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW
ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ**

Dzięki bogatej historii na terenie gminy Sienno znajduje się kilka zabytków stanowiących niezwykle cenne dziedzictwo kulturowe budujące tożsamość regionu i jego mieszkańców. Ochrona krajobrazu kulturowego oraz poszczególnych zabytków i dóbr kultury stanowi jeden z celów polityki przestrzennej gminy.

W związku z koncepcjami zawartymi w dokumentach planistycznych na poziomie województwa, planującymi objęcie krajobrazu kulturowego południowej części gminy ochroną prawną zaleca się sporządzenie waloryzacji krajobrazowej środowiska kulturowego gminy w celu inwentaryzacji obiektów cennych kulturowo oraz kształtujących krajobraz kulturowy. W studium nie wskazuje się nowych obiektów proponowanych do objęcia ochroną.

4.1. Wykaz obiektów i obszarów chronionych oraz zasady ich ochrony

W gminie znajduje się 11 zabytków wpisanych do rejestru zabytków. Są to zabytkowe cmentarze różnych wyznań, kościół św. Zygmunta oraz zespół dworski.

Tab.20. Zabytki wpisane do rejestru; Źródło: UG Sienno

Lp.	Miejscowość	Obiekt zabytkowy	Nr rej.
1.	Gozdawa	cmentarz ewangelicki	480/A z 5.11.1991
2.	Hieronimów	cmentarz ewangelicko-augsburski, 2 poł. XIX	481/A z 5.11.1991
3.	Kadłubek	cmentarz ewangelicko-augsburski, 2 poł. XIX	482/A z 5.11.1991
4.	Nowa Wieś	cmentarz ewangelicko-augsburski, XIX,	483/A z 5.11.1991
5.	Sienno	kościół parafialny p.w. św. Zygmunta	323/A z 16.06.1967 oraz
6.		dzwonnica	147/A z 15.03.1982
7.		cmentarz rzymsko-katolicki	485/A z 5.11.1991
8.		cmentarz żydowski, 1795-1942	484/A z 5.11.1991
9.	Krzyżanówka (dawniej Wola Siennieńska)	zespół dworski, 1 poł. XIX	518 z 4.12.1957 oraz 54/A z 7.05.1980
10.		dwór	
11.		park	

Na terenie gminy Sienno znajduje się 77 obiektów zabytkowych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków. Są to głównie drewniane i murowane domy z początku XX w., figury, krzyże i kaplice przydrożne. Pełną listę zabytków wpisanych do ewidencji przedstawia Tab.20.

Tab.21. Zabytki wpisane do ewidencji; Źródło: UG Sienno

Lp.	Lokalizacja	Zabytki wpisane do ewidencji
1	HIERONIMÓW 6,	dom drew, ok.1930
2	HIERONIMÓW 15,	dom drew, pocz. XX w.
3	HIERONIMÓW 21,	dom drew, pocz. XX w.
4	HIERONIMÓW 26,	dom drew, 1932r.
5	HIERONIMÓW 33,	dom drew, 1930r.
6	HIERONIMÓW 35,	dom drew, 1911r.
7	JANÓW,	figura 1900 r.
8	JAWOR SOLECKI,	krzyż 1904r.
9	JAWOR SOLECKI,	krzyż 1905r.
10	JAWOR SOLECKI 24,	dom drew., XIX/XX w.
11	JAWOR SOLECKI 26,	dom drew, XIX/XX w.
12	JAWOR SOLECKI 69,	dom mur, poł XIX W.
13	JAWOR SOLECKI 78,	IV ćw. XIX
14	JAWOR SOLECKI 79,	dom drew, XIX/XX w.
15	JAWOR SOLECKI 94,	dom drew, I ćw. XX w
16	JAWOR SOLECKI 98,	dom mur, IV ćw. XX w
17	JAWOR SOLECKI 3,	dom mieszk-gosp. drew. I ćw. XXw 1925
18	JAWOR SOLECKI 134	oficyna podworska, XIX w.
19	JAWOR SOLECKI 134	spichlerz podworski, XIX w.
20	JAWOR SOLECKI 134,	zespół stajni i obór, XIX w.
21	KAROLÓW 25,	dom drew, pocz. XX w.
22	KAROLÓW 27,	dom drew, pocz. XX w.
23	KOCHANÓWKA 8,	dom drew, pocz. XX w.
24	KOCHANÓWKA 23,	dom drew, pocz. XX w.
25	KOCHANÓWKA 36	dom drew, kon. XIX w.
26	KOCHANÓWKA	figura, 1928r.
27	KOCHANÓWKA	figura, 1930r.
28	KRZYŻANÓWKA,	kaplica przydrożna, XIX w.
29	NOWA WIEŚ 41,	dom mur,I V ćw. XIX w
30	NOWA WIEŚ 42,	dom mur, pocz. XX w
31	NOWA WIEŚ 45,	dom mur, IV ćw. XIX w
32	NOWA WIEŚ 61,	dom mur, IV ćw. XIX w
33	NOWA WIEŚ,	kapliczka mur XX w.
34	OLCHÓW STARY 2,	dom drew, pocz. XX w.
35	OSÓWKA ob.141,	dom drew, pocz. XX w.
36	OSÓWKA ob.138,	dom drew, XIX/ XX w.
37	OSÓWKA ob.135,	dom drew, pocz. XX w.
38	OSÓWKA ob.131	dom drew, kon. XIX w.
39	OSÓWKA ob.129	dom drew, kon. XIX w.
40	OSÓWKA,	kapliczka przydrożna, kon XIX
41	ALEKSANDRÓW DUŻY,	kościół drew. 1920r.
42	PIASKÓW 5,	dom drew, pocz. XX w.
43	PIASKÓW 30,	dom drew, IV ćw. XIX w
44	SIENNO,	figura NMP przy drodze do Ostrowca, mur. 1872
45	SIENNO,	kapliczka z figura św. Jana Ewangelisty, mur. XIX w.
46	SIENNO,	kapliczka drew. XIX w., św. Jan Nepomucen
47	SIENNO,	ul. A. Cieśli 5a, młyn elektryczny, mur. pocz. XX w.
48	SIENNO,	Rynek 2 , bud. mur. 20-te XX w.

Lp.	Lokalizacja	Zabytki wpisane do ewidencji
49	SIENNO,	ul. A. Cieśli 5 dwór, mur. IV ćw. XIX w
50	SIENNO,	ul. Ilżecka 5, dom ob.. Apteka mur. 1920
51	SIENNO,	ul. Ilżecka 36, dom drew, 20-te XX w
52	SIENNO,	ul. Lipska 69 dom drew. I ćw. XX w
53	SIENNO,	ul. Lipska 83, dworek, mur. Pocz. XX w.
54	SIENNO,	Rynek 3 dom mur. I. 20-te XX w.
55	SIENNO,	Rynek 5 dom mur. I. 20-te XX w.
56	SIENNO,	Rynek 25 dom mur. I. 20-te XX w.
57	SIENNO,	Rynek 28-30 dom mur. pocz. XX w.
58	SIENNO,	Rynek 35 dom mur. pocz. XX w.
59	SIENNO,	Rynek 42 dom mur. pocz. XX w.
60	SIENNO,	Rynek 43 dom mur. k. XIX w.
61	SIENNO,	ul. Ostrowicka, krzyż przydrożny
62	SIENNO,	Rynek 30, kościół parafialny mur. II ćw. XV, XVIII-XIX w.
63	SIENNO,	Rynek 30, dzwonnica mur. XVIII w.
64	SIENNO,	ul. Kościelna 8, plebania mur. 1902r.
65	SIENNO,	ogrodzenie mur. Na terenie cmentarza przykościelnego z bramkami XVIII,
66	SIENNO,	Rynek 30 kaplica cmentarna mur. Na terenie cmentarza przykościelnego XVIII w
67	TARNÓWEK 50,	dom drew, pocz. XX w.
68	TARNÓWEK 72	dom mur, pocz. XX w.
69	TRZEMCHA DOLNA 31,	dom mieszk-gosp. drew. I ćw. XX w 1914r.
70	WODĄCA 3,	dom mieszk-gosp. drew. II ćw. XX w 1940
71	WODĄCA 11,	dom mieszk-gosp. drew. I ćw. XX w 1926r.
72	WODĄCA 12,	dom mieszk-gosp. drew. II ćw. XX w 1935 r.
73	JAWORSKA WOLA 8,	dom mur, pocz. XX w.
74	JAWORSKA WOLA 12,	dom mur, pocz. XIX/ XX w.
75	JAWORSKA WOLA 42,	dom mur, pocz. XIX/ XX w.
76	WOLA JAWORSKA 47,	dom drew. XIX/XX w.
77	KRZYŻANÓWKA 1,	dwór mur, poł. XIX w.

Ponadto na terenie gminy wyznaczonych zostało 56 stanowisk archeologicznych z różnych okresów historycznych. Stanowiska archeologiczne na terenie gminy przedstawia Tab. 21.

Tab.22. Stanowiska archeologiczne; Źródło: UG Sienno

AZP	Miejscowość	Numer stanowiska	Funkcja	Kultura	Chronologia
80-71 2	Janów	1	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	
80-71 2	Janów	1	śląd osadnictwa		neolit-w.e.b.
80-71 1	Kolonia Wierzchowska	1	obozowisko?		neolit
81-70 1	Krzyżanówka	1	osada?		epoka brązu?
81-70 1	Krzyżanówka	1	śląd osadnictwa		okres rzymski?
80-71 3	Nowe Miasto	1	obozowisko?		neolit
81-71 20	Olechów Nowy	1	śląd osadnictwa	łużycka?	
81-71 21	Olechów Nowy	2	śląd osadnictwa	okres nowożytny	XVI wiek
81-71 22	Olechów Nowy	3	śląd osadnictwa		starożytność

AZP	Miejscowość	Numer stanowiska	Funkcja	Kultura	Chronologia
81-71 22	Olechów Nowy	3	osada	późne średniowiecze	
81-71 3	Praga Dolna	1	osada?	pomorska	
81-71 3	Praga Dolna	1	śląd osadnictwa		mezolit 2
81-71 3	Praga Dolna	1	śląd osadnictwa		wczesna e.brazu
81-71 4	Praga Dolna	2	śląd osadnictwa	okres nowożytny	XVI wiek
81-71 4	Praga Dolna	2	śląd osadnictwa	wczesne śred.- późne śred.	XIII-XIV wiek
81-71 4	Praga Dolna	2	śląd osadnictwa		mezolit?
81-71 4	Praga Dolna	2	śląd osadnictwa	pucharów lejk.	neolit
81-71 5	Praga Dolna	3	osada	późne średniowiecze	XIV-XV wiek
81-71 6	Praga Dolna	4	śląd osadnictwa	okres nowożytny	XVI wiek
81-71 6	Praga Dolna	4	śląd osadnictwa	łużycka	
81-71 6	Praga Dolna	4	osada	wczesne średniowiecze	XIII wiek
81-71 7	Praga Dolna	5	śląd osadnictwa	pomorska	
81-71 7	Praga Dolna	5	osada	wczesne śred.- późne średn.	XIII-XIV wiek
81-70 2	Krzyżanówka	1	śląd osadnictwa		okres rzymski
81-71 1	Sienno	1	grodzisko	późn. śred.- o. nowoż..	XV-XVI wiek
82-71 1	Sienno	1	relikt budowli	okres nowożytny	XVII-XVIII wiek
81-71 2	Sienno	2	osada	ceram.sznurowej	wczesna e.brazu
81-71 2	Sienno	2	osada	przeworska	okres rzymski
81-71 2	Sienno	2	śląd osadnictwa		neolit?
81-71 2	Sienno	2	osada?	pomorska?	
81-71 2	Sienno	2	śląd osadnictwa		wczesna e.brazu
81-71 2	Sienno	2	osada		okres rzymski B1
81-71 2	Sienno	2	osada	wczesne średniowiecze	po X wieku
81-71 2	Sienno	2	śląd osadnictwa		starożytność
81-71 2	Sienno	2	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	
81-71 2	Sienno	2	osada?	łużycka	późna e.brazu
81-71 8	Sienno	3	śląd osadnictwa		e.kamienia-w.e.b
81-71 23	Sienno	4	osada?	późn. śred.- o. nowoż..	XV-XVI wiek
81-71 24	Sienno	5	osada	wczesne średniowiecze	X wiek
81-71 24	Sienno	5	śląd osadnictwa		okres rzymski
81-71 26	Sienno	6	śląd osadnictwa	przeworska	
81-71 26	Sienno	6	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	
81-71 27	Sienno	7	śląd osadnictwa		mezolit-web
81-71 28	Sienno	8	śląd osadnictwa		paleolit-neolit
81-71 25	Stara Wieś	1	śląd osadnictwa	łużycka	
81-71 25	Stara Wieś	1	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	
81-71 25	Stara Wieś	1	śląd osadnictwa		starożytność
81-70 3	Tarnówek	1	śląd osadnictwa		epoka kamienia
81-71 9	Trzemcha Górna	1	śląd osadnictwa	pucharów lejk.	neolit
81-71 15	Trzemcha Górna	1	śląd osadnictwa		neolit
81-71 16	Trzemcha Górna	2	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	XI-XII wiek
81-71 17	Trzemcha Górna	3	osada		st. okr.rzymski
81-71 17	Trzemcha Górna	3	śląd osadnictwa		neolit-w.e.b.?
81-71 17	Trzemcha Górna	3	śląd osadnictwa	pomorska?	śr. okr. laterański
81-71 18	Trzemcha Górna	4	śląd osadnictwa		neolit-web?
81-71 14	Trzemcha Górna	5	cmentarzysko		nieokreślona

W celu ochrony dziedzictwa kulturowego ustala się następujące zasady:

- działania inwestycyjne w obrębie nieruchomości, na których zlokalizowane są zabytki oraz w obrębie strefy ochrony konserwatorskiej, prowadzić należy w porozumieniu z właściwymi służbami ochrony zabytków,
- nie wolno wyburzać zabytków, przerabiać, odnawiać, rekonstruować, konserwować, zabudowywać, odbudowywać, zdobić, uzupełniać, rozkopywać ani dokonywać żadnych innych zmian bez zgody służb konserwatorskich,
- zakaz lokalizowania inwestycji zasłaniających ekspozycję zabytków, oraz niedopasowanych przestrzennie i kompozycyjnie z zabytkiem.
- roboty ziemne, prowadzone na działkach w obrębie stanowisk archeologicznych, winny być uzgadniane z właściwymi służbami ochrony zabytków,
- na pozostałych obszarach w wypadku odkrycia jakiegokolwiek znaleziska, co do którego zachodzi podejrzenie, że może mieć jakąkolwiek wartość archeologiczną, roboty należy przerwać a o znalezisku poinformować właściwe służby ochrony zabytków.

4.2. Strefy ochrony konserwatorskiej

Zabytkowy układ centrum Sienna zlokalizowany jest w obrębie strefy ochrony konserwatorskiej. Dla tego obszaru ustala się następujące zasady zagospodarowania:

1. maksymalna wysokość zabudowy w północnej pierzei rynku – 1,5 kondygnacji; maksymalna wysokość zabudowy w południowej pierzei rynku – 2,5 kondygnacji.
2. w celu zachowania historycznego charakteru, obrębie strefy ochrony konserwatorskiej, zaleca się stosowanie tradycyjnych elementów formy architektonicznej oraz rozwiązań materiałowych.
3. należy się wzorować na zabudowie historycznej, istniejącej w obrębie przedmiotowego terenu.
4. w celu zachowania historycznego układu urbanistycznego, obrębie strefy ochrony konserwatorskiej, zakazuje się wydzielania nowych, ogólnie dostępnych ciągów komunikacyjnych.

5. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI

5.1. Komunikacja drogowa

W celu usprawnienia komunikacji na terenie gminy, modernizacji wymagają drogi wszystkich kategorii.

Droga wojewódzka:

- nr 747 Solec – Iłża

Droga posiada nawierzchnię bitumiczną asfaltową, jest jednak bardzo wąska (szerokość jezdni ok. 6 m) i prowadzi przez teren zabudowany stwarzając tym samym zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. Należy ją przebudować, prowadząc poza terenami mieszkaniowymi. Nowa droga w ciągu drogi wojewódzkiej powinna mieć parametry drogi głównej o minimalnej szerokości w liniach rozgraniczających 25m. Zaleca się, aby droga posiadała dwa pasy ruchu po jednym w każdym kierunku oraz utwardzone pobocza. Stosowny projekt został już uzgodniony z gminą i czeka na realizację. Dopuszcza się prowadzenie infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających na warunkach określonych w przepisach odrębnych.

Zaleca się wprowadzenie zakazu realizacji nowych indywidualnych zjazdów na działki budowlane z drogi wojewódzkiej. Obszary nowej zabudowy powinny być obsługiwane z dróg niższych klas, a ewentualne zjazdy mogą być realizowane wyłącznie dla obiektów usługowych, takich jak stacje paliw, oraz w przypadku braku innej możliwości dostępu do drogi publicznej, wyłącznie za zgodą zarządcy drogi.

Po wybudowaniu nowego odcinka dopuszcza się obniżenie klasy drogi do parametrów drogi zbiorczej.

Drogi powiatowe:

- nr 1909 W Ciepeliów – Łaziska - Wierzchowiska
- nr 1910 W Bąkowa – do drogi woj. nr 747
- nr 1911 W Jawor Solecki – Pawliczka - Michałów
- nr 1919 W Jawor Solecki – Sienno
- nr 1920 W Krępa Kościelna – Nowa Wieś
- nr 1922 W Sienno – Długowola - Maruszów
- nr 1923 W Sienno – Kochanówka - Grabowiec
- nr 1924 W Sienno – Tarnówek - Karolów
- nr 1925 W Eugeniów – Olechów
- nr 1926 W Sienno – Trzemcha – Antoniów
- nr 1927 W Sienno – Osówka - Maruszów
- nr 3536 W Odechów–Kowalków–Sienno–Sarnówek
- nr 3549 W Chwałowice – Rzecznów - Ludwików

Zachowuje się przebieg dróg powiatowych. Drogi powiatowe zasadniczo posiadają nawierzchnię asfaltową. Jedynie drogi 1909 i 1910, posiadają nawierzchnię gruntową i z tłucznią. Wszystkie natomiast są bardzo wąskie (od 3,1 do maksymalnie 7 metrów) i wymagają, w miarę możliwości, modernizacji do parametrów zgodnych z obowiązującymi przepisami prawa. Drogi powinny posiadać pas zieleni oraz pobocze, a na terenach zabudowanych co najmniej jednostronny chodnik i ścieżkę rowerową. Należy ograniczyć realizację nowych zjazdów na działki budowlane. Dopuszcza się prowadzenie infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających na warunkach określonych w przepisach odrębnych.

Drogi gminne

- nr 190501W Jaworska Wola – Bakowa
- nr 190502W Jaworska Wola – granica gminy
- nr 190502W Aleksandrów – Leszczyny
- nr 190503W Gozdawa – Zofiówka
- nr 190504W Ludwików – Józefów
- nr 190505W Długowola – Zapusta
- nr 190506W Stoki – Wierzchowiska Pierwsze – Rogalin
- nr 190507W Hieronimów – Borcuchy
- nr 190508W Kochanówka – Wólka Modrzejowa
- nr 190509W Trzemcha Górna – Antoniów Mały
- nr 190510W Janów-Rogalin – Jaworska Wola
- nr 190511W Marianów – Wierzchowiska – Pierwsza Kolonia
- nr 190512W Sienno – Kadłubek – Gozdawa
- nr 190513W Kadłubek – Wygoda – Aleksandrów
- nr 190514W Tarnówek – Wodąca – Trzemcha Górna – Nowa Wieś
- nr 190515W Krzyżanówka – Dębowe Pole
- nr 190516W Adamów – Olechów Stary
- nr 190517W Sarnówek – Aleksandrów
- nr 190518W Eugeniów – Górki
- nr 190519W Dębowe Pole – Olechów Stary – Eugeniów
- nr 190520W Dębowe Pole – Karolów – Olechów Nowy
- nr 190521W Siennieńska Wola (Krzyżanówka) – Dębowe Pole
- nr 190523W Hieronimów – Antoniów Duży
- nr 190524W Hieronimów – Piasków
- nr 190525W Aleksandrów – Osówka
- nr 190526W Praga Górna – Praga Dolna
- nr 190527W Grabowiec – Krzyżanówka Mała – Stara Wieś
- nr 190528W Aleksandrów – Wróblów
- nr 190529W Trzemcha Górna – Wólka Trzemecka
- nr 190530W Olechów Nowy – Leśniczówka
- nr 190531W Sienno – Nowe Miasto

- nr 190532W Ludwików – Sienno - Leopoldów
- nr 190533W Sienno – Karolów
- nr 190534W Sienno
- nr 190535W Sienno
- nr 190536W Sienno
- nr 190537W Sienno

Zachowuje się przebieg dróg gminnych oraz dopuszcza lokalizacje nowych w miarę potrzeb. Drogi gminne, przynajmniej w części, wymagają natychmiastowego utwardzenia, bowiem ponad 70 km z 103 km dróg gminnych posiada nawierzchnię gruntową, żwirową bądź jedynie utwardzoną tłuczniem, żwirem lub żużlem. Wszystkie drogi gminne są znacznie za wąskie (od 5 do mniej niż 3 metrów). W miarę możliwości zaleca się stopniową modernizację dróg i poszerzanie do parametrów zgodnych z obowiązującymi przepisami prawa. Wszystkie drogi powinny być wyposażone w pobocze, a na terenach zabudowanych co najmniej jednostronny chodnik oraz ścieżkę rowerową. Dopuszcza się prowadzenie infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających na warunkach określonych w przepisach odrębnych.

Wytyczne do kształtowania obsługi w zakresie parkowania pojazdów

Ustala się realizację przynajmniej minimalnej liczby miejsc parkingowych w obrębie nieruchomości, którą mają obsługiwać, zawartych w poniższej tabeli. Dodatkowo zaleca się realizację ogólnodostępnych parkingów, w miejscach zgrupowań obiektów użyteczności publicznej i usług. Dopuszcza się ustalanie miejsc postojowych w pasach drogowych pod warunkiem, że nie będą stanowiły zagrożenia i utrudnienia dla ruchu kołowego, pieszego i rowerowego.

Aby zapewnić obsługę mieszkańców miejsca postojowe powinny być realizowane w ilości:

minimum 2 miejsca postojowe na 1lokal mieszkalny	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa,
minimum 1 miejsce postojowe na jeden lokal mieszkalny	zabudowa wielorodzinna, zabudowa o charakterze małomiasteczkowym
10-15 miejsc postojowych na 1000 m ² powierzchni użytkowej budynku	usługi nieuciążliwe, składy magazyny
5-10 miejsc postojowych na 100 m ² powierzchni użytkowej budynku	ośrodki zdrowia, obiekty handlowe
5-10 miejsc postojowych na jeden obiekt	biblioteki, kluby, domy kultury, stacje paliw
15-30 miejsc postojowych na jeden obiekt	kościół, cmentarze

1-3 miejsc postojowych na każdych 5 zatrudnionych	przemysł i rzemiosło
3 miejsca postojowe na każde 10 miejsc konsumpcyjnych,	obiekty gastronomiczne
2 miejsca postojowe na jedno stanowisko obsługi pojazdów	stacje obsługi pojazdów
0,8 miejsca postojowego na pokój gościnny	usługi hotelarskie, w tym agroturystyka
10-20 miejsc postojowych na 20 zatrudnionych	szkoły i przedszkola
5-10 miejsc postojowych na każdych 50 mieszkańców	internaty

5.2. Komunikacja kolejowa

Nie zakłada się rozwoju komunikacji kolejowej na terenie gminy.

5.3. Komunikacja lotnicza

Nie zakłada się rozwoju komunikacji lotniczej na terenie gminy.

5.4. Komunikacja rowerowa i szlaki turystyczne

W celu zwiększenia atrakcyjności turystycznej należałoby wyznaczyć na terenie, zwłaszcza szlaki turystyki rowerowej. Konieczna jest w tym zakresie współpraca wielu jednostek samorządowych, tak aby poprowadzić je w najatrakcyjniejsze miejsca – m.in. do Ćmielowa, Krzemionek, Bałtowa oraz do nieco bardziej odległych – Sandomierza i Kazimierza Dolnego. Na terenie gminy należy rozważyć wyznaczenie szlaków łączących dwa parki podworskie w Krzyżanówce i Jaworze Soleckim, oraz nekropolie wpisane do rejestru zabytków.

6. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

6.1. Ogólne zasady realizacji sieci infrastruktury technicznej

Dopuszcza się realizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej na wszystkich terenach, w zależności od zaistniałych potrzeb i zgodnie z przepisami odrębnymi. Dla nowych terenów przeznaczonych na cele zabudowy wskazane jest uzbrojenie terenu przed wprowadzeniem zabudowy. Dopuszcza się prowadzenie infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających na warunkach określonych w przepisach odrębnych.

6.2. Gospodarka wodno-ściekowa

W zakresie gospodarki wodnej przyjmuje się następujące kierunki:

- Zachowuje się istniejące ujęcia wód podziemnych.
- Dopuszcza się realizację nowych ujęć wód podziemnych po przeprowadzeniu odpowiednich badań zgodnie z przepisami odrębnymi.
- Przewiduje się utrzymanie i modernizację istniejącej gminnej sieci wodociągowej znajdującej się na terenie gminy.
- Należy dążyć do objęcia wodociągiem zbiorczym całej gminy.
- Na warunkach określonych w przepisach odrębnych i szczególnych dopuszcza się zaopatrzenie w wodę ze studni indywidualnych, zwłaszcza na potrzeby upraw oraz na obszarach usytuowanych poza aktualnym zasięgiem wodociągów zbiorowych.

W zakresie gospodarki ściekowej przyjmuje się następujące kierunki:

- Przewiduje się utrzymanie istniejącej gminnej sieci kanalizacyjnej znajdującej się na terenie gminy.
- Należy dążyć do objęcia zbiorczą siecią kanalizacji sanitarnej całej gminy z odprowadzeniem do oczyszczalni.
- Dopuszcza się rozbudowę oczyszczalni w Siennie
- Odprowadzanie ścieków, może być realizowane do indywidualnych lub grupowych zbiorników bezodpływowych bądź do przydomowych oczyszczalni ścieków do czasu realizacji odpowiedniego systemu kanalizacji, na warunkach określonych w przepisach szczególnych i odrębnych
- Dopuszczenie docelowego indywidualnego oczyszczania ścieków w przydomowych oczyszczalniach lub odprowadzenie ich do szamb, tylko na obszarach, które z uzasadnionych ekonomicznie względów nie zostaną przewidziane do objęcia zbiorczą kanalizacją sanitarną.
- Odprowadzanie wód opadowych powinno odbywać się na zasadach określonych w przepisach szczególnych i odrębnych.
- Nie dopuszcza się odprowadzania wód opadowych na nawierzchnie utwardzone ciągów komunikacyjnych,
- Kanalizacja sanitarna i deszczowa musi być prowadzona rozdzielnie.

6.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i ciepło

W zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną przyjmuje się następujące kierunki:

- Zachowuje się istniejące napowietrzne linie energetyczne, w tym linie energetyczne wysokiego napięcia 400 kV i 110 kV.
- Zaopatrzenie w energię elektryczną będzie odbywać się według warunków określonych przez dystrybutora energii i eksploatatora sieci – z istniejącego systemu energetycznego za pośrednictwem istniejących stacji transformatorowych.
- Dopuszcza się budowę, modernizację i przebudowę istniejących sieci i dostosowanie ich do potrzeb mieszkańców gminy.
- Dopuszcza się możliwość rozmieszczenia słupów i urządzeń niezbędnych z korzystania z linii w innych niż dotychczas miejscach.
- Zakłada się lokalizację nowych stacji transformatorowych, w ilości wynikającej z każdorazowego zapotrzebowania.
- W razie konieczności dopuszcza się wydzielenie odrębnych działek, przeznaczonych dla realizacji stacji transformatorowych obsługujących tereny przeznaczone pod zainwestowanie.
- Dla istniejących i nowopowstałych napowietrznych linii elektroenergetycznych nakazuje się wyznaczyć strefy technologiczne.

W zakresie zaopatrzenia w energię ciepłą przyjmuje się następujące kierunki:

- Zaopatrzenie w energię ciepłą na terenie gminy będzie następowało z kotłowni indywidualnych.
- W miarę możliwości, zwłaszcza na obszarach gęsto zainwestowanych oraz dla zespołów obiektów pełniących funkcje publiczne, zaleca się realizację kotłowni zbiorowych, ułatwiających zastosowanie rozwiązań i technologii proekologicznych,
- Zaleca się stosowanie ekologicznych źródeł energii cieplnej (takich jak: gaz przewodowy lub butlowy, olej opałowy, energia elektryczna, biomasa lub alternatywne źródła energii odnawialnej).

W zakresie zaopatrzenia w gaz przyjmuje się następujące kierunki:

- Gmina aktualnie nie jest zaopatrzona w gaz, należy rozważyć możliwość zgazyfikowania gminy.
- Do czasu realizacji sieci gazowej zaleca się korzystanie z gazu na dotychczasowych zasadach (gaz propan-butan dystrybuowany w butlach).
- Sieć gazową należy lokalizować zgodnie z przepisami odrębnymi.
- Stacje redukcyjne gazu należy lokalizować w miejscach wynikających z przebiegu projektowanej sieci gazowej według potrzeb.

W zakresie alternatywnych źródeł energii przyjmuje się następujące kierunki:

Na terenie Gminy Sienno nie dopuszcza się rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW.

W zakresie telekomunikacji przyjmuje się następujące kierunki:

- Rozwój infrastruktury komunikacyjnej należy prowadzić w oparciu o ustawę z dnia 16 lipca 2004 roku Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. 2014 r. poz. 243 z póź. zm.).
- Zaleca się rozwój usług i sieci telekomunikacyjnych w zakresie urządzeń sieci przewodowej oraz bezprzewodowej.
- Zaleca się budowę linii światłowodowych.

6.4. Gospodarka odpadami**W zakresie gospodarki odpadami przyjmuje się następujące kierunki:**

Gospodarkę odpadami należy prowadzić zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2013 r., poz. 1399 ze zm.).

- Zaleca się objęcie systemem gospodarowania odpadami wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy.
- Zaleca się prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów.
- Punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych powinny być łatwo dostępne dla wszystkich mieszkańców gminy,
- Zaleca się wyznaczenie miejsc, w których mogą być prowadzone zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych.
- Należy dążyć do podniesienia świadomości społecznej mieszkańców w ramach edukacji ekologicznej, w szczególności w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów oraz ich selektywnej zbiórki.

**7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ
INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU
PONADLOKALNYM ORAZ LOKALNYM**

Lp.	Rodzaj zdania	Teren objęty inwestycją
Inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym		
1.	Objęcie ochroną prawną cennych krajobrazów kulturowych – Park Kulturowy Dolina Kamiennej	południowa część gminy
2.	Objęcie ochroną prawną najcenniejszych układów ruralistycznych i urbanistycznych	miejsowość Sienno
3.	Planowany/postulowany gazociąg o znaczeniu regionalnym i lokalnym wraz ze stacją gazową I-ego stopnia.	środkowa część gminy
4.	Ukształtowanie nowego ciągu drogi wojewódzkiej 747 łączącej ośrodki powiatowe: Przysucha – Szydłowiec – Lipsko – Opole Lubelskie	północna część gminy
5.	Wspieranie budowy i rozbudowy systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w małych miastach na obszarach wiejskich m.in. w południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego	cała gmina
6.	Zwiększenie lesistości (w tym zadrzewień i zakrzewień) m.in. w powiecie lipskim	cała gmina
7.	Wyposażenie w komunalne kanalizacje i oczyszczalnie ścieków grup jednostek osadniczych przede wszystkim na obszarach zasilania GWZP (ONO i OWO)	cała gmina
8.	Budowa gazociągu wysokiego ciśnienia Iłża- Rzecznów- Lipsko	cała gmina
Inwestycje o znaczeniu lokalnym		
1.	Komunikacja - modernizacja dróg	cała gmina
2.	Rozbudowa kanalizacji	w miejscowości Tarnówek - 2900mb, miejscowości Sienno ul. Bałtowska 1000mb, miejscowości Sienno ul. Lipska 1000mb.

**8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH ISTNIEJE OBOWIĄZEK
SPORZĄDZENIA PLANÓW MIEJSCOWYCH**

8.1. Obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie gminy Sienno nie znajdują się żadne tereny, dla których istnieje obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych.

8.2. Obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

W studium nie wyznacza się obszarów wymagających scaleń i podziałów nieruchomości. W związku z tym, jedynymi obszarami, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, są przestrzenie publiczne (Rynek) oraz tereny, na którym gmina zamierza zlokalizować wielkopowierzchniowe obiekty handlowe.

**9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ
MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO**

W związku z faktem, iż obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego uchwalony został 28 sierpnia 2003 roku, uchwałą Rady Gminy Sienno Nr X/62/2003 i jest nie zgodny z obowiązującym prawem zaleca się jego aktualizację na całym obszarze gminy.

**10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I
LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ**

Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Przez wzgląd na korzystne warunki naturalne (stosunkowo dobre gleby, sprzyjające warunki klimatyczne) rolnictwo jest priorytetową działalnością w gminie i kluczowym kierunkiem jej rozwoju. Mając na uwadze racjonalne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz dążenie do podniesienia opłacalności produkcji rolnej, ustala się następujące zasady gospodarowania:

- konsekwentne zwiększanie areałów gospodarstw rolnych,
- ograniczenie dalszego rozdrabniania gospodarstw istniejących,
- zwiększenie areału sadów oraz upraw owocowo-warzywnych,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego, zwłaszcza owocowo-warzywnego,
- utrzymanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, jako elementów lokalnego układu powiązań ekologicznych,
- rozwijanie działalności agroturystycznej i rolnictwa ekologicznego,
- podnoszenie kwalifikacji osób prowadzących gospodarstwa rolne.

Leśna przestrzeń produkcyjna

Na terenach lasów stanowiących własność Skarbu Państwa zrównoważoną gospodarkę leśną należy prowadzić w oparciu o plany urządzania lasu dostosowane do szczególnych warunków siedliskowych. W przypadku lasów nie będących własnością Skarbu Państwa działalność gospodarczą regulują uproszczone plany urządzania lasów i inwentaryzacja lasów.

Ponadto, dla lasów ustala się:

- sukcesywne zwiększenia areału gruntów leśnych (w szczególności zaleca się zalesić tereny przyległe do istniejących kompleksów leśnych i grunty V i VI klasy bonitacyjnej),
- dążenie do wyrównania granicy rolno-leśnej oraz łączenia izolowanych enklaw leśnych,
- budowę szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych i miejsc odpoczynku oraz innych obiektów ułatwiających ruch turystyczny,
- ograniczenie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.

**11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO
POWODZI ORAZ NA OSUWANIE SIĘ MAS ZIEMNYCH**

Na terenie gminy nie występują obszary potencjalnie narażone na zalanie przez wody powodziowe. W dolinach cieków i na obszarach bezodpływowych mogą jedynie wystąpić lokalne podtopienia spowodowane intensywnymi opadami deszczu lub wiosennymi roztopami.

Obszarami naturalnych zagrożeń geologicznych są tereny o znaczących spadkach terenu, zwłaszcza pozbawione szaty roślinnej, które w przypadku zwiększonej infiltracji wód opadowych, są najbardziej narażone na osuwanie się mas ziemnych. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym powstawaniu osuwisk są załamki zgodne z kierunkiem upadu warstwy skalne tworzące swoiste powierzchnie poślizgu, dla warstw nadległych. Do powstawania osuwisk przyczyniają się także wszelkie prace ziemne prowadzone na stokach, powodujące naruszenie ciągłości warstw skalnych i mogące doprowadzić do ich osunięcia. Aby zapobiec powstawaniu osuwisk należy umiejętnie prowadzić gospodarkę rolną na terenach o większych spadkach, uporządkować gospodarkę wodną na stokach poprzez odpowiednie odprowadzenie wód opadowych oraz wprowadzać na stoki roślinność stanowiącą naturalne zabezpieczenie. Inwestycje wymagające prac ziemnych w miejscach najbardziej narażonych warto prowadzić pod nadzorem geologa.

**12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ
W ZŁOŻU KOPALNY FILAR OCHRONNY**

Na obszarze gminy Sienno nie występują obiekty ani obszary, dla których należałoby wyznaczyć w złożu kopalin filar ochronny.

**13. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ,
REHABILITACJI, REKULTYWACJI ¹¹LUB REMEDIACJI W TYM
OBSZARY ZDEGRADOWANE**

Rekultywacja i rehabilitacja to działania mające na celu przywrócenie wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdewastowanym i zdegradowanym poprzez działalność człowieka. W przypadku zdegradowanych zabytków architektury i zespołów urbanistycznych zabiegi przywracające im wartość użytkową to rewaloryzacja i rewitalizacja, która dosłownie znaczy: przywrócenie do życia, ożywienie. Celem rewitalizacji jest przede wszystkim znalezienie nowego zastosowania i doprowadzenie do zmiany funkcji obiektów.

Rehabilitacji na terenie gminy wymagają niewątpliwie zabytkowe, wpisane do rejestru, nekropolie, na których pozostały dosłownie pojedyncze nagrobki zarośnięte gęstą roślinnością.

Obszarem, na którym podjęto już pewne działania rekultywacyjne jest wysypisko śmieci w Wodącej. Należy zadbać aby proces rekultywacji prowadzony był nadal i zgodnie z obowiązującymi wymogami ochrony środowiska. W przypadku rozpoczęcia eksploatacji rozpoznanego złoża margli Bałtów-Tarnówek konieczne będzie opracowanie planu rekultywacji wyrobiska.

Warto aby na terenach zabudowy usługowej, sportu i rekreacji powierzchnie biologicznie czynną kształtować jako zieleni uporządkowana dająca wrażenie porządku i ładu w przestrzeni. Należy dbać o uporządkowanie zabudowy mieszkankowej, co do jej gabarytów, lokalizacji, formy architektonicznej i zastosowanych detali oraz kolorystyki.

Narzędziem do kształtowania ładu przestrzennego na terenie gminy jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

¹²Obszary zdegradowane

W obszarze gminy nie występują obszary zdegradowane, spełniające wymogi art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777). W związku z powyższym nie wyznacza się również obszarów rewitalizacji.

14. TERENY ZAMKNIĘTE

Na terenie gminy Sienno nie występują tereny zamknięte.

III. SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

Podstawę do sporządzenia niniejszego studium stanowi Uchwała Rady Gminy Sienno Nr X/45/2011 z dnia 28 czerwca 2011 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sienno.

Projekt studium został sporządzony zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ((j.t. Dz. U. z 2015 r. poz. 199 ze zm.) oraz z wymogami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).

Zmiany zaproponowane w niniejszym dokumencie służą przede wszystkim dostosowaniu polityki przestrzennej gminy do wymogów cytowanej wyżej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz istniejących uwarunkowań rozwoju. Kierunki zmian w polityce przestrzennej gminy uwzględniają zarówno oczekiwania władz samorządowych jak i mieszkańców oraz pozwalają na zachowanie zasad zrównoważonego rozwoju i kształtowanie ładu przestrzennego.

Przyjęte w studium kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy zostały oparte na analizie istniejącego zagospodarowania, ocenie zapisów obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz na prognozie potrzeb i celów rozwojowych gminy.

Przyjęte w studium rozwiązania mają na celu umożliwienie rozwoju gminy i poprawę jakości życia mieszkańców z jednoczesnym zachowaniem zasad ochrony środowiska przyrodniczego oraz poszanowania dziedzictwa kulturowego. Zostało to zapewnione m.in. poprzez:

- wskazanie terenów pod rozwój układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej – planowana przebudowa drogi wojewódzkiej 747 oraz budowa gazociągu Iłża-Rzeczniów-Lipisko,
- wskazanie terenów przeznaczonych pod zabudowę głównie mieszkaniową, usługową i produkcyjną,
- wskazanie terenów pod lokalizację usług sportu i rekreacji,
- ochronę walorów przyrodniczych,
- ochronę dziedzictwa kulturowego i zabytków,
- uwzględnienie ponadlokalnych zadań publicznych.

W celu kształtowania ładu przestrzennego m.in. w rozwiązaniach dotyczących rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej przyjęto zasadę nie rozpraszania zabudowy poza ukształtowane istniejące zespoły osadnicze. Rozwój przestrzenny osadnictwa powinien polegać na uzupełnianiu istniejącej struktury osadniczej oraz jej rozbudowę poprzez dołączanie nowych terenów przylegających do niej.

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 199 ze zm.)

studium nie stanowi aktu prawa miejscowego, jest jednak podstawowym dokumentem planistycznym kształtującym politykę przestrzenną oraz wyznaczającym kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy. Niniejsze Studium stanowi więc dokument kierunkowy, określający wytyczne przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, programów inwestycyjnych i operacyjnych oraz innych przedsięwzięć związanych z zarządzaniem przestrzenią. Dzięki temu pozwala na prowadzenie gospodarki przestrzennej w sposób przemyślany, świadomy i przede wszystkim jednolity oraz rozważne planowanie inwestycji o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

Granice poszczególnych obszarów odpowiadają dokładnością skali mapy. Ich uściślenie oraz dostosowanie do granic ewidencyjnych nieruchomości nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

¹³Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego podyktowana była potrzebą uwzględnienia wniosków złożonych od dnia 14 stycznia 2014 r., tj. uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sienna. Od wspomnianej daty, do Urzędu Gminy wpłynęło 18 wniosków, których pozytywne rozpatrzenie korzystnie wpłynie na rozwój gminy. Zmiana studium polegała na zmianie przeznaczenia części działek w Starej Wsi pod zalesienie, z uwagi na utratę przez te tereny cech użytków rolnych. Zmianie uległo również przeznaczenie działek we wsiach Sienna, Wierzchowiska Pierwsze, Ludwików, Trzemcha Górna oraz Stara Wieś głównie pod tereny usług oraz obiektów produkcyjnych. Na terenach tych planowane są inwestycje tworzące miejsca pracy, poprawiające obsługę mieszkańców i przynoszące gminie dochód w postaci podatku od nieruchomości. Na terenie Sienna został wyznaczony teren pod parking przycementarny.

W trakcie procedowania przedmiotowej zmiany studium w życie weszła ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777) a 18 listopada 2015 r. znaczącej zmianie uległa ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W związku z tym, że ustawodawca nie przewidział przepisów przejściowych dla postępowań już wszczętych, zapisy niniejszego dokumentu zostały również dostosowane do ww. ustaw.

Przypisy końcowe

- ¹ Zmiana wprowadzona uchwałą nr XVI/89/2016 Rady Gminy Sienno z dnia 07 marca 2016 r. – tekst dodany
- ² Zmiana wprowadzona uchwałą nr XVI/89/2016 Rady Gminy Sienno z dnia 07 marca 2016 r. – tekst dodany
- ³ Zmiana wprowadzona uchwałą nr XVI/89/2016 Rady Gminy Sienno z dnia 07 marca 2016 r. – tekst dodany
- ⁴ Zmiana wprowadzona uchwałą nr XVI/89/2016 Rady Gminy Sienno z dnia 07 marca 2016 r. – tekst dodany
- ⁵ „Informator Turystyczny Powiatu Lipskiego” - (przypis wstawiony uchwałą Nr XXXVII/173/2014 Rady Gminy Sienno z dnia 14 stycznia 2014 r.)
- ⁶ Informacje Koła Łowieckiego „Przepiórka” (przypis wstawiony uchwałą Nr XXXVII/173/2014 Rady Gminy Sienno z dnia 14 stycznia 2014 r.)
- ⁷ Zmiana wprowadzona Rozstrzygnięciem nadzorczym Wojewody Mazowieckiego nr LEX-I.4131.5.2014.JF z dnia 17 lutego 2014 r. – tekst usunięty, wersja tekstu przed zmianą „Ponadto na terenach rolnych wyznaczono 1486 ha gruntów, na których dopuszczono lokalizację elektrowni wiatrowych oraz ich stref ochronnych.”
- ⁸ Zmiana wprowadzona uchwałą nr XVI/89/2016 Rady Gminy Sienno z dnia 07 marca 2016 r. – tekst dodany
- ⁹ Zmiana wprowadzona uchwałą nr XVI/89/2016 Rady Gminy Sienno z dnia 07 marca 2016 r.- w związku ze zmianą w dniu 18 listopada 2015 r. Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – tekst dodany
- ¹⁰ Zmiana wprowadzona uchwałą nr XVI/89/2016 Rady Gminy Sienno z dnia 07 marca 2016 r. – tekst dodany
- ¹¹ Zmiana wprowadzona uchwałą nr XVI/89/2016 Rady Gminy Sienno z dnia 07 marca 2016 r. - w związku ze zmianą w dniu 18 listopada 2015 r. Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – tekst dodany
- ¹² Zmiana wprowadzona uchwałą nr XVI/89/2016 Rady Gminy Sienno z dnia 07 marca 2016 r. - w związku ze zmianą w dniu 18 listopada 2015 r. Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – tekst dodany
- ¹³ Zmiana wprowadzona uchwałą nr XVI/89/2016 Rady Gminy Sienno z dnia 07 marca 2016 r. – tekst dodany